ADLİYE VEKÂLETİ TARAFINDAN ÇIKARILIR

ADALET DERGİSİ

Yıl: 45 Sayı : 6

A N K A R A
Yeni Cezaevi Matbaası

1 9 5 4

731

Mevcudu Olan Satıştaki Kitaplar Listesi

Adalet Dergisi: 948: 1-12 inci sayıları	1000	KKr.
» » : 949: 1-12 » »	1000	»
Adalet Mantığı (Tercüme)	300	»
Alman Ceza M. Usulü K. (Baha Arıkan Tercümesi: 1951)	300	»
Avukatlık Kanunu ve Talimatnamesi (1938)	50	»
Aynî Haklar C. 2 (İ. H. Karafakıh tercümesi)	750	»
Deniz Ticaret Hukuku (K. Berker Tercümesi)	300	»
Hâkimler K. (942)	50	»
Meşhut Suçlar K. Talimatı	15	»
Noter K. (942)	50	»
Suçun ve suçlunun taaddüdü ve cürme iştirak	150	»
Tamimler Mecmuası: 938	100	»
» » : 950	100	»
Temyiz Mahkemesi Ceza Kararları 1952	250	»
Temyiz Mahkemesi Hukuk Kararları 1952	300	»
Temyiz Mahkemesi Kararları (Ceza: 941-942)	300	»
» » İçtihadı Birleştirme Ceza Bölümü (950)	50	»
» » » » Hukuk » (950)	50	»
» » » » » » (951)	50	»
Tevhidi İçtihat Kararları: 1952, Hukuk Kısmı	15	»
Tevhidi İçtihat Kararları: 1952, Ceza Kısmı	10	»
Zürih Şerhi Aile Hukuku (949) (Dr. Tahir Çağa Tercümesi)	300	»
» » Borçlar Hukuku C. 2 (Dr. Recai Seçkin Tercümesi)	300	»
» » Giriş ve Kişinin Hukuku C. 1 (Volf Çernis Tercümesi)	300	»
» » Giriş ve Kişinin Hukuku C. 2 (Volf Çernis Tercümesi)	300	»
» » Miras Hukuku:	300	»
» » Vesayet Hukuku C. 1 (Volf Çernis Tercümesi)	450	»
» » Zilyedlik ve Tapu Sicilli (Dr. Şuat Bertan Tercümesi)	300	»

Adalet Dergisinin yıllık abonesi 10 liradır. Beher sayısı 1 liradır.

732

ADALET
DERGİSİ

İdare ile mükellef olan : Adliye Vekâleti Neşriyat Müdür Vekili KÂZIM DERELİ	Haziran : 1954	Yıl : 45 — Sayı : 6

İÇİNDEKİLER

İİNCELEMELER : Sahife

Prof. Dr. Behçet Kamay **Doç. Dr. Cahit Özen**	Yaş tâyininde objektif metodlar	719 — 730
Dr. A. Pulat Gözübüyük	Ateşli silâh ve bıçaklara dair mühim bir içtihat	731 — 734
Doç. Dr. Muammer Aksoy	Temyiz M. Kararlarının tahlil ve tenkidi serisi	735 — 755
Veli İnanç	Amerika Birleşik Devletlerinde çocuk suçluluğunu önleme	756 — 776
Dr. Ekrem Edgü	Sigortalar Hukuku	777 — 790
Kâzım Dereli	Yeni Eserler ve Tahlilleri	791 — 793
Rıdvan Bülend Erciyeş	Hukuk ve Adalet Bibliyografyası	794 — 800

TEMYİZ MAHKEMESİ HUKUK KARARLARI ..... 801 — 821

TEMYİZ MAHKEMESİ CEZA KARARLARI ..... 822 — 827

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ KARARLARI ..... 828 — 834

733

734

YAŞ TÂYİNİNDE OBJEKTİF METODLAR

Yazanlar : **Prof. Dr. Behçet KAMAY**
ve
Doç. Dr. Cahid ÖZEN

Hüviyet tesbiti bahsinde yaş tâyini oldukça ehemmiyetli bir yer almaktadır. Evvelce yaş tâyini 20-25 yaşlarına kadar boy ve vücut ağırlığına bakarak, süt dişlerinin ve devamlı dişlerin çıkma ve kılların neşvünemasına (ayva tüyü, hav halinde, bulunmasına veya sertleşmesine, traş olmanın çoktan adet edilmiş olmasına) göre ve 20 - 22 yaşlarından sonra da yüzdeki kırışıklıklardan, sakalların, ağarması, perine ve pupis kıllarının ağarmalarına göre kısmen objektif ve fakat daha ziyade tahmine istinat eden usullerle yapılırdı. Çok defa da mahkemeler yaş tâyini mecburiyeti karşısında şahitlerin ifadelerine kıymet vermek mecburiyetinde kalmakta idiler. Hüviyeti belli olmıyan ve nüfus kâğıtları olmıyanlarda ve bazan nüfus kâğıtlarındaki kayıtlar şüpheli olduğu hallerde yaşı tesbit edilmek istenilen kimse hakkında şahitler dinlenerek, bazı defa da daha ilmî gibi görünen ve bir hekim veya sağlık kurulu vasıtasiyle yaş tâyini yapılırdı. Yakın zamana kadar hekimler de yaş tâyininde daha az objektif şekilde ve zanna, tahmine istinaden bir karar verirlerdi.

Ceza ve Medenî Kanunlarda mesuliyet tâyini ve medenî hakların kullanma ehliyeti mevzularında da yaşın büyük bir önemi vardır.

T. C. K. unda 11 ile 12 yaş, ve 18 ile 19 yaşlar arasında ve daha ileri devrelerde 65 ile 66 yaşları arasındaki mesuliyet farkları çok bariz ve ehemmiyetlidir.

Yaş tâyini cezaî mesuliyet ve hukukî ehliyeti kullanma meselelerinde kızlık bozma, ırza geçme, ırz ve namusa tasaddiyi mutazammın fiil ve hareketlerde, fark ve temyizde, çocuk düşürme, çocuk öldürmelerde, askere alınma, evlenme de sosyal bir mevzu halinde meydana çıkmaktadır.

İntra uterin (dahilî rahim) hayattan ölünceye kadar yaş tâyini yapılması iktiza edebilir. Bunun için Adalet sübjektif delillerden ziyade objektif ve katî Kriteryumlar istenmektedir.

İskelet kemiklerinden uzun kemiklerin uç ve gövde kısımlarının ve yuvarlak, kısa kemiklerin orta ve kenar kısımlarının kemikleşme zamanları muayyen yaşlarda vuku bulmaktadır. Uzun kemiklerde epiphis ile diaphyse arasındaki büyüme ve birleştirme kıkırdağının (cartilage de conjugeson)

kemik haline gelmesi ve geniş kemiklerin çıkıntıları (processus) nın kemik gövdesiyle birleşerek bütün haline varması ve kafa kemikleri gibi yassı kemikler arasındaki hareketsiz eklemlerin (Sutures) kaynaşarak bir unite teşkil etme yaşları muayyen ve bellidir. Muhtelif memleketlerde ve bir çok iskelet üzerinde yapılan tetkikler hemen hemen birbirlerinin aynıdır.

Bu kemikleşme ve kireçleşmeler ve kemiklerin birleşmelerini Rontgenoloji ile açık bir şekilde göstermek mümkün olduğu için bir şahsın şüphe edilen yaşlara göre bazı kemiklerinin radyografillerini tetkik ederek büyük bir katiyetle ve objektif bir metodla yaş tâyini yapılmaktadır. Keza bir kemik teşekkülü olan dişlerin çıkma zamanları ve gövdelerinin ve köklerinin kemikleşme ve kireçleşmelerini yine Röntgen ışını ile muayene ederek tesbit etmek mümkündür.

Rahim içi hayatta rüşeyim ve ceninin yaşı, boyu ölçülerek tesbit edilmektedir. Ancak ikiz, üçüz hattâ dördüz, beşiz gebeliklerde çocukların bedenî inkişafı zayıf olmaktadır. Böyle Mültiple gebeliklerde çocukların ağırlıkları ve boyları rahim içi yaşlarına uymadığı sık görülür.Böyle bir rahim içinde aynı zamanda yaşıyan çocuklar miâdına geldikleri halde boyları 40 - 45 santimi ancak bulmaktadır. Bu vaziyette doğan, immature zannedilebilen çocuklarda kemiklerin tetkiki yaşı gösterir. Meselâ boyu 40 santim olan bir bebeğin uyluk kemiği alt ucunda, topuk kemiklerinde (talus ve calcaneus) kemikleşmeler teşekkül etmiş, alt çenede diş legomet'ları teessüs etmiş ise boyunun kısa olmasına rağmen vaktinde doğmuş olduğu söylenebilir.

Doğumdan biraz önce fölüs'ün yaşını ve doğumdan sonra ilk çocukluk devresinden 25 yaşına kadar kemiklerin ve dişlerin muayenesi ile yaş tesbiti :

İskelet kemiklerinden uzun kemiklerin kemik uçlarında kemikleşmenin başlaması ve kemik uç kısımları ile kemik gövdeleri arasındaki kıkırdağın kemikleşerek kemik gövdesi ile bir bütün haline gelmesi ve kısa kemiklerin orta kısımlarının kemikleşmesi ve bütün kemiğin kondanse bir şekilde görünme yaşları muayyendir.

Rahim dahilî hayatın üçüncü ayından itibaren periostal ve diaphysal kemikleşme başlar. Yani fötüsde kemik gövdelerinde kemikleşmeler aşikâr görülmeye başlar. Bel kemiği fıkralarında kemikleşmeler Radyografi ile zincir şeklinde görülür. Muhtelif vücut kemikleri gövdelerinde muhtelif ve muayyen zamanlarda kemikleşmeler olur : Fakat fötüs yaşını nadiren kemiklerden tâyin etmek icabeder. Daha ziyade fetus'un boyunu ölçmekle kaç aylık olduğunu bulmak mümkündür. Pratikte katî surette yaş tâyini ancak doğumdan sonra icap etmektedir.

Fetus kemikleri diaphysal kısımlarının kemikleşme zamanları katî bir gün ve ay ile tesbiti çok defa mümkün olmamaktadır. Vaktinde doğan ço-

736

cuklarda kemik gövdeleri hafif derecede kesafette kemikleşmiştir. Miadına gelen çocuklarda söylendiği şekilde femur alt ucunda yarım santim kadar kuturda (Beclard) kemikleşme yeri ile ayak topuk kemiklerinde Talus ve calcaneus kemiklerinin de ortalarında birer mercimek kadar kemikleşme teşekkülü ve alt çenede sekiz diş evi bölmeleriyle vazıh bir hale gelmiştir. Kız çocuklarında el, bilek kemiklerinden cuboid kemiği görülebilir. Bazı defa miadına gelmiş çocuklarda pazu kemiği başının ortasında (Caput Humeri) küçük bir kemikleşme husule gelir.

Kemikleşme ve kemik uçlariyle kemik gövdelerinin birleşme zamanları

Doğumdan evvel

Her iki cinste görünme : Humerus başında bir nokta halinde, femur alt ucunda, calcaneus kemiği, Talus kemiği orta kısımlarında kemikleşme.

Kızlarda : Bilekte Cuboid kemiğinin görünmesi.

I. Yaş esnasında

Her iki cinste görünme : Femur başında bir nokta halinde, bilekte üçüncü Cuneiform kemiği.

Kızlarda » : Kaputulis humeri (pazı kemiği başçığı), Radius kemiği alt ucu, tıbia kemiği alt ucu, fibula kemiği alt ucu.

Erkeklerde » : Cuboid kemiği orta kısmı (bilekte).

II. Yaş esnasında

Her iki cinste görünme : Bir buçuk yaşında kafa kemikleri aralarındaki fontanellerin kapanması, son dört parmak birinci falenx'leri üst uçları (tarak kemiklerine yakın yerleri).

Kızlarda » : Bilekte bir ve ikinci cuneiform kemikleri capitulum humeri, radius alt ucu, fibula alt ucu.

II. Yaş sonu

Her iki cinste görünme : Son dört el tarak kemikleri, tıbbia ve fibula kemikleri at uçlarının tam kemikleşmesi.

Kızlarda	» :	Parmaklar orta falenx'leri,
Erkeklerde	» :	Bilekte cuneiform kemiği orta kısmı.

III. Yaş

Kızlarda	**Görünme :**	Diz kapağı orta kısmı, fibula üst ucu.
Erkeklerde	» :	Ayak bileğinde Tarsal, navicular ve el bileğinde ikinci cuneiform kemiklerinin görünmesi.

IV. Yaş

Kızlarda	**Görünme :**	Radius başı.
	Birleşme :	Humerus başı büyük çıkıntısı kemik gövdesi ile birleşmesi.
Erkeklerde	**Görünme :**	Bilekte lûnata kemiği.

V. Yaş

Her iki cinste görünme :		Bilekte navicular, semilunar kemikleri, femur büyük trochanter çıkıntısı.
Kızlarda	» :	Humerus (pazı kemiği) iç epichondylus, u ulna alt ucu.
Erkeklerde	» :	Radius başı, patella (diz kapağı kemiği) fibula üst ucu.
	Birleşme (Fusion) :	Humerus başı büyük çıkıntısı kemik gövdesi ile kaynaşır.

VI. Yaş

Erkeklerde	**Görünme :**	Humerus iç epicondylus'u, ulna kemiği alt ucu.

VII. Yaş

Kızlarda	**Görünme :**	El küçük parmağı son falenx'leri,.
	Birleşme :	İschium ve pubis kemikleri Ramusları bir birile.

VIII. Yaş

Her iki cinste görünme :		Kürek kemiği omuz oynağı yüzündeki Cavitas'ın daire şeklinde ve bütün halinde görünmeye başlaması.
Kızlarda	**Görünme :**	Ulna kemiği üst ucunda olecranon çıkıntısının görünmesi.

738

IX. Yaş

Kızlarda Görünme : Pazı kemiği alt ucundaki trochlea kısmı, bilekte pisiform kemiği.

Erkeklerde Birleşme : Kalça kemiğinde ischium ve pubis kolları (ramus) kemik gövdesiyle birleşmesi.

X. Yaş

Erkeklerde Görünme : Pazı kemiği Trochlea'sı, ulna kemiği üst ucundaki olecranon çıkıntısı.

XI. Yaş

Her iki cinste görünme : Femurda (uyluk kemiği) küçük trochanter ler.

Kızlarda » : Pazı kemiği dış epicondylus'u

Erkeklerde » : Bilekte pisiform kemiği.

XII. Yaş

Her iki cinste birleşme : Kürek kemiği Cavitas'ı içinde üç parçanın tamamiyle kaynaşması, pazı kemiği alt ucunda troclea'nın tam kemikleşmesi ve bu kısmın bir makara halinde görünmesi ve kemik gövdesiyle kaynaşmış olması.

Erkeklerde Görünme : Humerus (pazı kemiği) dış epicondylus'u.

XIII. Yaş

Kızlarda Birleşme : Pazı kemiği spiphysi ile kemik gövdesinin birleşmesi ve birleştirici kıkırdağın kaybolması, kalça kemiği üç parçasının (ilium, ischium, pubis) kemiğin oynak çukurunda kaynaşması ve Y şeklindeki birleştirme kıkırdağının kaybolması, patella tam teşekkül eder.

Erkeklerde Birleşme : Humerus kapitulum'u trochlea ve dış epichcondylus'u nun kemik gövdesiyle birleşmeleri, patella tam teşekkül eder.

XIV. Yaş

Kızlarda Görünme : Kürek kemiği büyük çıkıntısı (acromion) kalça kemiği crista iliaca'sı, femur küçük trochanter'in tam kemikleşmesi.

Birleşmeler : Olecranon çıkıntısı ile pazı kemiğinin radius üst ucu'nun kemik gövdesiyle, femur başının boynu ile büyük trochanter'in femur ile Tibia, fibulâ alt uçlarının kemik gövdeleriyle birleşmesi.

Erkeklerde Görünme : El baş parmağı birinci kemiğinin bilek tarafı.

XV. Yaş

Her iki cinste birleşmeler : Ayak topuk kemiklerinden calcaneus ve Talus kemiklerinin tam formlarını almaları.

Kızlarda Birleşme : Pazı iç epichondylus'u kemik gövdesiyle, kürek kemiği Carocoid çıkıntısının kemik gövdesiyle kaynaşması.

Erkeklerde Birleşme : Kalça kemiği üç parçasının (ilium, ischium, pubis) birleşmesi, sacrum fıkralarının kaynaşması, bel, sırt ve boyun fıkralarının cisimlerinin tam köşeli bir şekil almaları.

Erkeklerde Görünme : Acromion'nun tam görünmesi.

XVI. Yaş

Kızlarda Görünme : Tuber ischii'nin (kalça kemiği oturak çıkıntısının arka ucu).

Birleşme : Sacrum fıkralarının kaynaşması ve omurga fıkralarının köşeli bir şekilde tam formalarını almaları.

Erkeklerde Birleşme : Hemerus epiphys'i kemik gövdesiyle ve iç epichondylus'u kemik gövdesiyle. Olecranon'nun kemik gövdesiyle radius üst ucunun kemik gevdesiyle birleşmeleri.

XVII. Yaş

Her iki cinste birleşme : Acromion çıkıntısının kürek kemiği ile birleşmesi.

Kızlarda kemik Birleşmesi : Humerus üst epiphys'i, Ulna alt ucu, Fibula kemiği üst ucu kemik gövdesile birleşir.

Erkeklerde Birleşme : Büyük Trochanter femur kemiği ile, Tibia Fibula alt uçları kemik gövdesile.

760

XVIII. Yaş

Kızlarda kemik Birleşmeleri : Radius alt ucu epiphys kısmı Diaphys'i ile birleşerek alt uçtaki birleştirme ve büyüme kıkırdağının (Cartilage de cangugeson) un kapanması.

Erkeklerde kemik birleşmesi : Tıbia üst ucunun kemik gövdesile.

XIX. Yaş

Her iki cinste kemik birleşmeleri : El ve ayak parmak kemikleri üst uçlarının kemik gövdelerile birleşmeleri. Femur başı ve Humerus başının kemik collum'ları ile tam kaynaşmaları.

Erkeklerde Görünme : Tuber İschii'nin tam görünmesi.

Birleşmeler : Pazı kemiği üst ucu, Radius ve Ulna alt uçları kemik gövdelerile, Femur alt ucu, Fibula üst uçları kemik gövdelerile birleşir.

XX. Yaş

Her iki cinste kemik birleşmesi : Kalça kemiği Crista iliaca'sının ilium ile birleşmesi.

Erkeklerde K. Birleşmesi : Tuber ischii'nin kalça kemiği ile birleşmesi.

XXI. Yaş

Her iki cinste görünme : Köprücük kemiğinin iç ucu Manibrium' yakınındaki ucunun görünmesi.

Kadınlarda K. Birleşmesi : Tuber ischii'nin kalça kemiği ile birleşmesi.

XXII. Yaş

Her iki cinste kemik birleşmesi : Köprücük kemikleri iç ve dış uçlarının kemik gövdeleriyle birleşmesi.

XXV — XXX yaşları arası

Her iki cinste kemik birleşmesi : Son kuyruk sokumu fıkrasının yani en alttaki fıkranın üst'teki fıkra ile birleşmesi.

761

30 yaşından sonra kemikleşme ve kireçleşmeler.

Otuz yaşından sonra Sacrum kemiği ile kuyruk sokumu kemiğinin birleşmesi olur.

30 yaşından sonra iskelet kemiklerinden birbirine yakın bazı kemiklerin birleşmeleri ve bazı kıkırdakların kemikleşmeleri ve kireçleşmeleri ve kafa kemiklerindeki, yassı kemikler arasındaki ek yerlerinin kaynaşmaları az çok belli yaşlarda ve muayyen zamanlarda vuku bulduğundan yaş tâyininde nazarı dikkate alınmaları icabeder.

Ancak 21 yaşından 65 yaşına kadarki ara devrede kanunî zaruretle katî bir yaş tâyininden ziyade tahmini bir yaş tâyinine lüzum hâsıl olur. 25 yaşından sonra kemiklerden bir iki sene hata ile yine yaş tâyini yapılabilmektedir.

40 yaşlarında göğüs kemiği alt ucundaki Xyphoid kemiği göğüs kemiğiyle (sternun ile) kaynaşır. 45 yaşlarından sonra kaburga kıkırdakları kireçleşmeğe başlar. 50 yaşlarında göğüs kemiği üst kısmında bulunan Manibrium kemiği göğüs kemiği ile kaynaşır ve birleşir. Kafa kemikleri aralarındaki sütürler 35 - 40 yaşlarından sonra yer yer kapanmağa ve kaynaşmağa başlar. Sütürlerin kapanmaları kemiklerin iç yüzlerinden yani kafa için tarafından başlar.

Kafatası kemikleri üzerinde **brash** ve **Franchini** tetkikler yapmışlardır. Franchini'nin tetkik ettiği 629 kafa tasından 369 tanesi erkek, 260 tanesi de kadına ait idi. Kafa kemikleri aralarındaki sütürlerin kapanma zamanları erkeklerde kadınlardan bir iki yaş önce başladığı görülmüştür. Kafa kemikleri aralarındaki sütürlerin kapanma zamanları bir iki sene farklarla muayyen zamanlarda vuku buldukları sabittir.

Alın kemiği fetusde iki ayrı kemik halinde olur. İlk yaşlarda alt kısımlarından itibaren kapanmağa başlar. Alın kemiğinin en üst kısmı yani coronal kısmı ancak 20 - 30 yaşları arasında kapanır ve artık alın kemiği (Os Frontale) bir bütün kemik halini alır.

Yan (Parietal) kemiklerin, arasındaki ek yeri ve arkada kafa kemiğine yakın yerinden kapanmağa başlar ve bu kapanma 30 - 40 yaşları arasında tamamlanır. Yan kemikler arasındaki eklemin ön tarafı yani alın kemiğine yakın kısmı ise 40 - 50 yaşları arasında kapanır ve kaynaşır.

Alın kemiği ile yan kemikler arasındaki eklemin aşağı kısmı 40 - 50 yaşları arasında üst kısmı ise 50 - 60 yaşları arasında kapanır. 50 - 60 yaşları arasında alın kemiği Zigomaticus (Elmacık kemiği) ve temporal kemikleri arasındaki sütürler kaynaşır. Kafada en son yan kemiği ile şakak kemiği arasındaki (Skuamo - parietal) sütür 75 - 80 yaşlarında kapanır.

Kafa kemikleri arasındaki bu kapanma yerlerini Rontgen ışığı ile ve dikkatle çekilen radyografillerde görmek mümkün ise de çok defa filim-

762

lerde aldanmalar olmaktadır. Kafa tasının tetkiki bu kapanma yerlerini aşikâr surette tesbit etmek kabildir.

65 yaşından sonra kemikler Rorefiye olmağa ve kesafetleri kenar kısımlarında itibaren azalmağa başlar. Uzun kemiklerin kenarlarında uzunluğu boyunca hafif çizgilerin görünmesi şahsın en az 70 yaşlarında olduğunu gösterir.

Dişlerle yaş tâyini

Süt dişleri:

Orta kesici dişler (Alt) altıncı ay sonunda
» » » (Üst) yedinci » »
Yan kesici dişler (Üst) yedinci » »
» » » (Alt) Onuncu » »
İlk azı dişleri 12 inci ay sonunda
Köpek dişleri 18 » » »

Süt dişleri ikinci yaş sonunda çok defa tamamlanmışsa da bazılarında daha da uzayabilir. Çıkmış iseler ehemmiyetlidir, geç zuhur eden vakalarda katî bir şey söylenemez. Süt dişleri çıktıktan 6 - 8 ay sonra kökleri kireçlenir.

Daimî dişler:

İlk büyük azılar 6 ıncı yaş sonunda.
Orta kesiciler her iki çenede 7 inci yaş sonunda.
Yan kesici dişler 8 inci yaş sonunda.
İkinci küçük azılar 9 uncu yaş sonunda.
Köpek dişleri 11 - 12 yaşlarda.
İkinci büyük (akıl dişleri 17 - 18 inci yaşlardan sonra.

Daimî dişlerin en erken çıkma zamanları gösterilmiş olup bazı defa bu çıkmalar bir kaç sene gecikebilir.

Akıl dişlerinin çıkma zamanı 25 - 30 yaşlarına kadar gecikebilir. Fakat akıl dişlerinden birinin çıkmış olması şahsın en az 18 yaşında olduğunu ifade eder. Daima dişlerin meydana çıkmasından sonra 2 - 4 sene içinde kökleri kireçleşir ve Radyografilerde görülür.

Köpek dişleri çıkmış ise çocuk mutlaka 11 yaşını bitirmiş olmalıdır. Hele kökleri de kireçleşmiş ve Rontgen işiği ile net olarak görülüyorsa çocuk en az 13 yaşını ikmal etmiştir denebilir. Akıl dişlerinden biri ve hepsi de çıkmış ise ve kökleri de kireçlenmeğe başlamış ise şahıs en az 19 yaşını bitirmiştir. Akıl dişlerinin kökleri tamamiyle kireçleşmiş ise şahıs en az 22 - 23 yaşlarndadır denilebilir. Akıl dişleri çıkmamış ise dişlere bakarak bir şey söylenemez ve diğer kemikleşme yerlerine bakılır.

Diğer objektif deliller

48 - 50 yaşlarından sonra gözlerde Cornea çevrelerinde Arcus Senilis denilen ihtiyarlık çizgileri beyaz renkte görülmeğe başlarlar. 65 yaşından sonra bu arcus Senilis'ler halka halinde göz Cornea'sını çevreler ve halka şeklini alır. 60 - 65 yaşlarından sonra bilhassa erkeklerde ellerin sırtında siyah, kahverengi lekeler husule gelir. 65 yaşından sonra bu pigmentation'lar çoğalır. Kadınlarda daha az zuhur etmektedir. El sırtında henüz pigmentation'lar görümüyorsa şahıs 65 yaşından aşağıdır.

Türk Ceza Kanununda cezaî ehliyet 12 yaşından başlar. T. C. K. nun 53, 54, 55 56, 57, ve 58 inci maddeleri ceza mesuliyetinin başladığı yaş ile hangi hallerde tamamen veya kısmen ceza mesuliyetinin kaldırılacağını kaydeder. 56 ıncı madde idam cezasının 18 yaşını bitirenlerde infaz edilebileceğini ima eder. 414, 415, 416, 423 üncü maddeleri kızlık bozma, ırza geçme, ırz ve namusa tasaddiyi mutazammın fiil ve hareketlerde yaş tahdidi zaruretini kaydeder.

Medenî Kanunumuzun 11 inci maddesi Rüşt yaşını 18 den sonra kabul eder; 88 inci maddesi de erkek ve kadınlarda evlenme yaşlarını tahdit etmesi dolayısiyle bu yaşlara ait objektif yaş tâyini metotları toplu halde tekrar tebarüz ettirilecektir.

Ceza, Hukuku ve en yüksek dereceli Temyiz mahkemelerimizin yaş konusunu ehemmiyetle alâkadar eden problemlerde kararlarındaki isabeti katiyetle temin için Adlî Tıp Müessesesi ve Enstitüsünün mütalâalarının alınması ve objektif olraak yaş tâyininin tebarüz ettirilmesi zarureti vardır.

XI ve XII inci yaşlar

1) Her iki cinste uyluk kemiği küçük trokanteri kemikleşmiş ve ayrı bir parça halinde görünüyorsa; kızlarda pazı kemiği dış epichondylus'u görünüyorsa ve erkeklerde bilekte pisiform kemiği teşekkül etmiş ise çocuk 11 yaşını bitirmek üzeredir.

2) 11 yaşını bitiren çocuklarda köpek dişleri çıkmıştır ve kökleri kireçlenmeye başlamıştır. 11 yaşını bitiren ve 12 inci yaşına giren her iki cinste kürek kemiği omuz eklemi yüzü (cavitas glonoidales) müdevver bir şekilde tam bir bütün halini almıştır. Humerus (pazı kemiği) alt ucunda troshlea'nın tam kemikleşmesi ve bir makara halinde tebarüz ettiği görülür. Erkeklerde pazı kemiği dış epichondylusu kemikleşmiştir.

XIV — XV yaşları

1) Her iki çenedeki köpek dişlerinin kökleri net ve kireçleşmiş olarak görünmesi 14 yaşından sonra olur.

744

Kızlarda kürek kemiği büyük çıkıntısı (acromion) nın kemikleşmesi ve Röntgen ile görünmesi femur küçük trokanter'inin tam kemikleşmiş olması 14 üncü yaşın sonlarında olur.

Her iki cinste Radius kemiği üst çıkıntısı (olecranon) nın ulna kemiği ile, radius üst ucunun kemik gövdesi ile, femur başının collumu ile büyük trokanter'in uyluk kemiği ile, Tibia, fibula alt uçlarının kemik gövdeleriyle birleşmiş olmaları 14 yaşını bitirenlerde olur.

Erkeklerde baş parmağın phalinx'i bilek tarafı aşikâr belli olur.

2) 14 yaşını bitirmiş 15 inci yaş içerisinde olanlarda : Her iki cinsten ayak topuğu Talus ve Calcaneus kemiklerinin köşeli hudutları belli olur.

Kızlarda : Humerus iç epichondylus'u kemik gövdesi ile ve kürek kemikleri küçük çıkıntısı (Coracoid çıkıntı) kürek kemiği ile birleşir.

15 inci yaşını süren erkeklerde kalça kemiği üç parçası (İlium, ischium ve pulus) kalça kemiği mafsal çukuru (Fossa acetebuli) içinde birleşir ve (Y) şeklinde olan birleştirme kıkırdağı kaybolur ve üçü bir bütün kemik haline gelirler. Erkeklerde kürek kemiği büyük çıkıntısı (acromion) tam kemikleşmiş görünür.

XVIII yaşını bitirenlerde

Her iki cinste el ve ayak parmak kemikleri (phalenx'ler) bütün halinde görünür; iki uçları aşikâr ve yuvarlaktır. 18 yaşını bitirmiş olanlarda parmak kemikleri üst uçlarında disk şeklinde ve kemik gövdelerinden ayrı kemik safihaları görülmez. Bu safihalar görünüyor ise şahıs 18 yaşını ikmal etmemiştir.

Femur başı ve humerus başı kemik boyunları ile tam kaynaşmış ise şahıs 18 yaşını bitirmiştir.

Erkeklerde : 18 yaşını bitirenlerde tuber ischii tam teşekkül etmiştir. Humerus kemiği üst ucu, radius ve Ulna kemikleri alt uçları, femur alt ucu, fibula üst ucu kemik gövdeleri ile birleşmiştir.

Her iki cinste son büyük azılar (akıl dişleri) çıkmış ve hele kökleri kireçleşmeye başlamış ise şahıs 18 yaşını ikmal etmiştir. Son büyük azıların (akıl dişleri) köklerinin tamamiyle kireçleşmesi 22 yaşından sonra olur.

— 65 Yaş —

65 yaşını ikmal edenlerde alt çene Ramus'u ile çene kemiği geniş bir açı halinde görülür ve alt çene arka kısımlarında diş alveolleri silinmiştir.

Cornea çevrelerinde Arcus Senilis bir halka şeklinde birleşmiş ve geniş-lemiş ise el sırtında müteaddit ve koyu kahve rengi pigmentationlar teşekkül etmiş ise şahıs 65 yaşını ikmal etmiş olması icabeder.

Enstitümüzde objektif usullerle yaş tâyini yapılarak raporları tanzim edilmektedir. Bu hususta verilmiş raporlardan bir tanesi Adlî tabibler ve Hükümet hekimleri ve Sağlık Kurulları için faydalı bir örnek telakki edilebileceğinden aşağıya alınmıştır.

—RAPOR—

Ankara Cumhuriyet Savcılığına:

12/10/1953 tarih ve 953/..... sayılı yazılariyle birlikte gönderilen ve 15 yaşını bitirip bitirmediği Enstitümüzden sorulan Yazgat'ın D..... köyünden İ..... kızı sol kolu mühürlü M..... Ş..... nin sol kolundaki mühür tetikik edilerek mezburenin bedenî muayenesi ve Röntgenolojik muayeneleri yapıldı.

M..... Ş..... 148 santim boyunda, 42 kilo ağırlığında olup, koltuk altı kılları henüz büyümeye başlamış, pubis ve perine kılları seyrek olarak teşekkül etmiş; memeler henüz tomurcuk halini yeni iktisap etmiş.

Röntgenolojik muayene:

Kalça kemiği (coxa) üç parçası (İlium, İschium, Pubis) kemiğin Fossa acetabuli'si içinde tam kaynaşmamış ve Y şeklindeki birleştirme kıkırdağı net olmamakla beraber belli oluyor (bu kemikler 13 yaşını bitiren ve 14 yaşını sürenlerde kapanır).

Omuzda Acromion çıkıntısı henüz kemikleşmemiş ve bu kürek kemiği çıkıntısı (Coracoid çıkıntı) henüz kürek kemiği ile kaynaşmamıştır. Diz kapağı kemiği (Patella) tam formunu almak üzeredir.

M..... Ş..... nin bedenî ve Röntgen muayenelerine göre henüz 13 - 14 yaşlarında olduğu, ve 14 yaşını bitirmemiş olduğu tesbit edilmiştir.

Bibliyografi

— KAMAY, Prof. Dr. Behçet, Adlî Tıp cilt II, 1951 Ankara.
— GLAİSTER, John, Medical Jurisprudence and Toxicology, 1950 Edinburg.
— SMİTH, Sir Sydney, Forensic Medicine 1949, London.
— SİMPSON, K., Forensic Medicine 1952, London.
— ETİENNE — MARTİN., Precis de Medicine Légale 1950, Paris.
— MESCHAN, Y., An Atlas of Normal Radiographic Anatomi, 1951. Philadelphia.
— TOLDT, C., An Atlas of Human Anatomy, 1948 tom I - II Nawyork.
— MULLER, Berthold., Gerichtlihe Medizin, 1953 Berlin.

766

ATEŞLİ SİLÂH ve BIÇAKLARA DAİR MÜHİM BİR İÇTİHAT

Tahlil eden :
Dr. Abdullah Pulat GÖZÜBÜYÜK

I — İçtihada konu olan hâdise.
II — İlgili mahkeme kararı.
III — İlgili daire bozma karrı.
IV — C. Başmüddeiumumiliği itirazı.
V — Ceza Umumî Heyeti Kararı.
VI — Kanunun gerekçesi.
VII — Meclis Adalet Komisyonu Sözcüsünün beyanatı.

Hülâsa : Ateşli silâhlar ve bıçaklar hakkındaki Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren altı ay içinde silâh veya bıçak bulundurma fiilleri suç teşkil etmez.

C. U. H. 11/1/1954. E : 279/38, K. 2.

Temyiz Mahkemesi Ceza Umumî Heyeti ateşli silâhlar ve bıçaklar hakkındaki Kanunun ve hususile geçici maddelerinin tatbikatına ait olmak üzere çok mühim bir içtihat ortaya koymuştur. Bu içtihadın ehemmiyetini belirtmek için buna mevzuu olan hâdise, ilgili mahkeme hükmü, ilgili daire kararı ve C. Başmüddeiumumiliği itirazı ve Umumî Heyetin Kararını tahlil etmek gerekmektedir.

I — Hâdise :

Memnu silâh bulundurmakdır.

II — Mahkeme kararı :

Memnu silâh bulundurmaktan sanık M. Y. hakkında Beşiri Sulh Ceza Mahkemesince Türk Ceza Kanununun 264, 89, ve 36 ıncı maddeleri gereğince mahkûmiyet kararı verilmiş ve bu hüküm tecil edilmiştir.

III — Daire Kararı :

Sanığın itirazı üzerine Temyiz Mahkemesi İkinci Ceza Daıresi dosyayı inceledikten sonra :

«6136 sayılı ateşli silâhlar ve bıçaklar Hakkındaki Kanunun geçici maddeleriyle bu kanunun yürürlüğe girdiği 15/8/1953 tarihinden itibaren altı ay içinde **silâh bulundurmak fiilinin cezası kaldırılmış** olmasına ve

bir cezaî müeyyide altına alınmamış olan fiillerin Türk Ceza Kanununun 2 inci maddesine göre suç teşkil etmiyeceğine nazaran **mezkûr altı aylık müddet içinde silâh bulundurmak fiili suç olamıyacağı** ve bundan dolayı cezada verilemiyeceği cihetle hükmün bozulmasına» karar verilmiştir.

27/11/1953

IV — C. Başmüddeiumumiliğinin itirazı:

Ateşli silâhlar ve bıçaklar hakkındaki Kanun, ruhsatsız ateşli silâh veya bıçağı gerek taşıyanlar ve gerekse bulunduranlar hakkında ceza hükümlerini ihtiva etmektedir. Bu kanunun geçici birinci ve ikinci maddeleri intikal devresine ait olmak üzere silâh ve bçakların teslimi için altı aylık bir mehil vermiştir. Bu süre içinde silâhını teslim edenler hakkında ceza takibi bahse mevzu olmaz.

6136 sayılı kanun; muayyen müddet içinde olmak şartiyle bu kanunun yürürlüğünden sonra istediği zaman silâhını teslim etmek hususunu silâh sahiplerinne müsaade etmiştir, Bu kanunî müsaade yalnız ve yalnız (Yeni Kanunun yürürlüğe girdiği sırada ellerinde ruhsatsız silâh bulunduranları veya ruhsatlı olup ta müddeti bitmemiş olanlarında ruhsatlarını yenilemeğe mecbur tutmuştur. Muvakkat birinci ve ikinci maddelerin ihtiva ettiği hüküm tamamen bir tedbir cümlesinden olmak üzere silâh sahiplerine verilmiş bir müsaade olunca; ve ortada cezayı teşdid eden bir kanun bulununca eskiden açılmış dâvaların gerek takibi ve gerek katileşmiş olan hükümlerin infazını durdurmak caiz olamaz. Eğer muvakkat birinci ve ikinci maddeler suçluluk halini büsbütün kaldırmış olsa idi ancak o vakit T. C. K. nun 2 inci maddesi hükmü dairesinde: 6136 sayılı kanun hükmünün makabline teşmili düşünülebilirdi. Tedbir cümlesinden olmak üzere kanunlarda yer almış olan hükümler dolayısiyle T. C. K. nun 2 inci maddesi hükmünün tatbik edilmiyeceğinden hiç bir fikir ayrılığı olamıyacağına **(kaniyiz). Arz ve izaha lüzum yoktur.** Kanunda yapılan tadilât hukukî telâkkinin değişmesinden mütevellit ise bu takdirde eski kanun meriyetinden sonra tatbikı doğru olamaz. Zira hukukî teelâkki değiştiğinden kanunun hikmeti vücudu kalmamıştır. Bu gibi hallerde T. C. K. nun 2 inci maddesi sarahatı dairesinde tatbikat icrası lâzımdır. Şu halde ihtilâfı mucip olan nokta muvakkat 1 inci ve 2 inci maddeler (suçluluk halinimi kaldırıyor) yoksa silâh sahiplerine silâhlarını teslim için (bir müsaadeyimi tazammun eder) 6136 sayılı kanun suçluluk halini kaldırmak şöyle dursun bilâkis Ceza Kanunundaki cezaları ağırlaştırmakta ve suçluluk haline eskisinden fazla olarak muhafaza etmektedir. Eğer son kanun esas itibarile muhaffif ceza hükmünü ihtiva etmiş olsa idi. Ancak o vakit T. C. K. nun 2 inci maddesi hükmü gereğince; muhaffif ceza olan hükmün makabline teşmil edilmesi ve eski dâvaların takipten kaldırılması ve katileşmiş olan

768

ilâmlarında infaz edilmemesi lâzım gelirdi. bahis mevzuu fiilleri suç saymıyan yeni bir içtimaî anlayış veya hukukî görüşte mevcut değildir. Yeni kanunun dolayısiyle silâhların teslimi için mehil verilmesi hukukî bir telâkkinin değişmesinden ileri gelmeyip cezanın ağırlaştırılması dolayısiyle silâhların teslimini temin bakımından kanun vazı tarafından alınmış bir tedbir cümlesinden bulunması ve kanunda esas madde hükmünün bu cezaî müeyyidenin fazlasiyle mahfuz tutulması itibariyle suç halini bertaraf edemez. Hülâsa ortada cezayı teşdit eden bir kanun mevcut olması hasebiyle T. C. K. nun 2 inci maddesini ilgilendiren bir hal mevcut olmadığından memnu silâh bulundurmaktan dolayı 6136 sayılı kanunun yürürlüğe girmesinden evvel açılan dâvaların taallûk ettiği eski hâdiselerde silâhların teslim edilmesi için bir mehil tasavvur edilemezki bir mehil maddesiyle işin esasını tâyin etmek mümkün olabilsin. Yeni Kanunun intikal devresine ait olmak üzere kabul ettiği altı aylık mehil ancak Yeni Kanun yürürlüğe girdiği sırada ellerinde silâh bulunduranlara mahsustur. Yok ise esasen ellerinden silâhları alınmış ve takibata maruz kalmış veya mahkûm edilmiş olanların fiili muvakkat maddelerin hükmünden tamamen hariç olduğu halde eski hâdiselerde de muvakkat maddeler muvacehesinde suçluluk hali kalmadığından bahsile hükmün bozulmasında isabet mütalâa edilmemiş olduğundan daire kararının kaldırılarak işin esası hakkında da karar verilmesi için dosyanın hususî daireye tevdii hususunda ve müddetinde itiraz edilmiştir. 16/12/1953.

V — Ceza Umumî Heyeti Kararı:

Hâdise mahiyeti ve temyiz tetkikatı yapıldığı sırada meriyete girmiş bulunan 6136 sayılı kanunun muvakkat maddesiyle verilmiş olup 15/8/1953 T. den başlıyan altı aylık mehil zarfında silâh bulundurmak fiilinin esası kaldırılmak suretile suç sayılmamış ve T. C. K. nun 2 inci maddesi muvacehesinde bu fiillerin failleri ne ceza tâyin ve tertibine kanunî imkân bulunmamış olmasına göre mahallî mahkemesince verilen mahkûmiyet hükmünün ilgili dairece bozulmasında bir isabetsizlik görülmediğinden bu karara karşı vuku bulan itirazın reddine ve dosyanın C. Başmüddeiumumiliğine iadesine 11/1/1954 tarihinde karar verilmiştir.

VI — Kanunun gerekçesinde:

«Ateşli silâhlarla bıçakların memlekete sokulması imali, satılması, satın alınması, taşınması veya bulundurulması bu kanun hükümlerine tâbi tutulmuş ve diğer kanunların bu kanuna uymayan hükümleri kaldırılmıştır.

769

Bu kanun yürürlüğe girdikten sonra bu fiillerin işlenmesi halinde Türk Ceza Kanununun 264, 549 uncu maddeleri değil bu kanun hükümlerinin uygulanması icap edecektir». denilmektedir.

VII — Millet Meclisi Adalet Komisyonu bu kanun tasarısı sözcüsü:

«Ateşli silâhlar ve bıçaklar hakkındaki Kanun yürürlüğe girdiği zaman Ceza Kanunun, ateşli silâhlar ve bıçaklar hakkındaki maddeleri zımnen kaldırılmış olacak ve kanunda yazılı ateşli silâh ve bıçaklar hakkında tamamiyle bu kanun hükümleri uygulanacaktır». demiştir (1).

Umumî Heyet İçtihadı kanunun hem gerekçesinde açıklanan maksada ve hemde Meclis görüşmelerinde belirtilen gayeye uygun bulunmaktadır.

---

(1) T. B. M. Meclisi Tutanak Dergisi B. 100. 2/7/1953 Sh. 67 - 69 Ateşli Silâhlar ve Bıçaklar hakkında kanun No. 6136 Kabulü. 10/7/1953 Yayını: 15/7/1953 Yürürlüğü: 15/8/1953.

750

TEMYİZ MAHKEMESİ KARARLARININ TAHLİL ve TENKİDİ SERİSİ (*)

No: 1

Yazan : Dr. Muammer AKSOY
Ankara Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi
Medenî Hukuk Doçenti

Alelâde iktisabî müruruzaman müddetinin hangi andan itibaren işlemeğe başlıyacağı hakkındaki son Umumî Heyet Kararının tahlil ve tenkidi

Kararın tarih ve sayısı: H. U. H., E. 3/20 K 13 — 14/1/1953

Kararın Hülâsası: Medenî Kanunun 638 inci maddesindeki 10 senelik müddetin işlemeğe başlaması için, yalnız zilyedliğin iktisabı değil, ayrıca tescilin dahi vuku bulmuş olması şarttır (**).

I. KARAR :

DÂVA : Dâvacı tapu ile mutasarrıf bulunduğu gayrimenkulün tamamına dâvalılardan İbrahim ziraat etmek ve diğer dâvalı ayram da 8 dönüm mahalline mülkiyet iddia etmek suretiyle müdahale etmekte olduklarından vaki müdahalelerinin men'ine ve mevcut mahsule tedbir konulmasına karar verilmesini istemiştir.

HÜKÜM : Dâvacının mûrisi Fatma'nın ölümüyle mirasının tamamının kendisine kaldığı ve bu suretle dâvacı aslen ve irs sebebiyle gayrimenkulün tamamına malik olup başka bir varis bulunmadığını İzmir Sulh Hukuk Mahkemesinin ..... günlü kararları münderecatiyle anlaşılmış olmasına mebni dâvalılardan Bayram'ın işbu yere müdahelesinin önlenmesine ve hazineye rücu hakkının saklı bulunmasına karar verilmiştir.

(*) «Temyiz Mahkemesi kararlarının tahlil ve tenkidi» adlı yazı serisini, fazilet ve adaleti ile olduğu kadar, hukuk ilmine verdiği ehemmiyet ve ona gösterdiği hususî itibar ile de bilhassa temayüz etmiş olan müstesna hâkimlerimizden, Temyiz Mahkemesi Ticaret Dairesi Başkanı muhterem **T a h i r S e b ü k**'e, hürmet, takdir ve seviglerimizle ithaf ediyoruz.

(**) Bu hülâsa, tarafımızdan yapılmıştır. Karar neşredilirken hülâsası başka surette formüle edilmiştir ki, pek beğenmediğimiz bu cümleyi de aynen naklediyoruz: «Medenî Kanunun 638 inci maddesinin tatbikında, zilyetlik müddetinin tapu kaydının tesisi tarihinden itibaren hesaplanması icabeder» (Temyiz Mahkemesi Hukuk Genel Kurul emsâl kararları 1946 - 1953 ve içtihadı birleştirme kararları hukuk bölümü 1948 - 1953, Lütfi Ömerbaş - Sacit Çetintaş, Ankara - 1953 S. 75 — 76 ya bakılması).

781

5. H. D. K.: Dâvalı savunmasında; İbrahim elindeki yerin dahi kendisine ait olduğunu ve Bayram'a ortak olarak verdiğini bildirmiş ve şu suretle dâva konusu iki parça yerin ayni taraflar arasında ihtilâflı bulunmuş ve her iki parçanın mecmu değerinin 300 liradan aşağı olduğu hakkında bir savunma ileri sürülmemiş olduğuna göre görev noktasına vaki itiraz yerinde değilse de, nizalı yerin Eylûl 1944 tarihinde tesis edilip dâvalıya tedavül eden kayda dahil olduğu anlaşılmasına ve bu kayıtta bu gayrimenkulün 1926 yılında hazinece açık arttırma suretiyle kayıt sahibine satıldığı yazılı bulunmasına ve Medenî Kanunun 638 inci maddesinin uygulanmasında kaydın tesisinden önceki zilyedliğin nazara alınması lâzım geldiğine göre dâvalı ile bu yeri ona satan Selim'in nizalı yerdeki zilyedlik müddeti araştırılmak ve olayda Medenî Kanunun 638 inci maddesinin uygulanıp uygulanamıyacağı düşünülmek gerekirken bundan zuhul edilmesi ve tapudan gelen 11/10/1948 tarihli karşılık yazıda Mayıs 926 tarih ve 6 numaralı dâvacıya ait kaydın gösterdiği bağ yerinin 64 hissede 14 hissesinin dışında kalan 50 hissenin hazineye ait olduğu ve tescil dışı bırakıldığı yazılı bulunduğuna göre tescile ait belgeler getirilerek incelenmek ve 50 hissenin tescil dışı bırakılması sebepleri araştırılmak ve dâvacının aslen mâlik olduğu diğer 7 hisseden maâda hisse hakkında dâva hakkı bulunup bulunmadığı nazara alınmak gerekirken bundan da zuhul edilmesi yolsuz olduğundan bozulmasına.

I. K.: Israra karar verilmiştir.

Temyiz eden: Dâvalı Bayram.

G. K. K.: Dâvalının Medenî Kanunun 638 inci maddesinden faydalanabilmesi için zilyedliğinin, istinat ettiği kaydın tesisi tarihinden itibaren on sene müddetle devam etmesi gerekmiş, dâva mevzuu gayrimenkulün ise Eylûl 944 tarihinde tesis edilen kayda istinaden dâvalıya ferağ edildiği ve bu tarihten itibaren dâva tarihine kadar on senelik zilyedlik müddetinin geçmediği anlaşılmış ve kaydın tesis edildiği tarihten evvelki zilyedlik süresinin nazara alınmasına Medenî Kanunun 638 inci maddesi hükmü mâni bulunmuş olmakla bu noktaya ilişen bozma sebebi varit değilse de, dâvacının malik bulunduğu tapu cevabından anlaşılan 14/64 hissesine hasren iptal kararı verilmek lâzım ve bu hususa işaret eden özel daire bozma ilâmı varit bulunmakta iken dâvalı namına olan kaydın tamamının iptaline karar verilmek suretiyle evvelki hükümde israr edilmesi yolsuz bulunmuş olduğundan son hükmün dahi yalnız bu sebeten bozulmasına ittifakla (***) karar verildi.

II. Kararın tahlil ve tenkidi:

A — Kararda halledilen hukukî meselenin vücut sebebi.

Medenî Kanunumuzun 638 inci maddesinde tanzim edilmiş olan «alelâde iktisabî müruruzaman»ın gerçekleşmesi için şart koşulan 10 senelik müddetin, ne zamandan itibaren işlemiye başlıyacağı, kanunda sarahaten zikredilmemiştir. Zira kanunu hazılıyanlar, bu hususun diğer hüküm-

(***) İttifak, 638 inci maddenin nasıl tatbik edileceği hususunda değil, kararın, 50 hisseye dahi teşmil edilmesinden dolayı hükmün nakzedilmesi hususunda vücut bulmuştur. 10 senelik müddetin zilyetlik ile mi, yoksa tescil ile mi başlıyacağı noktasında, (tahlil kısmında da işaret edildiği veçhile) bir çok temyiz âzaları arasında, fikir ayrılığı baş göstermiştir.

752

lerin yardımı ve müessesenin manâ ve ruhu sayesinde kolayca anlaşılabileceğini zannetmişlerdi. Halbuki tatbikat ve doktrin, gerek mehazımız olan İsviçrede, gerek memleketimizde, bu meleyi ihtilâfsız bir surette halledememiştir. Bir israr kararı neticesinde Hukuk Umumî Heyetine intikal eden bu hukukî mesele halledilirken, mezkûr heyet içinde bile, birbirine zıt olan her iki görüş de bir hayli taraflar bulunduğundan, ilk müzakerede bir karara varılamamıştır. Bu gün her ne kadar bir Umumî Heyet Kararı karşısında bluunuyorsak da, bir içtihadı birleştirme Kararı bahis mevzuu olmadığından, ekalliyette kalanların bir gün her hangi bir dairede çoğunluğu teşkil etmeleri daima mümkündür.

B — Kararda mucip sebebin bulunmaması.

Kararın tetkikinden de kolayca anlaşılacağı üzere, 638 inci maddenin bu yolda tefsir edilmesinin, hangi hukukî istinatgâha dayandırıldığı, Yüksek Mahkemece bildirilmemiştir. Bu sebeple ve ileride başka bir içtihadın vücut bulmasına mâni olmak maksadiyle, Hukuk Umumî Heyetinin vermiş olduğu mezkûr Kararın doğru olduğunu göstermek, yani esbabı mucibesiz olarak ileri sürülmüş bulunması itibariyle köksüz olan bu içtihadı, takviye etmek lüzumunu hissetmekteyiz.

Yeri gelmişken teessürle ifade etmek isteriz ki, modern hukuk sistemi kabul etmiş olan hiç bir memleketin Temyiz Mahkemesi, bizim Yüksek Mahkememizin yaptığı surette, esbabı mucibeden mahrum ve ilmî kaynaklara âtıfta bulunmaktan müstağnî olarak, kararlar vermemektedir. Pek acı olan bu adlî problem hakkında müstakil bir makale neşredeceğimizden, keyfiyete şimdilik ancak temas etmekle iktifa edeceğiz. Maamafih şunu belirtmek icabeder ki, hâdisenin, hakikî sebebi çok defa iddia edildiği veçhile, zaman fıkdanı değildir. Bu mazeret, yalnız alelâde kararlarda, (yani kanunun sarih bir hükmünün, doğru veya yanlış olarak tatbik edilmesi haline taallûk eden kararlar için) ileri sürülebilir. Yoksa meselemizdeki gibi, kanunun açık olmayan bir hükmünün **tefsir edilmesi** veya **kanun boşluğunun doldurulması**, kısaca, Yüksek Mahkemenin **prensip kararı** alması bahis mevzuu olunca, temsil edilen noktai nazarın, bir iki sahifelik bir izahatla, hukuk prensiplerine ve ilme istinat ettirilmesi için, bir kaç saatin bulunabileceği muhakkaktır. Nitekim bu kararlar, saatlerce süren müzakerelerden sonra ittihaz edilmektedir. Hattâ burada incelediğimiz Umumî Heyet Kararı, iki celse devam eden uzun müzakerelerden, ve ilme ehemmiyet veren temyiz âza ve reisleri tarafından, muhtelif yazılarda tesbit ettikleri çeşitli noktai nazarların serdedilmesinden sonra ittihaz edilmiş bulunmaktadır. Buna rağmen kararda, hukuk prensiplerine ve hukuk ilmine dayanan her hangi bir mucip sebep zikredilmemiş, bu hususta adeta «büyük bir itina ve titizlik» (!) gösterilmiştir. Temyiz Mahkemesinin, üstün-

de bu kadar durduğu bir kararı, her hangi bir mucip sebebe dayandırmaması, ancak, böyle bir esbabı mucibeye lüzum hissetmemesinden ve hattâ bunun münasip olmadığını kabul etmesinden ileri gelebilir (1). Yüksek mahkememiz, aynen eski fetvalarda olduğu gibi «elcevap: olmaz», veya «elcevap: olur» misillû, «müddetin başlaması için tescil lâzım değildir» veya «müddetin başlaması için tescil lâzımdır» demekle iktifa etmiştir: Beşinci Hukuk Dairesinin Kararında, hukukî cihete dokunan yegâne cümle, şundan ibarettir: «..... Medenî Kanunun 638 inci maddesinin uygulanmasında **kaydın tesisinden önceki zilyedliğin nazara alınması lâzım geldiğine göre.....**». Fakat 638 inci maddenin tatbikında, kaydın tesisinden önceki zilyedliğin nazarı itibare alınması, hangi sebeple mümkündür? Bu hususta her hangi bir söz söylenmemiştir.

Yukarıda naklettiğimiz görüşü kabul etmiyen Hukuk Umumî Heyetinin Kararında ise, hukukî cihete taallûk eden cümle şundan ibarettir: «Dâvalının Medenî Kanunun 638 inci maddesinden faydalanabilmesi zilyedliğin istinad ettiği kaydın tesisi tarihinden itibaren on sene müddetle devam etmesi gerekmiş..... ve **kaydın tesis edildiği tarihten evvelki zilyedlik süresinin nazara alınmasına Medenî Kanunun 638 inci maddesinin hükmü mâni bulunmuş olmakla.....**». Buna mukabil kararda, zilyedliğin niçin ancak tescilden sonra nazarı itibare alınması gerektiğine dair, tek cümleye tesadüf edilmemektedir.

C. **Kararın doktrin ve içtihat muvacehesindeki durumu:**

1. Türk Müelliflerinin fikirleri ve Temyiz Mahkemesinin daha önceki Kararları.

Beşinci Hukuk Dairesinin Kararında ileri sürülen «on senelik müddet zilyedliğin iktisabından itibaren başlar», ve Umumî Heyet Kararında kabul edilen «müddet, tescilden itibaren işlemiye başlar» yolundaki esbabı mucibesiz iki görüş muvacehesinde, Türk müelliflerinin yazılarına ve daha önce verilmiş Temyiz Mahkemesi Kararlarına müracaat etmek de, meselenin halline pek hizmet edemiyecektir.

a) Daha önceki içtihatlar:

Yazımızın mevzuunu teşkil eden Umumî Heyet Kararından daha önce bu meselenin halline mütaallik olarak verilmiş diğer Temyiz Kararlarında

(1) Yüksek mahkememizin, pek istisnaen, ilmî esbabı mucibelerle mücehhez kararlar ittihaz ettiğini de tesadüf etmekteyiz ki, yukarıda zikrettiğimiz yazımızda ender olan bu kararlardan bazılarını, şükranla, misal olarak kaydedeceğiz.

754

da, varılan netice için herhangi bir mucip sebep serdedilmemiş bunlunmatadır (2).

Temyiz Mahkememiz, incelemekte olduğumuz Daire ve Umumî Heyet Kararında, esbabî mucibe göstermeden 638 inci maddenin kâh bir manâda, kâh diğer manâda tatbik edileceğini bildirirken, daha önce vermiş olduğu kararlara atıfta bulunarak, esasen ilmî istinatgâhtan mahrum olan kararlarını, hiç olmazsa, içtihatlarının arzettiği istikrar ile bir dereceye kadar takviye etmeliydi (3). Halbuki incelediğimiz Umumî Heyet Kararında, aynı görüşü daha önce temsil etmiş olan ve 2 numaralı dip notunda zikrettiğimiz kararlara (4) dahi, atıfta bulunulmamıştır.

---

(2) Meselâ on senelik müddetin yalnız zilyedlik için arandığı yolundaki görüşü temsil eden Temyiz kararlarından biri olan, **3. H. D.** 21/11/1947 E. 1321, K. 11578 numaralı kararda, herhangi bir mucip sebep serdedilmiştir: «Dâvalı kendisinin de buraya tapusu bulunduğunu ,hâdisede mururu zaman olduğunu Medeni Kanunun 638 inci maddesine göre dâvanın reddini istemiştir. Neticede dâvalının aynı yere 18/2/1947 tarih ve 3 numaralı tapu senedi ile mutasarrıf olduğu ve burayı, 937 Şubat ayında Kasriye muhacirlerinden X den Y lira bedel ile satın aldığı, dâvalı arsa **on sene müddetle** dâvalının fariğinin **uhde ve tasarrufunda** fasılasız ve nizasız olarak **kalmış bulunmasına** ve hüsnüniyetle tasarrufta bulunmasına... binaen ve dâvanın 19/2/1947 tarihinde açılmış olmasına mebni Medenî kanunun 638 inci maddesine göre dâvanın reddine dairdir.

Yargıtay Kararı: Hâkimin dayandığı gerekçe ve hüküm kanuna ve yargılama sonucuna uygundur. Hükmün onanmasına....» (**Hukukî İçtihatlar Dergisi** 1950 S. 25 - 26, **Saymen** S. 193 - 194).

Aksi görüşü, yani Hukuk Umumî Hey'etinin noktai nazarını vaktiyle temsil etmiş olan diğer bir Daire kararı dahi, esbabı mucibe bakımından maalesef aynı mahiyettedir: «Temyiz edilen kararda istinad olunan Kanunu Medeninin 638 inci maddesi hâdisede tatbik olunabilmek için tapu kaydı tarihi ile ilk niza tarihi olan 8/8/1933 tarihi arasında on sene geçmiş bulunması.. lâzımdır. **Mururu zamanın mebdei, tapu sicilinde** kayıt tarihi olmak lâzım geleceği düşünülmemiştir... Temyiz olunan hükmün bu noktadan bozulmasına...» (**1. H. D.** 6/12/1938 tarih ve E. 651 - K. 2108 sayılı karar - **Temyiz kararları** Hukuk kısmı 1938, S. 135 - 136).

Keza 1941 senesinde verilmiş olan bir Umumî Hey'et kararı da, netice bakımından doğru olmakla beraber, esbabı mucibeden bermutad mahrumdur: «Medenî Kanunun 638 inci maddesinde yazılı müddetin iskân işlerinde tefviz tarihinden değil, **tapuya tescil tarihinden hesabedilmesi** lâzımgelir» (**H. G. K.** nun 17/12/1941 tarihli kararı - **Lütfü Dalamanlı** «gayrimenkul dâvaları, vakıflar, miras, İstanbul 1952 - S. 6).

(3) Hiçbir Federal Mahkeme içtihadı yoktur ki, bunda, yerli ve ecnebi bir çok şerh, sistematik kitap, doktora tezi ve hattâ makalelere atıfta bulunulduktan başka, o mesele üzerinde aynı mealde veya farklı olarak verilmiş daha önceki bütün Federal mahkeme kararlarına işaret edilmemiş olsun.

(4) 638 inci maddedeki müddetin işlemeğe başlaması için tapu siciline tescilin şart olduğu noktai nazarını, pek açık olmıyan şu karardan da istihraç etmek mümkündür: 1. H. D. 12/3/1942, E. 3287 - K. 797, Yargıtay Kararları Hukuk Bölümü 1941 - 1942, S. 262 - 263.

758

b) Türk müelliflerinin mesele hakkındaki görüşleri :

Türk müelliflerinin eserlerinde, mesele, ya açıkca ele alınmamış veya bu noktaya temas edilse bile - bir makaleden gayrisinde - hiçbir mucip sebep zikredilmeksizin, sadece neticeye işaret edilmiştir :

Meselâ Prof. **Hüseyin Cahit Oğuzoğlu**'nun görüşü, katî surette tesbit olunamamaktadır (5). Prof. **Cevat Abdurrahim Gücün**'ün bu husustaki sözleri ise, vazıh olmadığından, herhangi bir netice istihraç edilmesine müsait değildir (6). **Hıfzı Veldet Velidedeoğlu — Galip Esmer**, «gayrimenkul tasarrufları ve tapu sicili tatbikatı (İstanbul 1950)» adlı müşterek eserlerinde, meseleye karşı açıkça cephe almamışlarsa da, bu hususta kullandıkları ifade, daha ziyade, yalnız zilyedliğin on sene devam etmesinin kâfi geleceği manâsında anlaşılmaya müsaittir (7). Buna mukabil Avukat **Tahaoğlu**nun pek açık olmıyan ifadesinden, müddetin başlaması için tescilin de şart olduğu manâsı çıkarılacaktır (8). Ord, Prof. **Mustafa Reşit Belgesay**, sarahaten ve fakat esbabı mucibesiz olarak, doğru görüşü temsil etmektedir : «Zamanaşımı müddeti tapu kaydından değil zilyedliğin başladığı günden itibaren yürür, fakat gayrimenkulün işgali tescilden evvel olmuşsa müddet t e s c i l tarihinden başlar (9)». Prof. **Hüseyin Avni Gökkürk**'-

---

(5) Adî müruruzamanın unsurları münasebetiyle kullandığı tâbirlerden, sadece zilyedliğin on sene devam etmesinin şart olduğu görüşünü temsil ettiği neticesine varılabilir: «1) **zilyedin** tapu sicilinde gayrimuhik bir surette malik olarak tescil edilmiş olması lâzımdır.. 4) **On sene müddetle** o gayrimenkulün **zilyedi** vaziyetinde kalmak şarttır» (Ayni Haklar,, Ankara 1942, S. 117). Buna mukabil tescilin de on sene devam etmesi lâzım geldiğine dair, herhangi bir cümleye tesadüf edilmemektedir. Mamafih daha önceki bazı cümlelerinden de, aksi kanaatı istihraç etmek mümkündür: «..... tapu sicilinde malik sıfatiyle tescil edilmiş olan ve tescile uygun bir zilyedlik vaziyetinden istifade etmekte bulunan şahsın vaziyeti, kanun tarafından adî müruru zaman müessesesi ile himaye edilmiştir» (S. 117)

(6) «Bu maddenin hükmü şudur: Zikrettiğimiz şartlarla sicilde gayrimuhik olarak namına müseccel bulunan kimsenin elindeki bir gayrimenkul on sene bulunursa hakiki malik sıfatını iktisap eder» (Nazarî ve Amelî Hukuk Dâvaları, kitap 1, İstanbul 1944 ,S. 710). Bu ifadeden, gerek tescil ve zilyedliğin, gerekse yalnız zilyedliğin on sene müddetle devam etmesi lâzım geldiği manâsı çıkarılabilir.

(7) «On yıllık müruruzaman müddeti, **zilyedlik tarihinden başlar**; eğer bu hususta bir tereddüt hâsıl olursa, tapuya tescil tarihi, zilyedlik tarihi ad ve itibar olunur» (S. 165). Not. 12 ye bakınız.

(8) «Fakat unutmamalıdır ki, on sene ve daha fazla devam eden bu zilyedliğin, muhakkak **kanunun aradığı şartlar dahilinde** başlamış ve **devam etmiş olması** icabeder» (Gayrimenkul satış akitleri, **Ömer Tahaoğlu** - Hukuk Dergisi cilt 3 sayı 27 - 28 (1946), S. 33).

(9) «Zaman aşımı ve hakkı düşüren süreler, genel prensipler, **Mustafa Reşit Belgesay**, (kanunlarımızda müddetler, Doğan Bodur) İstanbul 1946» S. 51. Profesörün «Ayni Haklar» adlı eserinde, aksi kanaat temsil edilmiştir: S. 63 - 64'e bakınız.

756

un **Tuor** işlemesinde (adaptasyonunda), Prof. **Tuor**'un fikri, aynen nakledilmiştir: «Kanunun uzun metninin pek sarih olmamasına rağmen yalnız zilyedliğin değil ayni zamanda **tapu sicilindeki kaydın da on sene devam etmesi** müruruzamanla iktisap için şarttır (10)». Buna mukabil Avukat **Oyman** mesele üzerinde durarak, bazı mucip sebepler de zikretmek suretile, müddetin tescilden sonra başlıyacağı görüşünü müdafaa etmiştir (11). Nihayet kıymetli hukukçumuz Ord. Prof **Hıfzı Veldet Velidedeoğlu**, (son formaları dahi basılmış olup neşre amâde bulunan) yeni kitabında, açıkca doğru görüşe iltihak etmiştir (12).

Biz de, müddetin başlaması için, yalnız zilyedliğin iktisabının kâfi olmadığını, iktisabî müruruzamanın bütün şartları gibi, tescilin dahi vuku bulmuş olması lâzım geldiğini, Umumî Heyet Kararından önce yazmış olup 31/3/1953 tarihinde Üniversiteye teslim ettiğimiz «alelâde iktisabî müruruzaman (sicil zamanaşımı)» adlı doçentlik tezimizde, mucip sebeplerile izah etmiş bulunuyoruz (13).

2. Mehazdaki durum:

a) Yanlış görüşü temsil eden yazılar.

Burada münakaşa mevzuu olan mesele üzerinde, İsviçre müellifleri arasında artık bir ihtilâf yoksa da, Medenî Kanuna dair yazılmış ilk eserlerde, yanlış bir görüş temsil edilmişti: Bern şerhinde **Leemann** ve Zürich şerhinin ilk tabına **Wieland**, bundan başka **Curti - Forrer** (14) ve sistematik eserinin ilk tabında **Tuor** (15), on senelik müddetin, yalnız zilyedlik için derpiş edildiğini ve binaenaleyh tescilin bir müddete tâbi olmadığı görüşünü müdafaa etmiştirler: «Tescil değil, zilyedlik on sene devam etmelidir. Binaenaleyh, iktisap eden kimsenin tescili sonradan istihsal etmesi kâfidir. Meselâ, murisin ölümü ânında zilyedliği elde eden mirasçı (560 II = Türk M. K. 540 II), tescili ancak altı sene sonra yaptırmıştır: Geçen

(10) Türk Medenî Hukuku, Ayni Haklar, **Hüseyin Avni Göktürk**, 1949, Ankara. S. 882.

(11) **Safa Oyman**. gayrimenkul mülkiyetinin iktisabı tariklerinden müruruzaman ve senetiz tasarruflar, Adalet Dergisi yıl 43 (1942) Sayı. 11 S. 1340.

(12) «On yıllık zamanaşımı müddeti zilyetliğin iktisabından itibaren değil, tapuda mülkiyet kaydı düşürüldüğü, yani iktisabî müruruzamandan istifade iddiasında bulunan kimse namına tescil yapıldığı günden itibaren ceryana başlar. Haksız tescil önce yapılmış ve zilyetlik daha sonra iktisap olunmuşsa, bu halde müruruzaman müddeti zilyetlik tarihinden itibaren işlemeğe başlar.» (Türk Medeni Kanununa göre Medeni Hukuk, İstanbul, 1954 S. 266).

(13) Bu kitap yakında Siyasal Bilgiler Fakültesi tarafından neşredilecektir.

(14) Schweizeriches Zivilgesetzbuch mit Erlaeuterungen **Eugen Curti - Forrer** 1911 Zürich, s. 537, m. 661, No. 6.

(15) Das neue Recht, **P. Tuor**, Zürich 1912, S. 375'e bakınız.

757

bu altı sene, zamanaşımının hesabında nazarı itibare alınır» (16). Ayni görüş Prof. **Leemann** tarafından şu şekilde müdafaa edilmiştir: «Tescilin de on sene devam etmiş olması şart değildir (Alman Medenî Kanunu § 900 den farklı olarak). Müddet yalnız zilyedliğe taallûk etmektedir ve bundan ötürü tescilden önce dahi başlar. Zira, kendisine istinaden tescil yapılmış olan (muteber bir sebebe dayanmıyan) durum (= iktisap sebebinin sakatlığı), daha tescilden önce mevcuttur» (17). **Rossel - Mentha**'nın tescil müddetinden hiç bahsetmiyen eserlerinden de, ayni neticeyi çıkarmak gerekir (18).

b) Federal Mahkeme Kararları:

Eski eserlerde ileri sürülen yukarıdaki görüşün yanlışlığını, ilk defa olarak Federal Mahkeme (14/5/1924 tarihli kararında) ortaya koymuştur: «**Wieland ve Leemann**'ın şerhlerinde temsil olunan, yeni Medenî Kanunun 661 inci maddesindeki zamana mütaallik şartın, yalnız zilyedlik hakkında olup, tapudaki tescile taallûk etmediği ve binaenaleyh tapuya tescilden önce hüsnüniyetle ve nizasız olarak geçen zilyedlik müddetinin, müruruzaman müddetinin hesabında nazarı itibare alınması yolundaki görüşün aksine olarak, **hükmün mâna ve gayesine tevfikan, tescilden sonra on sene süren zilyedlik talep edilmek gereklir**» (19). 3/2/1926 (20) ve 3/3/1926 (21) tarihli kararlarda da, ayni görüş tekrarlanmıştır. Nihayet Federal Mahkeme, inşaatı tahdit eden irtifak hakkının müruruzamanla iktisap edilmesine dair bir kararında, 661 inci maddedeki müddetin mebdeini de tetkik mevzuu yaparak, bu müddetin, tescilin (bundan daha önce haberdar olmıyan) alâkalılara 969 uncu (bizdeki 927 inci) maddeye tevfikan ihbarı ile başlıyacağı yolundaki iddiayı reddetmiştir (22).

---

(16) Das Sachenrecht des schweizerischen Zivilgesetzbuch, **Karl Wieland**, Zürich, 1909, S. 71, m. 661, No. 3, b.

(17) Sachenrecht, I. Abteilung, **Hans Leemann**, Bern 1920, S. 147, m. 661, No. 10

(18) Manuel du droit civil Suisse, 2. me. ed. **Vigile Rossel et F. H. Mentha**, Lausanne - Geneve, II, S. 329, No. 1239.

(19) **Entscheidungen des schweiz .Bundesgerichtes (EBG)** cilt 50 II, S. 121.

(20) «... Yalnız zilyedlik için değil, aynı zamanda **tapudaki tescil için dahi carî olan on senelik asgari müddet...**» **(EBG)** cilt 52, S. 23, **Praxis** (des Bundesgerichtes) cilt XV, S. 124.

(21) **EBG**, cilt 52 II, S. 252 ve **Praxis**, S. 124'e bakınız.

(22) Federal Mahkeme, 969 uncu maddedeki hükmün, hakkın iktisabına mâni olmıyan bir inzibatî hüküm olduğunu ifade ederek ,şöyle demektedir: «Kanun, iktisabî müruruzamanı **tescilin** ve zilyedliğin **on sene devam etmesi** şartına bağlamakta, fakat bu **tescilin malik tarafından bilinmesinin**, iktisabî müruruzaman **için bir şart olduğunu tesbit etmemiş** bulunmaktadır. Hattâ Kanun, malikin muvafakatı olmaksızın tescilin vuku bulamıyacağı prensibinden hareket etmektedir». Nihayet karar, 969 uncu maddenin, sadece tapu sicil memuruna hitabeden

758

Federal Mahkemenin bu Kararlarında, diğer bütün kararlarında da olduğu gibi, müelliflerin fikirlerine atıfta bulunulmuş ve maddenin niçin bu manâda tefsir edilmesi lâzım geldiği husunda, oldukça mufassal esbabı mucibe serdedilmiştir (23).

c) Doğru görüşü müdafaa eden yazılar:

İsviçre hukukunda iktisabî müruruzamanı inceleyen veya ondan kısaca bahseden bütün makale, kitap, şerh veya monografilerde, Federal Mahkemenin mezkûr İçtihatlarından sonra on senelik müddetin, ayni zamanda tescil için de carî olduğu müttefikan kabul edilmektedir: Meselâ Prof. **Guhl** (24), Prof. **Homberger** (25), Prof. **Haab** (26), Prof. **Tuor** (27), Prof. **Mutzner** (28), Dr. **Schiller** (29), Dr. **Pfister** (30), Dr. **Harnisch** (31), Dr. **Jenny** (32) gibi.

3. Kanaatımız:

Alelâde iktisabî müruruzamanın dört unsuru mevcuttur a) İktisabî müruruzaman müddeisi lehine tapu sicilindeki yanlış **tescil**, b) Malik gibi

---

bir madde olduğuna işaretle, buna riayetsizlik, müruruzamandan faydalanması muhtemel olan kimseye karşı hiçbir zararlı netice doğuramaz; olsa olsa, ancak kendisine ihbar yapılması gereken şahsa karşı, kantonun mes'uliyetini tevlit eder demektedir (3/3/1926 tarihli Federal Mahkeme kararı - **EBG** 52 II, S. 121, **Praxis** XV. S. 252). Türk Medenî Kanunu m. 917 ye (İsviçre 955'e) dahi bakınız.

(23) Bu mucip sebeplere, aşağıda (D) bendinde, kısmen temas edeceğiz.

(24) Die Ersitzung von Grundeigentum und Dienstbarkeiten nach dem ZGB **Theo Ghul**, (Zeitschrift des Bernischen Juristenvereins Bd. LXV Heft 6, Juni 1929) S. 245.

(25) Das Schweizerische Zivilgesetzbuch, **A. Homberger**, Zürich, 1943, S. 190; Das Sachenrecht, IV, 3 Besitz und Grundbuch **A. Homberger**, Zürich 1938, S. 133, m. 941, No. 2'ye de bakınız

(26) Das Sachenrecht **Robert Haaab**, Zürich, 1929 - 1933, S. 277, m. 661 - 63, No. 13, S. 278, No. 16.

(27) Das Schweizerische Zivilgesetzbuch, **P. Tuor**, Zürich, 1948 S. 489.

(28) Anwendungs - und Einführungsbestimmungen, I Abschnit, **Paul Mutzner**, Bern, 1926, S. 18, m. 19, no. 7 - 8.

(29) Die Unrichtigkeit des Grundbuches nach dem schweizerischen Zivilgesetzbuch, **Max Schiller**, Glarus, 1928, S. 83 ve 136.

(30) Die Ersitzung nach schweizerischen Recht, **Walter Pfister, Bauma**, 1931, S. 109

(31) Die Grundberichtigungsklage nach dem schweizerischen ZGB, **Artur Harnisch**, Bern, 1941, S. 60.

(32) Grundeigentumsersitzung und Grundbuch, **Franz Jenny**, Schweizerische Juristen Zeitung-Jhg. 39 (1942) Heft 12. S. 171/1 ve daha 1926 deki Der öffenliche Glaube des Grundbuches nach dem sechweizerischen ZGB, **Franz Jenny**, Bern, 1926, S. 3 No. 3.

759

zilyedlik, c) **Hüsnüniyet,** d) **Zamanın geçmesi,** yani yukarıki üç unsurun, bir niza ve inkıta vuku bulmaksızın, **bir arada on sene** devam etmiş olması.

İktisabî zamanaşımının gerçekleşmesi için, hâdisede bu dört şartın da mevcut olması lâzımdır. Demek oluyor ki, sicil zamanaşımının unsurları olan hüsnüniyet, tescil, zilyedlik şarlarından hangisi daha sonra vücut bulduysa, müddetin başlangıcı da, o tarihe isabet eder. Binaenaleyh, müddet, tescil vuku bulduğu ve hüsnüniyet mevcut olduğu halde, zilyedlik iktisap edilmediyse, zilyedliğin iktisabı ile; zilyedlik ve hüsnüniyet mevcut olup da tescil vuku bulmadıysa, tescil ile; tescil ve zilyedliğe rağmen hüsnüniyet başlangıçta mecvut değilse, hüsnüniyetin sonradan vücut bulması ile (33), ceryan etmiye başlıyacaktır.

Zilyedlik olmaksızın, yalnız başına tapu sicilindeki tescil, iktisabî müruruzaman neticesini tevlit edemediğinden (34), müddetin başlaması için, zilyedliğin dahi, fiilî hakimiyet yahut mukavele ile (35) iktisap edilmiş olması şarttır (36). Maamafih tescilin vukubulmuş olması, zilyedliğin iktisap edilmiş olduğu hususunda bir karine teşkil eder. Bu karinenin aksi, eski malik tarafından ispat olunursa, müddet, mali[illegible] [illegible]rtile **zilyedliğin iktisabı ânından itibaren** işlemiye başlar (36).

Hülâsa : 638 inci maddede derpiş edilen on senelik m[illegible]ddetin ceryana başlaması için, hem tescil, hem zilyedlik ve hem de hüsnüniyet şartlarının gerçekleşmiş olması lâzımdır. Binaenaleyh Hukuk Umumî Heyetinin Kararı yerindedir.

D — Kararın dayanabileceği esbabı mucibe:

İncelemekte olduğumuz Hukuk Umumî Heyeti Kararında ifadesini bulan, «zilyedliğin, tescilden daha önce iktisap edilmesi halinde, iktisabî müruruzamanın gerçekleşmesi için, tescilden sonra dahi en aşağı on sene devam etmesinin şart olduğu» yolundaki görüş, hem kanunun **lâfzına** ve hem de **manâ ve ruhuna** dayandırılabilir :

1. Kanunun lâfzı bakımından:

Kanunun ifadesi, ne türkçesinde ve ne de mehazdaki metinlerinde kâfi derecede vazıh olmamakla beraber, sadece lâfza dayanarak dahi, gerek

(33) Meselâ suiniyet sahibi zilyedin ölümü ile, yerine hüsnüniyet sahibi mirascısının geçmesi halinde olduğu gibi.

(34) Bu kaidenin biricik istisnası, 15/12/1934 tarih ve 2613 sayılı «Kadastro ve Tapu Tahriri Kanunu» nun 22 inci maddesinin H bendindeki hükümdür.

(35) **Homberger** S. 33 - 35, m. 922, no. 10 - 17 ye bakınız.

(36) **Haab,** S. 277, m. 661, no. 13, **Wieland,** s. 71, m. 661 no. 3, b; **Leemann,** S. 147, m. 661, no. 10; **Pfister,** s. 108, 109; **Velidedeoğlu - Esmer,** s. 160; **Oyman,** s. 1341

760

zilyedliğin, gerekse tescilin on sene sürmesi lüzumu istihraç olunabilir (37). Zira metinlerde, **önce tescil** şartının bir kere yerine getirilmiş olması derpiş edilmekte ve sonra da, on sene **zilyedliği** mütaakip iktisabî müruruzaman neticesinin gerçekleşmesinden bahsedilmektedir: «Mûhik bir sebep yok iken tapu sicilinde uhdesinde malik sıfatile **mukayyet** bir gayrimenkulü..... on sene müddetle **yedinde bulunduran** kimesinin.....» (38) (39).

2. **Kanunun mâna ve ruhu (ratio legis), müessesenin vücut sebebi bakımından.**

638 inci maddenin, incelediğimiz Hukuk Umumî Heyeti Kararındaki tarzda tefsir edilmesi, sadece, diğer bir telâkkinin karşısında temsil edilebilen ikinci bir görüş olmayıp, kanatimizce doğru olan yegâne görüştür. Aksini kabul etmek, Federal Mahkemenin çok yerinde olarak işaret ettiği üzere, kanunun **manâ ve ruhuna** uygun düşmez.

On senelik müddetin, tescil hakkında dahi carî olduğunu müdafaa edenlerin ortaya sürebilecekleri istinatgâhlar, ezcümle şunlardan ibarettir:

a. «İktisabî zamanaşımının başlangıcı, öz (= malik sıfatile) zilyedliğin, hüsnüniyetle iktisap edilmesi anına isabet eder; fakat tapuda tescil edilmiş olan bir gayrimenkulde öz zilyedlik, 662 inci (Türk M. K. 639 uncu) maddenin ikinci fıkrasındaki haller istisna edilirse, buna tevafuk eden bir tapu tescili mevcut olmaksızın imkânsızdır. Başka birisi tapuda malik olarak tescil edilmiş bulunduğu müddetçe, ben, ancak yabancı (= fer'î) zilyet olabilirim. Zira, tapu sicilinin aleniyeti, malik ile, mülkiyetin istikbâldeki devir ve nakline müteveccih Borçlar Hukukuna has bir mukavele akdetmiş olsam dahi, bana karşı bir hüküm ifade eder» (40).

Pfister'in (Tapuya tescil edilmiş dahi olsa) gayrimenkullerde zilyetliği, ayrılmaz bir surette «tapudaki kayda» bağlamasını, zilyetlik mefhumu ile telif edemiyoruz. Kanunumuz, **Avusturya** Hukukunda olduğu gibi,

---

(37) **Oyman** da ayni kanaattadır, s. 1340 a bakınız.

(38) **Almanca** metin «Bir kimse... tapu sicilinde malik olarak **tescil edildiyse,** gayrimenkule on sene müddetle ... zilyed olduktan **sonra** — **İst** jemand .... im Grundbuch als Eigentümer **eingetragen,** so kann sein Eigentum, **nach dem** er das Grundstück... zehn Jahre lang... besessen hat...» demektedir ki, kanaatımızca bu ifadeden, önce tescil şartının yerine getirilmiş olmasını aramak lüzumu, kolayca çıkarılabilir. **Fransızca** ve **İtalyanca** metinler, Almanca metin kadar tezimizi müdafaya yarıyacak bir ifadeye sahip değil iseler de, bunlarda da aranan diğer bütün şartlar, tapu sicilinde vukubulmuş bir tescilden sonra bahis mevzu edilmektedir: «Des droits de celui qui a été inscrit... au registre foncier... lorsqu'il a possédé l'immeuble... pendant dix ans» - «Ove taluno si... iscritto nel registro... se egli ha posseduto il fondo... per anni dieci».

(39) Meselâ, «yedinde **bulundurmuş olan** kimse» denilmemiştir.

(40) **Pfister** s. 109.

761

kütük zilyetliği (Buchbesitz) diye bir mefhum tanımamaktadır. Gayrimenkullerde dahi zilyetlik, tapudaki kayıttan müstakil, fiilî bir haldir. Tapudaki tescil, zilyetlik hususunda bir karine teşkil edebilir. Fakat nihayet bir karineden ibarettir ki, bunun hakiki duruma tevafuk etmediği, her zaman isabet edilebilir. Esasen aksi görüşün kabul edilmesi halinde, 638 (661) inci maddede, tapuya tescilden başka bir de zilyedlik şartının derpiş edilmesi, izah olunamaz (41), (42).

b. Tapudaki **tescil şartının dahi**, uzun müddet, (yani on sene) devam etmesinin, kanunumuzdaki hükmün manâ ve ruhuna daha uygun düştüğü yolundaki görüş, alelâde iktisabî zamanaşımının, işte bu **sıkı şartlar sayesindedir** ki, **kısa** bir müddete tâbi tutulduğu mucip sebebine dayandırılabilir.

Bu fikri, noktai nazarının yegâne (43) istinatgâhı yapan avukat **Oyman**a göre: «Fevkalâde müruruzamanda tescil edilmemiş gayrimenkullerin iktisabı için yirmi yıllık bir müddet arıyan kanun vazıı, tescile verdiği ehemmiyet dolayısiyledir ki, âdi müruruzamanda iktisap için on yıllık bir müddeti kâfi görmüştür. Zilyedlik tescilden sonra nazara alındığı tak-

---

(41) Zira, mademki malik sıfatiyle zilyedlik - **Pfister'in** iddiasına göre - münhasıran tapudaki tescile istinaden elde edilebiliyormuş, o halde, tapu sicilinde lehine mevcut tescili kaybeden şahıs, zilyedliği de kaybetmiş sayılacaktır. Bu takdirde ise, gidilecek her iki yol da, bizi, izah veya kabul olunamaz neticelere sevk eder: Ya lehine tescil vukubulan kimse, başkaca bir şart aranmaksızın, aynı zamanda zilyed telâkki edilir ki, bu halde, 638 inci maddenin, tescilden başka bir de zilyedlikten bahsetmesi manâsız olacaktır. Yahut da, mücerret tapudaki kaydın, aynı zamanda zilyedliğe tekabül etmesi kabul olunmaz ve ayrıca fiilî hakimiyet şartı dahi aranır ki, bu şıkta da, gayrimenkul, tapu sicilinde bir şahıs namına kayıtlı olmasına ve fiilen ise (başka bir şahıs tarafından) kullanılmasına rağmen, birçok hallerde zilyetden mahrum sayılacaktır: Zira, tapuda lehine kayıt bulunan kimse, fiilî hâkimiyete sahip olmadığından; fiilî hâkimiyete sahip bulunan kimse de, lehine tapu sicilinde bir kayıt mevcut olmadığından, bu görüşe nazaran, zilyet telâkki edilemiyecekdirler. Bu acaip neticenin, hukukumuzdaki zilyetlik mefhumu ile telif edilemiyeceği hususda, kanaatımızca şüphe yoktur.

(42) Gayrimenkullerde dahi, zilyedliğin fiilî hâkimiyete dayandığı ve tapu sicilindeki kayda mutlak surette bağlı bulunmadığı hususunda, bilhassa **Homberg**'in s. 114 - 118, m. 937 ve **Gloor** der aussergrundbuchliche Eigentumserwerb, Zürich, 1929, s. 20 deki izahata bakınız. Bu münasebetle **Pfeifer**, Besitz (Rechtsvergleichendes Handwörtebuch für das Zivil - und Handelsrecht des İn - und Auslands Bd II, s. 510/2 ve **Josef Kohler**, Bürgerliches Recht (in Enzyklopadie der Rechtswissenschaft) Bd. II. München 1914, s. 34'ü dahi mukayese ediniz.

(43) **Oyman**, on senelik müddetin tescil için dahi carî olmasını, 638 inci maddenin «gerek lâfzına ve gerek ruhuna daha uygun bulmaktadır. Maddenin ruhuna uygunluk bakımından ileri sürdüğü yegâne delil, aşağıda naklettiğimiz görüşten ibarettir.

762

dirdedir ki, tescile verilen ehemmiyet kıymetlendirilmiş olur» (44), (45). Bu görüş, tamamen yanlış olmamakla beraber, muhtelif bakımlardan zayıf, ve her halde hâkiki bir mucip sebep olmaktan pek uzaktır (46).

c. On senelik müddetin, tescil hakkında da carî olduğu yolundaki görüşü müdafaa için ileri sürülebilecek diğer bir mucip sebep, tapu si-

(44) **Oyman**, s. 1340.

(45) Mamafih, **Oyman'ın** kullandığı tâbirler aynen alınacak olursa, bizi aksi neticeye sevkeder. Bu sebeple onun temsil etmeyi kasdettiği görüşü, yukarıki iktibastan önce formüle ettiğimiz veçhile, başka kelimelerle ifade etmeyi lüzumlu bulduk. Zira, — **Oyman'ın** kullandığı kelimelerin aksine olarak — ancak on sene süren bir tescilden sonra değil, hiç de uzun sürmeyen bir tescil sayesinde bile iktisabî müruruzaman neticesinin gerçekleşeceği tezinin kabul edilmesi halinde, tescile «daha çok ehemmiyet» veriliyor demektir. Öyle sanırız ki, meslekdaşımız «tescile ehemmiyet vermek» tâbiriyle, «tescil şartının mevcudiyetine mühim neticeler bağlandığı cihetle ,bu şartın esaslı bir surette aranmasının, yani uzun müddet devamının derpiş edilmiş olduğu» nu ifade etmek istemiştir.

(46) 638 (661) inci maddedeki iktisabî zaman aşımının, daha kısa bir müddete tâbi tutulmasında, aranan şartların, 639 uncu (İsviçre 662 inci) maddeye nisbetle daha sıkı olması, şüphesiz rol oynamıştır. Tescil şartı **dahi**, «uzun zaman aşımı» nda (yani fevkalâde iktisabî müruruzamanda) aranmıyan fazla unsurlardan biri olmak itibariyle, müddetin kısalmasına **az veya çok tesir etmiş** sayılabilir. Ancak, bundan, kanunumuza nazaran, tescilin **herhangi bir müddet** ve hatta sadece **bir an için** dahi vücut bulmasının mı, yoksa on sene devam etmesinin mi şart koşulduğu, istihraç olunamaz. Zira, **uzun müddet devam etmemiş olsa dahi** (639 uncu maddeden farklı surette), zilyet lehine «bir de tescil şartının aranmış bulunması», müddetin kısa tutulması için kâfi sayılabilir. Bundan başka, bir çok memleketlerin Medenî Kanunlarında, kısa müddetli iktisabî zaman aşımı için **tescil şartının aranmadığını** tesbit etmemiz, bu mucip sebebin tatminkâr olmadığını göstermeğe kâfidir. Nihayet 638 inci maddedeki zaman aşımı nev'inde, müddetin kısa olması hususunda rol oynadığı kabul edilebilecek yegâne unsur, «tescil» değildir. Bu hususta **hüsnüniyet şartı da**, hiç değilse, aynı derecede âmil olmuştur. Hattâ, adını zikrettiğimiz docentlik tezinde «hüsnüniyet şartının iktisabî zaman aşımı müddetinin kısalığı üzerindeki tesiri» bahsini incelerken izah ettiğimiz üzere, müddetin kısalığına tesir eden unsur, **bilhassa hüsnüniyet şartıdır**. Nitekim, kanunumuzdaki hükümlere ana hatlariyle örnek vazifesi görmüş olan **Alman** Medenî kanununda, hüsnüniyet şartı aranmadığı içindir ki, **tescil şartının dahi** zilyedlik gibi **tekmil zaman aşımı müddetince devam edeceği** sarahaten derpiş edildiği halde, müddet hususunda, tapu dışı zaman aşımına nisbetle hiçbir kısaltma yapılmamış, yani otuz sene süren zilyedlik ve «**ayni müddet devam eden tescil**» aranmıştır (**Alman** Medeni Kanunu § 900 ve 927 yi karşılaştırınız). Buna mukabil İsviçre'nin **Zug** kantonunun Medeni Kanununda, gerek tescile dayanan zaman aşımında, gerekse tapu dışı zamanaşımında, **hüsnüniyet** şartı arandığı içindir ki, her iki nev'i iktisabî müruruzaman dahi, on senelik **kısa** müddete tâbi tutulmuştur. (**Zug** Medeni Kanunu m. 157 ye bakınız). Demek oluyor ki, bu noktai nazarı, tescilin dahi on sene devam etmesinin şart olduğu yolundaki görüş lehine, hakikî bir mucip sebep diye kabul etmiye imkân yoktur.

763

cilindeki kayda dayanan iktisabî zamanaşımının, 933 (İsviçre M. K. 975) inci maddedeki «**terkin ve tashih dâvasının** zamanaşımı» olduğu zehabına dayanabilir. Tashih veya terkin dâvası ise, ancak **yanlış tescilin vukuundan** sonra bahis mevzuu olabileceğinden, binnetice iktisabî müruruzaman müddeti için de, tescilden sonra başlamak zarureti hasıl olacaktır.

Nitekim, Federal Mahkeme meşhur Kararında, görüşünü müdafaa ederken, bu fikirden de faydalanmak istemiştir: «661 inci maddeye göre, iktisabî zamanaşımı, 975 inci maddede müeyyidesini bulan (sebepsiz, yani hiçbir hukukî sebep olmaksızın veya muteber olmıyan bir hukukî muameleye istinaden (mad. 974) vukubulan tescil, lehine tescil yapılan şahsa, hüsnüniyete sahip bulunması halinde dahi, mülkiyeti temin edemez yolndaki) prensibin, bir sureti tashihidir. Gerçek hak durumu ile, tapu sicilinin gösterdiği hak durumu arasındaki ayrılık (Müteharrisler Komisyonunun müzakerelerinden ve hükmün buna dayanan ifadesinden, bilhassa Fransızca metinden açıkca zahir olduğu veçhile), on senelik zilyetlikten sonra, hüsnüniyet sahibi zilyedin **tapu siciline dayanan mülkiyetine itiraz** edebilmesine, 661 inci madde ile bir zaman hududu vaz'edilmek suretiyle bu zilyet lehine halledilmektedir. Şu halde iktisabî zamanaşımı, temelinde bir hata mevcut bulunan tescilin, tapu siciline dayanmak suretiyle («sicile dayanan iktisabî zamanaşımı»), sıhhat kazanması vasıtasile vukubulmaktadır ki, bu bakımdan aynı zamanda **975 inci maddeye dayanan terkin dâvasının zamanaşımını ifade eder.** İşte bu keyfiyetten, gayrimenkullerdeki zamanaşımının tescil ile işlemeğe başladığı; yoksa, daha önce başlamadığı neticesi istihraç olunur.. Zira: **terkin dâvasının zamanaşımı noktai nazarından** mütalâa olununca, haksız bir **tescil henüz vücut bulmadan, bir zamanaşımı** başlangıcından bahsedilemez (47).

İsviçre ve Türk Hukukunda, gayrimenkullerde tapuya tescil vasıtasile **mülkiyetin devir ve nakli** (48), **sebepli bir hukukî muamele**dir ve meşruiyet (= illiyet) prensibine dayanır. Binaenaleyh, yanlış bir tescil, her zaman terkin veya tashih olunabilir. Bu hususiaki **dâva** hakkı -ki istihkak dâvasıdır-, bir **zamanaşımına tâbi değildir** (49). Ancak başka hukukî

(47) **EBG 50 II, S. 121 - 122.**

(48) Menkullerde dahi mülkiyetin naklinin, sebepli bir hukukî muamele olduğu - von **Tuhr**'un görüşüne karşı olarak - gerek Federal Mahkeme, gerekse diğer müelliflerce kabul edilmektedir.

(49) Bu hususta bilhassa **Schiller**, S. 10 ve müt., **Pfister**, S. 16-17; **Homberger**, S. 416 ve müt., bilhassa m. 975, No. 1, **Wieland**, S. 71, m. 661, No. 2; **Haab**, S. 278, m. 661 - 663, No. 16; **Leemann**, S. 149, m. 661, No. 23; keza **Postacıoğlu**, S. 199'a bakınız. Aksi kanaat hakkında, bilhassa Avusturya hukukunda aynî haklar sahasında bir otorite olan Prof. **Adolf Exner**'in «Das Publizitaetsprinzip, Wien, 1870» S. 120 ve müt. deki izahatına bakınız.

764

ve içtimaî sebeplerle kabul edilmiş ve muayyen şartlara bağlanmış olan iktisabî zamanaşımı müessesenin müdahalesi neticesinde, tapu sicilinde lehine kayıt bulunan zilyet, **mülkiyeti iktisap ederse**, bu netice, **ancak bilvasıta**, terkin (tahshih) dâvası için dahi, bir hudut teşkil etmektedir. Binaenaleyh hukukumuzda iktisabî zamanaşmı, terkin dâvasının zamanaşımı olarak telâkki edilmeyince, Federal Mahkemenin yukarıda zikrettiğimiz görüşü, «olduğu gibi» alındığı takdirde, «on senelik müddetin tescil için dahi câri olduğu» noktai nazarını isapat bakımından, doğru bir mucip sebep olarak kabul edilemez·

d. «c» bendinde incelediğimiz görüş, Federal Mahkemenin kullandığı formül ile kabul edilemezse de, başka bir tarzda ifade edildiği takdirde, kanaatımızca, on senelik müddetin tescil için dahi carî olması lâzım geldiğini ispat hususunda, ikna edici bir delil olarak tebarüz eder:

Gayrimenkul hukukunda, **tapu sicili sistemini** kabul etmiş olan hukuk nizamlarında, tapu sicilindeki kaydın «mutlak müsbet hukukî kudreti (= hüküm ve tesiri)» ve binnetice «mutlak şekli hukukî kudreti» kabul edilmediğinden (50), bir çok hallerde, tapu sicilindeki kaydın (51), «gerçek hukukî duruma uymaması» vâkıasiyle karşılaşacağından; hak ile, hak görünüşü arasındaki zıddiyetin, daimî surette baki kalmasına mâni olmak maksadile, «sicile dayanan zamanaşımı (52)» müessesesini yaratmak lüzumu, hattâ zarureti hasıl olmuştur. Bunun için, tapu sicilindeki kayıtların (muayyen şartlar altında dahi olsa), **belli bir müddetin geçmesinden sonra artık hakkın ifadesi olarak kabul edilmesi**, ve böylece tapu sicilinin ebediyyen yanlış (yani gerçek hukukî duruma aykırı) bir kayıt ihtiva etmesine mâni olunmak istenmiştir. Deme koluyor ki, tapu sicili sistemini kabul etmiş bulunan memleketlerde, tescile dayanan iktisabî zamanaşımının baş gayeslerinden biri de, **tapu sicili kayıtlarının, muayyen ve**

---

(50) Tapu sicili hukukunun anlaşılması hususunda büyük ehemmiyeti haiz olan bu mefhumlar hakkında, **Tuor**, s. 463 - 465 ve **Homberger**, s. 140 - 142 No. 14-19 daki izahata lütfen bakılması.

(51) Buradaki «kayıt» kelimesi, «tescil» mânasında kullanılmıştır. Mehazımızda tapu sicili hukukunda titizlikle nazarı itibare alınan bu tâbir farklarına, maalesef hukuk dilimizde ehemmiyet verilmemektedir. «Kayıt» tâbiri, hem «tescil» e ve hem de «şerh» e şâmil olan umumî mefhumdur. Şerhin hariç tutulması icabeden noktalarda, münhasıran **tescil** tâbirinin kullanılması lâzım gelirdi. Ancak, «tapu sicilindeki tesciller» ibaresinin, tatbikatçılarımız tarafından yadırganacağı mülâhazasiyle, **kayıt** tâbirini, şimdilik biz de (ilmî bakımdan bir hata sayılacak olan) bu dar mânada da kullanmak mecburiyetini hissettik.

52) Bu müesseseyi, Alman Hukuk dilindeki tâbirden faydalanarak, «sicil zaman aşımı» diye isimlendirmenin caiz olacağı kanaatındayız.

765

uzunca bir müddet geçtikten sonra, «gerçek hak» ka inkılâp olmesini temindir. İsviçre hukukunda dahi, sicil zamanaşımı ile, bu gayenin güdüldüğünde hiçbir şüphe yoktur (53). O derecede ki, mütehassıslar komisyonunun müzakerelerinde, sicil zamanaşımı, çok kere terkin dâvasının zamanaşımı diye anlaşılarak, o yolda fikirler beyan edilmiştir (54). Hattâ **«alelâde iktisabî zamanaşımı»** ile **«tapu sicilindeki kaydın muayyen zamandan fazla (ebediyyen) yanlış şekilde kalmasına müsaade edilmemesi lüzumu»** arasındaki münasebet, kanunun metninin bile yanlış bir surette formüle edilmesine sebebiyet verecek kadar kuvvetle nazarı itibare alınmıştır (55). İsviçre hukukunda, «terkin dâvasının imkânsız hale gelmesi» ile, «tescile dayanan iktisabî zamanaşımı» arasındaki derunî rabıta, Federal Mahkemenin dahi, iki mefhumu müteradif telâkki etmesine sebebiyet verecek kadar sıkıdır (56).

Nihayet, 638 inci maddedeki «tescil şartının vücut sebebi» nin ne olabileceği hususunda kısa bir düşünüş dahi, bizi meselenin doğru bir surette halline ulaştımıya yeter: Alelâde iktisabî müruruzamanın gerçekleşmesi için tapu siciline yanlış bir kayıt düşürülmüş olması şartını niçin aramaktayız? Madem ki, İsviçre ve Türk hukukunda, tapu sicilinde yanlış olarak vukubulan tescil, hukukî bir kıymete sahip değildir, yani bir hakkın intikalini temin edemez; o halde kanunumuz, iktisabî zamanaşımı için bu şartı niçin aramaktadır?

Bir günlük bir tescil var diye, hukukî kıymetten mahrum olan bu tescile, mülkiyetin intikali neticesini, (bilvasıta dahi olsa) raptetmek, İsviçre - Türk gayrimenkul hukukunun tescil müessesesine bağlandığı hukukî netice ile (yani tescilin ancak meşruiyet - illiyet - prensibi dairesinde kıymet ifade etmesile) telif edilemez. Kısa iktisabî zamanaşımında, kanunun, yanlış ve binnetice hükümsüz bir tescilin mevcudiyetini, unsur olarak aramasının ye-

---

(53) Eugen **Huber**, Zum schweizerischen Sachenrecht, Bern, 1914, s. 118, **Wieland**, s. 71, m. 661, no. 2; **Leemann**, S. 143 - 146, m. 661, No. 2, ve S. 148 - 149 m. 661, No. 22 - 25, (**Wieland** ve **Leemann'ın**, zikrettiğimiz yerlerdeki izahatı, meselemiz bakımından vardıkları netice ile telif olunamaz). Bilhassa **Homberger**, S. 140 - 143, «Tapu sicili başlığına ön bilgiler», No. 12 - 23, S. 417, m. 975, No. 1. S. 412 - 413, m. 974, No. 2 - 4; **Ostertag**, Sachenrecht, III. Abteilung, Bern 1917, S. 114 - 115, No. 20 - 25; **Guhl**, S. 244 - 245; **Pfister**, S. 24 - 26; **Schiller**, S. 41, 48 ve müt. ve 136, **Harnisch**, s. 61; **Haab** S. 272, m. 661 - 663, No. 2; **Jenny** s. 174/1'e ve **Federal Mahkeme İçtihatları Külliyatı** (EBG) 50 I. S. 121'e bakınız.

(54) Bilhassa **Mütehassıslar Komisyonu zabıtları** cilt III - IV. S. 37 de **Pechoud**'nun izahatına bakınız.

(55) Malûm olduğu üzere 661 (638) inci maddede, on senenin geçmesinden sonra, «mülkiyet, zaman aşımı ile iktisap olunur» denilecek yerde, tapu sicilinde lehine tescil bulunan şahsın **«mülkiyetine,** artık itiraz olunamaz» denilmektedir.

(56) c. deki izahata bakınız.

766

gâne sebebi, (yukarıda ifade ettiğimiz veçhile) muayyen bir müddet devam eden yanlış tescilin, **bir hak karinesi (bir hak görünüşü) olarak yarattığı itibarın, nazarı itibare alınmasıdır.** Başka kelimelerle söylersek: Tescil unsurunun derpiş edilmesi, hukukî istikrar esasına hürmetle, hakka tevafuk ettiği zannedilen (hak gibi görünen) durumların, m u a y y e n v e u z u n c a b i r m ü d d e t s o n r a, artık hakka inkılâp etmesini kabul etmek esasına dayanmaktadır. Bu ise, zilyetliğe dayanan zamanaşımı müessesesinin, umumî mucip sebebinin bizzat kendisinden başka bir şey değildir. Nitekim, Federal Mahkemenin 3/2/1926 tarihli (on küsur sahifelik mufassal) kararında, şöyle denilmektedir: «Fevkalâde (= tapu dışı = tescilsiz = beyaz - blânko) zamanaşımından farklı olarak, alelâde (= sicil) zamanaşımının vücut sebebi, münhasıran, iktisabî zamanaşımı müddeisinin, tapu sicilinin aleniyeti neticesinde, hak sahibi olarak alenen tanınmış olması keyfiyetinde kendisini göstermektedir» (57).

Prof. **Guhl** dahi, zamanaşımı ile mülkiyet hakkını iktisap eden şahıs bakımından, alelâde zamanaşımının, fevkalâde zamanaşımına müddet bakımından tercih edilmesi için bir sebep görmemekte ise de; **«tapu sicilindeki kayıtları» ile, «gerçek hukukî durum» un birbirine tevafuk etmesi ihtiyacını** nazarı itibare alarak ve hak sahibinin **tapu sicilindeki yanlış kaydı,** 975 inci (Türk M. K. 933 üncü) maddeye dayanarak **tashih ettirmek maksadile dâva açabilmesi için, on senelik bir müddetin mükemmelen kâfi geleceği mülâhazası** iledir ki, tapu sicilindeki kayda dayanan iktisabî zamanaşımında, müddetin on seneden fazla olmamasını doğru bulmaktadır (58).

Keza **Harnisch** de, 661 (bizde 638) inci maddedeki on senelik müddeti, bu müddetin, tapu sicilindeki yanlış kaydın tashih edilmesi maksadiyle ikame edilecek dâva için kâfi bir zaman teşkil ettiği esbabı mucibesiyle, yeter bulmaktadır (59). Tapu sicili esasını kabul etmiş olan memleketlerde, muteber bir **tescile dayanarak** mülkiyetin iktisap edilmesi, gayrimenkul hukukunun baş prensibi olduğundan, kanun koyucu, tapu sicilindeki yanlışlıkları bertaraf maksadıyla dahi olsa, tapuya tescil edilmiş bir gayrimenkulün, **zamanaşımı vasıtasıyla,** yani mezkûr baş prensibinden inhiraf edilerek iktisabında, sadece bir değil, **iki tane «hak görünüşünün»** (hem zilyetliğin hem de tapu sicilindeki kaydın), **uzun müddet** devamını zarurî görmüştür. Prof. **Westermann'ın** (1951 senesinde neşrettiği aynî haklar isimli eserinde), **Alman** hukukundaki sicil zamanaşımı için kaydettiği aşağıdaki mülâhazaları, hukukumuz için de aynı mâna ve ehemmiyeti haizdir: **«Tescil** ve öz zilyetlik, **30 sene** yanyana devam etmelidir.

(57) **EBG.** 52 II, S. 25.
(58) **Guhl** S. 244 ve 245'e bakınız.
(59) **Harnisch,** S. 61.

767

Parag. 900, I. Bu suretle, gayrimenkul ile tesisi kabili tasavvur ve **haricen görülebilir bütün rabıtalar,** iktisabî zamanaşımından faydalanacak kimsenin şahsında **cem edilmiş** olmaktadır. **Tescil,** onu malik olarak göstermekte; ve **öz zilyet** olarak da, gayrimenkulden mesul ve ondan faydalanır durumda bulunmaktadır» (60). Bazı mevzuatın, tapu sicili sistemini kabul ettikten sonra, gayrimenkullerin zamanaşımı ile iktisabına yer dahi vermediği gözönünde tutulursa (61), diğer bir şahsın tapu sicilinde kayıtlı olan mülkiyet hakkının ortadan kalkması neticesini tevlit edecek olan böyle olağanüstü (62) bir zamanaşımında, (zahirî hakkın hakka inkılâp edebilmesi için) hukukumuzun, **her iki hak görüşünün de** uzun müddet devam etmesini şart koşmuş olması, mübalâğalı bir hal sureti olarak tavsif edilemez.

Bazı mukayeseler dahi, Umumî Heyet Kararını, yani doğru olarak vasıflandırdığımız görüşü, destekleyici mahiyettedir:

Alman Medenî Kanunu, tapu kayıtlarının ancak meşruiyet (= aleniyet) prensibi dairesinde muteber olması esasını, bizdeki titizlikle kabul etmediği halde (63), **Alman hukukunda** dahi, 30 senelik müddetin yalnız zilyetlik hakkında değil, **ayni zamanda tescil** hakkında da carî olduğu, münakaşasız kabul edilmektedir: «Zamanaşımı ile iktisap edecek olan **kimse, 30 s e n e m ü d d e t l e** hataen hak sahibi olarak **tescil** edilmiş bulunmalıdır» (64).

---

(60) **Harry Westermann,** Lehrbuch des Sachenrechts, Karlsruhe, 1951, S. 398.

(61) Bu cihet, «tapuya karşı iktisabî mururuzaman» başlıklı yazımızda mufassalan incelenecektir.

(62) Mahiyeti nazarı itibare alınırsa, **fevkalâde** iktisabî mururuzaman diye vasıflandırılması lâzım gelen müesscesenin, 639 uncu maddedeki değil, 638 inci maddede derpiş edilen mururuzaman nev'i olması gerekir. Zira burada, **tapu sicilindeki doğru bir tescile dayanan bir kimsenin hakkı,** zilyedlik ve yanlış bir tescil sayesinde bertaraf edilmektedir ki, bu, **fevkalâde** bir neticedir. Halbuki 639 uncu maddedeki halde, eski hak sahibi lehine tapu sicilinde mevcut bir **kayıt bulunmadığından,** onun hakkı, kâfi derecede kuvvetli değildir ve zaman aşımı ile iktisaba müsait olması da, bu itibarla normaldir. 639 uncu maddedeki mururzamana, **uzun** mururuzaman veya **tapu dışı** zaman aşımı; 638 inci maddedeki fevkalâde mururuzamana da, kısa mururuzaman veya **sicil** (= tescilli) zaman aşımı (sicile dayanan mururuzaman) denilmesi, daha doğru olurdu.

(63) **Alman** Hukukuna göre, tapu sicilindeki intikal muamelesi («Auflassung») ile, hukukî muameledeki sakatlık düzelmekte ve artık satış veya hibe akdindeki sakatlıktan dolayı, tescilin terkini talebedilememektedir.

(64) **Martin Wolff,** Lehrbuch des bürgerlichen Rechts, Bd. III: Das Sachenrecht, neunte Bearbeitung, Marburg, 1932, S. 150: «... **otuz sene** müddetle hak sahibi olarak tapu sicilinde **tescil** edilmiş bulunması lâzımdır». Keza **Staudinger - Koler:** «Mevzubahs olan şahsın **otuz sene müddetle malik olarak tescil edilmiş ve bu zaman zarfında gayrimenkulün maliki gibi (sıfatiyle) zilyedi bulunmuş olması şart-**

768

Zira, «alâkadarın, tapu sicilindeki durumla hakikî durum arasındaki tenakuza karşı, harekete geçmesi lâzımdır. Eğer bunu **muayyen bir müddet ihmal ederse, onun sükûtu, tapu siciline zaferi temin eder**: Hak sahibi sükût ile hakkını kaybeder. **Görünüş, hakka inkılâp eder. Avusturya** ve **Hessen** de inkişaf eden sicil zamanaşımı, bu görüşe istinat etmektedir. **Alman** Medenî Kanununun 900 üncü paragrafı, bunu iktibas etmiş, ve tapu siciline hataen **tescil edilmiş olanın,** uzun seneler süren zilyetliğine raptetmiştir (65)».

«Tapu sicilindeki kayıt» ile, **«gerçek hukukî durum»** un birbirinden ayırt edilmesi imkânına, daha sert bir «meşruiyet prensibi» nin kabulü neticesinde, **Alman** hukukuna nisbetle daha çok yer vermiş olan hukukumuzda, yukarıdaki mülâhaza evleviyetle carîdir.

Bundan başka, hukukumuzda, bütün iktisabî zamanaşımı şartlarının, **devamlılığı** kabul edilmiştir. Meselâ bir çok hukuk nizamlarında, sadece **zilyetliğin iktisabı ânında** hüsnüniyet sahibi olmak kâfi görüldüğü halde (66), hukukumuzda, **hüsnüniyet** unsurunun ,bütün iktisabî zamanaşımı süresince, yani **on senelik** zilyetlik esnasında mevcut olması aranmaktadır (67). Bu itibarla, tescilin dahi, sadece bir an değil, iktisabî zamanaşımı müddetinin devamı boyunca mevcut olmasını aramak, hukukumuzun iktisabî zamanaşımı şartlarındaki sistem ve mantığına da uygun düşer.

Nihayet, on senelik müddetin, tescil hakkında dahi carî olduğunu şüpheden uzak bir surette ortaya koyacak mucip sebep (âdeta mizan), aksi kabul edildiği takdirde, Medenî Kanunumuzun iktisabî zamanaşımında kabul ettiği **prensiplerle telif edilemez bir durum** hasıl olacağına işaret etmek keyfiyetinde ifadesini bulmaktadır: Eğer daha tescil vuku bulmadan, sırf zilyetliğe istinaden, iktisabî zamanaşımının (638 inci maddeye tevfikan) işlemeğe başladığını kabul edersek, hukukumuzun iktisabî zamanaşımındaki prensiplerine taban tabana zıt bir neticeye ulaşmak zaruretinde kalırız: Zira, ya bahis mevzuu olan gayrimenkul, daha önce **başkasının üzerine kayıtlıdır** (ve 639 uncu maddenin ikinci fıkrasındaki menfî şartlar mevcut değildir) ki, bu takdirde, müddetin tescilden önce ceryana

---

tır» (S. 295). Keza **Westermann**, S. 398 ve **Daviş H. Richter** (Das materielle und formelle deutsche Grundbuchrecht, Berlin - München, 1950, S. 25'e de bakınız.

(65) **Wolff**, S. 150.

(66) Ezcümle **Fransız** Medenî Kanunu, m. 2269, **Hollanda** 2003, **İtalya** 1159, **Yunan** 1044, **Japon** § 162 II, **Çin** 770, **Portekiz** 520 gibi.

(67) Ezcümle **Pfister**, s. 103, **Haab**, s. 276, m. 661 - 663, No. 12, **Leemann**, s. 148, m. 661 No. 17, **Wieland**, s. 71, m. 661, c, **Jenney**, s. 177, **Harnisch**, s. 60, **Otto Hegetschweiler**, Der Schutz des guten Glaubens, Aarau, 1912, s. 74. **Alex. Reichel** Kommentar zum schweiz. Zivlilgesetzbuch - Anwendungs - und Einführungsbestimmungen, Zürich 1913 - 1916 S. 70 No. 3.

769

başladığı kabul edilirse, malik lehine mevcut tapu sicili kaydına rağmen, zilyet lehine zamanaşımının işlemesi neticesiyle karşılaşacağız demektir. Bu ise **tapuya aykırı** iktisabî zamanaşımını kabul etmek olur. Yahut da, **gayrimenkul tapu sicilinde henüz başkasının üzerine kayıtlı değildir** (veya kayıtlı olduğu halde 639 uncu maddenin ikinci fıkrasındaki menfi şartlar mevcuttur ki, bu takdirde ise, ancak 639 uncu maddenin tatbik olunması lâzım gelirken, **fevkalâde iktisabî zamanaşımı süresi olarak işlemeğe başlıyan** müddetin, tescil ânından itibaren **âdi zamanaşımına inkılâp etmesi** gibi, terviç edilemiyecek bir neticeye varılmış olacaktır. Bu noktaya ilk defa olarak Federal Mahkemenin meşhur kararında işaret edilmiştir ki (68), ayni görüşe, sonradan bir çok müellifler de iştirak etmiştir (69).

NETİCE: Demek oluyorki, «sicil zamanaşımı» (alelâde iktisabî müruruzaman), her ne kadar tapu sicilindeki yanlış kaydın terkini **dâvasının** zamanaşımından ibaret değilse de, (yanlış tescilin, uzun süren muayyen bir müddet devam etmesi halinde, artık gerçek hukukî duruma tevafuk ettiğinin farzedilmesi lâzım geldiği görüşüne istinaden tesis edilen) bu müessesenin, kendi **gayesine ve prensiplerine uygun** bir surette tatbik edilebilmesi, **tapu sicilindeki yanlış tescilin, muayyen ve uzun bir müddet devam etmesini icabettirdiğinden,** 638 inci maddedeki onsenelik müddet kaydı, tapu sicilindeki **tescil şartı** hakkında da carî olmak mecburiyetindedir. Binaenaleyh, Hukuk Umumî Heyetinin esbabı mucibesiz kararı, netice itibarile, kanunun lâfzına olduğu kadar manâ ve ruhuna, yani müessesenin vücut sebebine ve gayesine de tamamen tevafuk etmektedir, Maamafih, Medenî Kanunumuzun tadilinde (70) iktisabî müruruzamana taallûk eden

---

(68) «İktisabî zaman aşımı müddetinin tescilden önce başlaması, kaideten, bu zaman zarfında halâ mevcut bulunan eski tescilden dolayı mümkün değildir. Zira, tapu sicilinin aleniyeti, ona zıt olan bir zaman aşımına («tapu siciline karşı zamanaşımına - Kontratabularersitzung»), daha vücut bulmadan mâni olur» (EBG 50 II, S. 122). Tescilden evvel, tapu siciline daha önceki bir malikin tescil edilmiş olmaması halinde ise, «zilyedliğin elde edilmesiyle birlikte zamanaşımının derhal başlamasına, tapu sicili karşı durmazsa da, bu şekilde başlıyan zamanaşımı, tapu siciline istinat etmemekte olup («tapu dışı zamanaşımı») 662 inci maddeye göre ancak otuz sene sonra mülkiyetin iktisabı neticesine ulaştırır; fakat bir kere başlamış olan **tapu dışı zaman aşımının,** zaman aşımından faydalanan şahsın tapu sicilinde kendi lehine haksız bir tescil temin etmesinden sonra, **tapuya dayanan zaman aşımı olarak** devam etmesi de mümkün değildir. Zira, her iki zaman aşımı nev'inin, bir tanesinden **daha önce başlayış** ve diğerinden de **daha kısa olan müddet** alınmak suretiyle birbiriyle mezcedilmesi, tabiatiyle caiz olamaz». (EBG 50 II, S. 121 - 122).

(69) Meselâ **Haab,** S. 277, m. 661 - 62, No. 23; **Pfister,** S. 109; **Jenny,** S. 177/2 ye bakınız.

(70) Ki bu maksatla teşkil edilen komisyon, faaliyetine devam etmekte ve Medenî Kanunun her maddesini gözden geçirmektedir.

770

sadece iki maddeden ibaret kanun hükmünün genişletilerek, muhtelif diğer şüpheli noktlar gibi, incelediğimiz kararın mevzuunu teşkil eden hukukî meselenin de açıkça halledilmesini; ve keza, iktisabî müruruzaman hakkında diğer kanunlarımızda dağınık bir vaziyette bulunan hükümlerin de, artık bir nizama konulmasını temenni ederiz.

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİNDE ÇOCUK SUÇLULUĞUNU ÖNLEME (*)

Yazan : **Veli İNANÇ**
Adliye Vekâleti
Ceza İşleri Umum Müdürlüğü
Tetkik Hâkimi

PLÂN :

I — Amerika Birleşik Devletlerinde çocuk mahkemeleri

A — Amerika Birleşik Devletlerinde çocuk mahkemelerinin doğuş ve tekâmülü

B — Çocuk mahkemesinin istinat ettiği içtimaî fayda ve içtimaî adalet prensibi

C — Çocuk mahkemesinin gayesi

II — Çocuk mahkemlerinin kuruluşlarına göre nevileri,
III — Çocuk mahkemesinin kuruluşu,
IV — Çocuk mahkemesinin kaza selâhiyeti

A — Yer bakımından selâhiyet
B — Yaş bakımından selâhiyet
C — Vazife bakımından selâhiyet

V — Çocuk mahkemesinde duruşma hazırlığı ve duruşma

A — Duruşma hazırlığı
B — Duruşma

VI — Kararlar ve mahiyetleri
VII — Kanun yolları.

(*) Bu yazı, Birleşmiş Milletler Teşkilâtının Teknik Yardım Dairesi Sosyal Hizmetler Şubesi tarafından ihdas olunan burslardan faydalanarak Amerika Birleşik Devletlerinde, Federal İçtimaî Emniyet İdaresine bağlı (Childrin's Bureau) = çocuk bürosunun her zaman şükranla anacağımız kıymetli yardımları ile muhtelif eyaletlerde umumî olarak çocuk suçluluğunu önleme mevzuu üzerinde yaptığımız tetkik ve müşahede neticelerine göre hazırlanmıştır.

772

I — AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİNDE ÇOCUK MAHKEMELERİ

A — AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİNDE ÇOCUK MAHKEMELERİNİN DOĞUŞ VE TEKAMÜLÜ:

Amerika Birleşik Devletlerinde İngiliz Hukuk sistemi cari olduğundan, çocuk hukukunun esas ve köklerini (Common law) teşkil etmektedir.

Örf ve içtihatlar manzumesinden ibaret olan Common law'a göre çok eski zamanlardan beri İngiltere'de yedi yaşından küçük olan çocuklar işledikleri suçlardan dolayı gayrimes'ul ad ve kabul olundukları gibi kral namına icrai kazaya selâhiyetli bulunan Chancery mahkemeleri de himayeye muhtaç, kimsesiz ve terk edilmiş çocukları devlet namına vesayet ve himaye altına almağa yetkili bulunmakta idiler (1).

Bu ana prensiplerden faydalanılarak 19 uncu asırda gerek İngilterede ve gerekse Amerika Birleşik Devletlerinde suçlu, himayeye muhtaç ve terk edilmiş çocuklar haklarında zaman zaman bazı koruyucu tetbirler alınmışsada bugünkü anlamı ile çocuk hukukunun modern esaslarını ihtiva eeden ilk çocuk mahkemesi kanunu İngiltereden önce her sahada olduğu gibi içtimai gelişme alanında da ileri hamleler yapan Amerika Birleşik Devletlerinden birisi olan İllinouis eyaleti tarafından merkezi bulunan Chicago şehrini de içine alan Cook County (2) için bundan ellibeş sene evvel 1/7/1889 tarihinde kabul edilerek bütün dünyaya çocuk suçluluğunu önleme mevzuunda rehberlik edilmiştir.

Çocuk suçluluğu ile savaş bakımından yepyeni bir görüş ve anlayışın mübeşşiri olan bu kanun, Harvard Hukuk Fakültesinin ünlü dekanı Roscoe Pound'ın ifade ettikleri gibi, Anglo-Sakson hukuk tarihinde Magna Charta dan sonra en mütekâmil ve en mühim hukukî vesikayı teşkil eylemiştir (3). Zira bundan sonradır ki; sosyoloklar, kriminolojistler ve psikoloklar suç işleeyen ve anti-Sosyal hareketlerde bulunan küçüklerin gerek şahısları ve gerekse cemiyet menfaatı için klasik ve pozitivist mekteplerin gayri kâfi ve eski metotlarına göre değil fakat daha ileri ve yapıcı usullerle daha etraflı ve derin içtimaî, ruhî tetkik ve müşahedeler ve tıbbî muayeneler yaparak içtimaî ilimlerin yardımıile elde edilecek müsbet bulgulara göre tatbiik edilecek müeyyide ve tetbirlerin şahsileştirilmesinin imkân dahiline giirdiğini ittifakla kabul etmişlerdir. Kurulan bu çocuk mahkemesi huku-

(1) Herbert H. Lou, un şimali Carolina Üniversitesi tarafından neşredilen Amerika Birleşik Devletlerinde çocuk mahkemeleri eseri.

(2) Amerika Birleşik Devletlerini teşkil eden eyaletlerin idarî bakımdan ayrılmış oldukları bölümlere «County» denir.

(3) 1949 Social Work Year Book, (Russel Sage Foundation) tarafından neşredilmiştir.

773

kun içtimaî ilimlere tıbba ve muhtelif branşlarına kıymet vererek yan yana çalışmalarını sağlıyan ilk adlî müessese olmuştur.

1/7/1899 tarihinde kabul olunan mezkûr çocuk mahkemesi kanunuile Cook County'ye şâmil kaza selâhiyetini haiz olmak üzere kurulan Chicago çocuk mahkemesi diğer umumî mahkemelerden ayrı müstakil bir hüviyete malik olduğu gibi ayrı bir duruşma salonu ve yalnız çocuklara ait mesaille meşgul olan bir çocuk hâkimine de sahipti. Henüz on beş yaşını ikmal etmemiş suçlu, himayeye muhtaç ve terk edilmiş çocuklar haklarında kaza hakkına haiz bulunuyordu. Artık duruşmalar gizli yapılıyor ve suçlu çocuklar için ayrı siçil dosyaları tutularak sabıkalı sayılmıyorlardı. Yalnız henuz çocuk mahkemesinin bel kemiğini teşkil eden (Probation) servisinin bu gün olduğu gibi devlet tarafından kurulması kabul olunmamış, ücretsiz ve gönüllü memurlarla tedviri cihetine gidilmişti».

Hemen aynı yıl içinde Colorado eyaletinin merkezi olan Denver şehrinin meşhur Hâkimlerinden Ben B. Lindsey bu şehir ve bu eşhrin bağlı bulunduğu County ye şamil kaza selahiyetini haiz olmak üzere yalnız okula devam etmiyen ve 16 yaşını henuz bitirmeyen çocuklar hakkında kabul edilen (Okula devam meçburiyeti kanunu) hükümlerinden istifade ederek cook county çocuk mahkemesine müşabih bir çocuk mahkemesi meydana getirmeye muvafak olmuş bilahire 1903 yılında suçlu çocuklardan maada çocuklara karşı suç işleyen ve çocukları suç işlemeye sevk, tahrik ve teşvik eyleyen büyüklerle çocuğunu terk ve ihmal eden bakım ve geçimini temin etmeyen ebeveyinler haklarında ve ayrıca nafaka, babalık ve evlat edinme gibi ahkamı şahsiyeye müteallik davalara da bakmaya selahiyetli ve çacuk mahkemesinden daha mütekâmil sayılan (juvenile And Domestic Relatinos Court = ahkamı şahsiye ve çoçuk mahkemesi) diye adlandırabileceğimiz bir mahkemenin kurulmasını saglayan kanun kabul edilmiş bulunmaktadır (4). Bir kaç yıl sonradan Messachussetts eyaletinin merkezi bulunan Boston şehrinde, yine baglı olduğu County ye şamil kaza selahiyetini haiz olmak üzere çocuk suçluluğu ile savaş öncülerinden sayılan Hâkim Harvey H. Baker tarafından 1906 senesinde Boston çocuk mahkemesi olarak anılan ünlü makeme kurulmuştur. Zikredilen bu öncü mahkemenin kuruluş ve faaliyetlerinden beş sene sonra California, İndiana, İowa, Maryland, Missouri, Nevjersey, New York; Ohio, Pennsylvania, Visconsin, eyaletlerinde çocuk mahkemelerinin tesisi için gerekli mevzuat tedvin edilmiştir.

1920 yılına doğru 48 eyaletten yalnız üçü hariç, hepsi kendi içtimaî bünye, çografi durum ve nufus dağılışlarını nazara alarak kendilerine uygun çocuk mahkemelerinin kurulmasını temin eden mevzuatı kabul etmiş

(4) Juvenile And Domestiç Relations Court, Social Work Book 1949' da neşredilmiştir.

776

lerdir. Bir müddet sonra geriye kalan üç eyalette çocuk mahkemelerinin tesisine dair kanunları tedvin eylemiş oldukları gibi ayrı ve müstakil idare ve teşkilâta sahip olup Birleşik Amerika Devletlerine son zamanlarda hususî bir şekilde bağlanmış bulunan Alaska, Porto Rico ve Hawaii gibi memleketlerde bu yoldaki faaliyetlerini 1945 yılında ikmal ederek yurtlarında çocuk mahkemelerini kurmuş bulunmaktadırlar.

B - ÇOCUK MAHKEMESİNİN İSTİNAD ETTİĞİ İÇTİMAÎ FAYDA VE İÇTİMAÎ ADALET PRENSİBİ :

Suçlu çocuklar ilk defa olarak, ancak çocuk mahkemesi kanunlarının kabullerinden sonradırki, eskiden olduğu gibi müçrim değil fakat devletin vesayet ve himayesine muhtaç ve tecziyeleri yerine ıslah ve terbiyeleri gerekir birer kimse olarak telâkki olunmaya başlanmışlar ve bu pirensibin tabii bir neticesi olarak da çoçuk mahkemesi umumî ceza mahkemelerinin sistem ve prensiplerinden ayrılacak çocuğun suçu işleyip işlemediği noktasında yani yalnız suç üzerinde durmayarak kuruluş felsefesinin dayandığı esas ana fikir gereğince çocuğun suçu n egibi saik ve sebepler altında işlediğinin anlaşılması için inkişaf etmiş bulunan sosyoloji, psikoloji, tıb ve psişiyatri ve diğer alakalı ilimlerin ortaya koydukları yeni ilmi esaslar dairesinde etüt ve müşahade bulunarak ıslah ve terbiyeleri hususunda kendilerine cemiyetin menfaatine en uygun düşen tedbirleri almağı gaye edinmiştir.

Ceza ve terhip yerine ıslah ve terbiye şeklinde ifade olunabilecek bu yeni tarzı telâkkinin eski terhip ve ceza düşüncesinden cemiyet için daha faydalı ve içtimai adalete daha uygun bulunduğu ilk çocuk mahkemesinin kurulmasını müteakip vermiş olduğu feyizli ve başarılı neticelerden anlaşılması üzerine bu fikir derhal memleket içinde yayılarak çoçuk mahkemesinin tekamülü bahsinde belirtildiği veçhile kısa bir zamanda Amerika Birleşik Devletlerini teşkil eden bütün eyaletlerde çocuk mahkemelerinin süratle tesis ve inkişafını temin etmiş bulunmaktadır .

C - ÇOCUK MAHKEMESİNİN GAYESİ :

Çocuk mahkemesi, yeni içtimaî adalet fikrinin tezahürüne vesile teşkil eden çocuk suçluluğunun önlenmesi mevzuunda meydana getirilmiş modern bir içtimaî müessesedir. Bu içtimaî müessesenin maksat ve gayesi; cemiyetin istikbalini teşkil eden çocuklar eski ceza nazariyelerinin tatbikatta tevlit ettikleri mahzurları göz önünde tutarak, körpe iradelerini kontrol edemiyerek ve henüz içine atıldıkları cemiyetin girift nizam ve kaidelerine tecrübe ve bilgisizlikleri dolayısile intibak edemeyip çoğu zamanlar sadece cemiyetin intizamı için konmuş ahlâki bir redaet taşımayan nizam-

larını hususî bir kasta mahrum olmaksızın bazen ruhî teşevvüş içinde bulunmalarından ve bazen de türlü fizyolojik, Sosyolojik ve ailevî amillerin tesir ve tazyiki altında ihlal ederek suç işlemeleri dolayısile cemiyetin ilerisini düşünmeksizin sırf kendi yakın menfaatini korumak endişesile şiddetli ve kırıcı bir aksülemel yerine bu körpe fidanların cemiyet için zararlı olan hareketlerini gerek kenidleri ve gerekse cemiyet için bir tehlike işareti ad ve kabul edip onları eğoist bir düşünce ile bütün hayatları boyunca çıkamıyacakları bir felaket çukuruna ve suç menbaına atmayarak kendilerini islah ve terbiye eylemek suretile cemiyete yararlı birer uzuv olarak iade etmekten ibarettir.

Malum bir hakikattirki, mahkûmiyet ve cezanın infazı çocukların taze ruhları üzerinde islah temayyülü değil aksine olarak cemiyete karşı bir nefret ve bir aşağılık duygusu yaratmaktan hali kalmamaktadır. Bu sebeble çocuk mahkemesinin bir gayesi de suçlu çocukları kendileri tam manasıile idrak edebilecekleri bir çaga ulaşıncaya kadar sabıkalı olmak gibi hayat boyunca taşımağa mahkum olacakları bir lekeden vikaye eylemekdir. Çunki çocuk mahkemesinin kararları bir mahkumiyet tesis etmeyip bir islah tetbirini ihtiva etmektedir.

Fakat çocuk mahkemeleri içtimî menfaat ve içtimaî adalet duyguları dolayısile bu kadarlada yetinmeyerek suçlu çocuklardan başka mevzuu içine henüz suç işlememekle beraber suç işlemeye müsteit ve mütemayil bulunan ve suça sürüklenmek üzere olan himayeye muhtaç ve terk edilmiş çocukları da almış bulunmaktadır. Zira bunlar da diğerleri kadar cemiyet için zararlı ve o nisbette de himayeye muhtaçtırlar; işte bu hareket noktası ve bu esas felsefedirki, çocuk mahkemelerini kendilerini henüz eski klasik ceza nazariyelerinin tesirinden kurtaramamış olan diğer ceza mahkemelerinden tamamen ayırmakta ve kendilerine ayrı bir hüviyet vermektedir. (5).

II - ÇOCUK MAHKEMELERİNİN KURULUŞLARINA GÖRE NEVİLERİ :

İlk çocuk mahkemesinin teşkilinden itibaren geçen yarım asırdan fazla zaman zarfında gelişerek bütün Birleşik Amerika Devletlerinde kabul edilen bu mahkemeler, muhtelif eyaletlerde esas prensip ve felsefe bakımından aynı olmakla beraber kuruluş, kaza selâhiyeti ve çalışma yönlerinden bazı ayrılıklar ve hususiyetler arz etmektedirler. Nitekim bir kısım eyaletlerden, çocuk mahkemelerinin, County'ye şâmil kaza salâhiyetini haiz olmak üzere County merkezinde kurulması ve umumiyetle 18 yaşını ve bazende 21 yaşını henüz ikmal etmemiş olan suçlu, himayeye muhtaç ve terk edilmiş çocuklar haklarında kaza yetkisine sahip ve müstakil olmaları kabul edil-

(5) Paul W. Tappan, Juvenile Delinquency = çocuk suçluluğu, eseri.

776

mişiken nufusu az iş miktarıda cüz,i bulunan bazı eyaletlerde ise müstakil çocuk mahkemeleri yerine umumi mahkemelerin bir dairesinin çocuk mesailine bakmak üzere tefriki kabul olunmuştur. Diğer bir kısım eyaletlerde ise doğrudan doğruya çoçukları ilgilendiren davalardan maada çoçukların hukuku ile yakından alakalı olan nafaka, babalık, evlat edinme ve çoçukları suç işlemege sevk ve tahrik eden böyüklere ait davalarıda ruyet eden daha geniş kaza salahiyetile teçhiz edilmiş (juvenile and Domestic Relations Courts) ahkamı şahsiye ve çoçuk mahkemeleri diye tesmiye edilebilecek hususî kuruluşu haiz mahkemeler teşkil etmişler, diger taraftan saha bakımından küçük ve nufusları kesif bulunan Utah, Connecticut ve Rhode İsland gibi üç eyalettede çocuk mahkemeleri County esesı üzerine değil daha mütekâmil bir sistem olarak kabul edilen (State Administered Juvenile Courts) eyalete şamil kaza salahiyetini haiz çoçuk mahkemeleri tesis edilmiştir (6).

Yukarıda arz olunan izahattan anlaşıldığı veçhile bu gün Amerika Birleşik Devletlerini teşkil eden 48 eyaletten 45 inde mevcut 3000 bini mütecaviz County de ve diğer yukarıda zikr edilen 3 küçük eyalette mevcut bulunan çocuk mahkemelerini kuruluş ve mahiyetleri itibariyle arzeyledikleri bazı farklar ve hususiyetler nazara alınarak üç ayrı kategoride toplamak mümkündür :

1 - (County Juvenile Courts) County'ye şâmil kaza selâhiyetini haiz çocuk mahkemeleri ki bunlar müstakil çocuk mahkemeleri veya superior mahkemesinin tefrik edilmiş hususî birer dairesidirler.

2 - (Juvenile and Domestic Relations Courts) Ahkamı şahsiye ve çoçuk mahkemeleri;

3 - (State Administered Juvenile Courts) Eyalete şamil kaza salahiyetini haiz çoçuk mahkemeleri.

I - (State Administered Juvenile Courts) Eyalete şamil kaza salahiyetini haiz çoçuk mahkemeleri :

Amerika Birleşik Devletlerini teşkil eden 48 eyalette mevcut olup üç katagoride toplanabilen muhtelif kuruluştaki çoçuk mahkemeleri ayni umumi prensip ve içtimai felsefeye istinaden hareket ettiklerinden ve eyalete şamil kaza salahiyetini haiz çoçuk mahkemeleri tipi en mütekamil ve ileri çocuk mahkemesini temsil eylemekle beraber tetkikat icra ettiğimiz altı eyaletten üçü olan Connecticut, Rhode Island ve Utah eyaletlerinde faaliyetlerini yakinen ve etreflı bir şekilde tetkik imkanını buldugunuz dünyaca örnek telâkki edilen bu tip mahkemelerin teşkilât, vazife, salâhiyet ve faaliyet tarzlarile kendilerine baglı yardımcı servislerin kuruluş ve çalışma usullerini etraflı ve mufassal bir şekilde anlatarak diğer tip mahkemelerle

(6) **Frederick B. Sussman'ın Juvenile Delinquency = çocuk suçluluğu eseri.**

aralarında mevcut muşabehet ve farkları tebarüz ettirmekle iktifayı daha faydalı buluyoruz.

Eyalete şamil kaza salahiyetini haiz çocuk mahkemeleri Connecticut eyaletinde 1/12/1942, Rhode İsland eyaletinde 1/7/1944 ve Utah eyaletinde 1/6/1943 tarihlerinde meriyete giren kanunlarla teşkil edilmiş bulunmaktadırlar (7), Bu tarihlerden önce çocuklara ait davâlar zikri geçen eyaletlerde kabul edilmiş olan hususi kanunlara tevfikan mahalli ceza mahkemelerinin çocuk işleri için ayrılmış hususi dairelerinde ruyet edilmekte idi. Ancak yukarıda zikredilen kanunların yürürlüğe girmelerinden sonradır ki eyalet dahilinde işlenen bütün çocuk suçlarının çocuk terbiye ve ruhiyatına vakıf mütahasıs çocuk hakimleri tarafından bakılma imkanı hasıl olmuştur.

III - ÇOCUK MAHKEMESİNİN KURULUŞU :

Eyalete şamil kaza salahiyetini haiz çocuk mahkemelerinde; eyaletin mesahayı sathiyesi, nufus miktarının şehir ve kasabalara dağılış tarzı nazara alınarak tayin edilen hakim adedi tehalüf etmektedir. Mesalâ, 5 bin mil murabbaından bir az fazla mesahayı sathiyeye ve 2 milyon nufusla 365 bin okula devam çagında çocuga malik bulunan Connecticut eyaletinde birisi baş hakim olmak üzere üç çocuk hakimi bulundugu halde 2 bin mil murabbaından bir az fazla mesahayı sathiyyeye ve 780 bin nufusla takriben 150 bin okula devam mecburiyetinde olan çocuğu bulunan Rhode İsland eyaletinde ise bir çocuk hakimi ile bir muavin hakim mevcuttur.

Umumî mahkemeler hakimleri umumiyetle kaza salahiyetini icra ettikleri yerlerdeki halk tarafından seçilmelerine mukabil çocuk mahkemelerinde ayrı bir bilgi ve ihtisasa ihtiyaç bulunduğundan çocuk mahkemesi hakimleri eyalet valisinin muayyen vasıfları göz önünde bulundurarak yaptığı inha üzerine senatonun tasdikiyle ve ekseriya 6 senelik müddetle ve yıllık vasatî 9-10 bin dolar ücretle tayin olunmaktadırlar. Fakat müstakil olmayıp umumi mahkemenin bir dairesi olarak çocuk mesailine bakan mahkemelerdeki hâkimler umumî mahkemeler hâkimleri arasından baş hâkim tarafından liyakatları nazara alınarak tefrik edilmektedirler.

Çocuk hâkimlerinde aranan vasıflar; hukuk kültüründen maada sosyolojiye, psikolojiye vâkıf olmak ve çocuk mahkemelerinin kuruluş felsefesini teşkil eden kriminolojideki yeni gelişmeler neticesi olarak çocuğun tecziyesi yerine (treatment) ıslahı fikir ve nazariyesini benimsemiş ve çocuk dâvasına hareretle bağlanmış olmak gibi hususiyetlerdir.

Bu mahkemeler eğer eyaletin sahası dar ise Rhode İsland da olduğu gibi merkezlerini eyaletin en büyük şehrinde bulundurmakla beraber baş

(7) Her üç eyalete ait çocuk mahkemeleri kanunları.

778

hâkim tarafından tanzim edilen bir proğrama göre hâkimler (in circuit) devri bir şekilde sıra ile her şehir ve kasabaya asgari ayda bir kerre ve iş mıktarı fazla olduğu takdirde iki veya üç defa giderek duruşmaları katiple birlikte mahallinde yaparak intaç eylemekte ve şayet eyalet sahası Connecticut ve Utah da olduğu veçhile fazla geniş ise nufus dağılışı ve iş hacmi nazara alınarak bir kaç mıntıkaya taksim edilip bu mıntıkaların merkezi bir şehrinde birer hakim bulunarak mıntıka dahilindeki işleri düzenlenen bir program dairesinde mahallerine giderek rüyet edip halleylemektedir.

Mahkemelerin kadrolarında hakimlerden başka umumîyetle:

a) Bir başkâtip
b) Luzumu kadar probtion yani sosyal hizmet memuru
c) Bu işlerde ihtisası bulunan luzumu kadar kâtip
d) Yazı işlerini idare edecek kadar daktilo
e) ve bir sivil mubaşir mevcuttur·

Çocukların sıhhî, ruhî, psişiyatri ve aklî bakımdan muayene, müşahede ve tedavileri için gerekli olan servisler bu eyaletlerde doğrudan doğruya mahkemeye bağlı bulunmayıp ayrı ve müstakil müesseseler halinde veya hastahanelere bağlı bulunmakta ve luzum gördükçe çocuklar muayene ve müşahade için bu müesseselere gönderilmektedirler. Buna mukabil bazı zengin eyaletlerin County esasına göre kurulmuş olan çocuk mahkemelerinde bu lûzumlu müesseseler doğrudan doğruya mahkemeye bağlıdırlar.

a) Başkâtip, mahkemenin daha ziyade idarî işlerile meşgul olmakta gerek tahkikat ve gerekse duruşma muamelâtı ile alakalanmaktadır.

b) (Probation Officers) sosyal hizmet memurları: Çocuk mahkemesinde en esaslı vazifeyi sosyal hizmet memurları görmektedir.

Bunlar Hâkimin sağ kolu mesabesindedirler. Zira Hâkimin duruşmasını icra edeceği çocuk hakkında alacağı tetbirin mahiyet ve şumulünü bu memurların duruşmadan önce yapacakları etraflı ve ilmi sosyal araştırma ve müşahede neticesinde tanzim edecekleri sosyal tahkikat raporu tayin edecektir. Sosyal hizmet memurlara, Kollej tahsili yaptıktan sonra sosyal hizmetin hususiyetleri nazara alınarak bu maksat için tesis edilmiş olan iki senelik (Social Work Sohool) sosyal hizmet mektebinden bu hizmetin icabettirdiği hukuk, sosyoloji, prikoloji, tıp ve psişiyatri bilgileri ile teçhiz edilerek yetiştirilmektedirler.

County esası üzerine tesis edilmiş çocuk mahkemelerinin bir kısmında probation memurları doğrudan doğruya mahkemeye bağlı bulunmayıp içtimaî emniyet müdürlüğüne tabi iken bir kısım County lerde de mahkeme teşkilatına dahil bulunmaktadırlar. Mahkemenin esaslı rüknü sayılan bu memurların mahkemeye bağlı olmaları en uygun şekil olarak kabul edilmektedir·

c) Kâtipler: Bu mahkemelerde çalışacak kâtiplerde de çocuk hukuku hakkında umumî bilgi bulunması aranmaktadır. Kâtip hâkimle birlikte hususî mahiyette ve gizli şekilde yapılan duruşmada bulunarak mahkeme safahatını ekseriya stenografi ile tesbit etmekte ve bilâhare keyfiyet sosyal hizmet memurları tarafından duruşmadan önce çocuğun geçmişteki Sosyal, akli ve ruhi durumu hakkında düzenlenmiş olan mufassal raporun altına ilave ederek bütün safahat bir yerde toplanmaktadır.

d) Daktilolar: Mahkemenin bilcümle yazı işlerini yapmaktadırlar

e) Sivil mubaşir, muhakeme tamamile hususî bir şekilde cereyan ettiğinden mubaşirde bittabii sivil giyinmektedir.

Doktor: Yukarıda beyan edildiği veçhile mahkemenin hususi tabibi mevcut değildir. Muayeneleri icap eden çocuklar en yakın bulunan hastanelerdeki mütehassıslara gönderilmektedirler.

Child Guidance Center = çocuk müşahede merkezi:

Çacuk müşahede merkezleri eyalet tarafından hastahanelerde müstakil birer klinik olarak tesis edildikleri gibi Amerika Birleşik Devletlerinde ileri derecede gelişmiş olan hususî hayır teşebbüsleri tarafından da meydana getirilmektedirler. Bu merkezlerde lüzumu kadar psikolok, psişiyatrist ve her iki sahada yetişmiş sosyal hizmet memurları vardır.

Son seneler zarfında pek fazla ilerlemiş olan Psychiatry ilmi sayesinde ruhen hasta ve fazla heyecanlı olmaları sebebile suç işleyen çocukların tetkik ve müşahedeleri suretile çocuk müşahede merkezlerinden büyük istifadeler sağlanmaktadır. Çocuk müşahede merkezlerinde tatbik edilen Psychotherapy'nın esas felsefesi; tedavi için gönderilen çocuğu olduğu gibi kabul etmek ve onu içinde bulunduğu durumdan dolayı muahaze etmiyerek kendisine yardım edilmek istendiği telkininde bulunarak emniyetini celp eylemek ve bu suretle ekseriya çocukluğun ta ilk devrelerinde husule gelmiş olan anormalliğe sebebiyet veren olayları açıklayıp derdini dökmesini temin etmektir· Mahkemece anormal hareketler gösteren bir çocuk bu merkezlere sevk edildiğinde evvelâ Psiyatrist tarafından müşahede altına alınır. Müşahede sırasında mütehassıs çocukla konuşmalar yaparak derdini anlamaya çalışır. Bu usul ve tedavi için psiyatrist'in çocukla en az on beş def'a konuşma yapması ve bu devreninde beş altı ay sürmesi lâzımdır. Bu sırada çocuk ayrıca ruhiyatcı tarafından bir takım testlere tabi tutulur ve böylelikle zekâ, irade ve şahsiyet derece ve kudreti tesbit ve tayin olunur. Bundan başka sosyal hizmet memurları çocuğun ilk çağlarından itibaren mazisi, ailevî durumu ve yaşadığı muhit hakkında derin ve etraflı tetkikler yaparak elde ettikleri müşahede neticelerini bir rapor haline getirirler.

780

Ayrı ayrı icra edilen ve rapora bağlanan bu müşahedelerden sonra keyfiyet hep birlikte müzakere edilerek teşhis konur ve çocuk hakkında alınması lâzım gelen en uygun tedbirlerin nelerden ibaret bulunduğu tanzim edilen bir raporla Hâkime bildirilir.

Çocuk müşahede merkezleri diğer tip mahkemelerde de umumiyetle doğrudan doğruya mahkemeye bağlı bulunmayıp ayrı bir müessese halinde çalışmaktadırlar. Ancak Chicago, Boston ve San - Francisco gibi County esasına göre kurulmuş müstakil büyük çocuk mahkemelerinde bu müesseseler mahkemenin bir cüz'ü bulunmaktadır.

Mental Clinic = Akıl hastalıkları kliniği:

Akıl zafiyetine veya hastalığına müptelâ olan çocuklar çocuk Hâkimi tarafından bu akıl hastalıkları kliniklerine gönderilirler. Burada hastalıklarının mahiyet ve derecesine göre gerekli tedavi yapılmakla beraber tedaviyi müteakip hastaların hangi müesseselere konmaları ve haklarında daha başka ne gibi tedbir alınması muvafık olacağı hususunda mahkemeye mütalâa beyan ederler.

Çocuk mahkemesi teşkilât ve servislerinin gayesi:

Çocuk mahkemesi teşkilâtına dahil sosyal hizmet memurları, çocuk müşahede merkezleri ve sair tıbbî müesseselerin mahiyet ve çalışma tarzlarından da anlaşılacağı üzere, umumî ceza mahkemelerinden tamamile farklı bir bünyeye malik ve tabir caiz ise tam bir tahlilhane mahiyet ve vasfında bulunan çocuk mahkemelerinin teşkilât ve servisleri kuruluş maksatlarına uygun olarak suçlu çocukların cemiyete tekrar iyi ve hayırlı birer vatandaş olarak iadelerini temin gayesini istihdaf etmektedirler.

IV — ÇOCUK MAHKEMESİNİN KAZA SALÂHİYETİ:

A — Yer bakımından salâhiyet,
B — Yaş bakımından salâhiyet,
C — Vazife bakımından salâhiyet,
A — Yer bakımından selâhiyet:

Bahse konu olan, eyalete şâmil kaza salâhiyetini haiz çocuk mahkemelerinin yer bakımından salâhiyetleri, isimlerinden de anlaşılacağı veçhile, kurulduklarını eyaletlerin tamamına şâmil ve sari bulunmakta ancak daha öncede kısaca izah olunduğu gibi eyaletin sahası ve iş hacmi bir hâkimin yetişebileceği miktardan fazla ise bu takdirde eyalet lüzumu kadar mıntakaya taksim edilerek esas mahkemenin bulunduğu mıntakaya asıl hâkim ve diğer mıntakalarada aynı mahkemeden sayılan

781

hâkim muavinleri tarafından bakılmaktadır. County esası üzerine tesis edilmiş diğer müstakil County çocuk mahkemelerile Superior mahkemesinin bir dairesi olarak çocuk işlerine bakan mahkemelerin ve ahkâmı şahsiye ve çocuk mahkemelerinin yer bakımından salâhiyetleri kurulduklarını County hudutları ile tâyin edilmiş bulunmaktadır. Emsali pek az olmakla beraber bazende mahkemenin salâhiyeti yalnız kurulmuş bulunduğu şehirlere münhasır kalmaktadır.

Eyalete şâmil kaza salâhiyetini haiz çocuk mahkemeleri, daha mütekamil mahkeme tipini teşkil eylemekte isede nüfus ve saha bakımından kalabalık ve geniş olan eyaletlerde kurulmaları bazı mahzurlar tevlit ettiğinden hali hazırda Birleşik Amerikada en müteammim şekil yine County esası üzerine kurulmuş çocuk mahkemeleri bulunmaktadır.

B — Yaş bakımından salâhiyet:

Her eyalette çocuk mahkemesinin yaş bakımından salâhiyeti eyalet tarafından kabul edilen kanunlarla taayyün etmektedir. Muhtelif eyaletlerde mahkemelerin yaş bakımından salâhiyetleri 16-21 yaşına kadar olmak üzere tehalüf etmektedir. Fakat eyaletlerin çoğunda mahkemelerin 18 yaşını henüz ikmal etmemiş çocuklar üzerinde salâhiyeti kabul edilmiş bulunmakta ve bu yaş en uygun yaş olarak telakki edilmektedir. Bir kısım eyaletlerde ve bilhassa Cenup eyaletlerinde 16 yaş kabul edilmişken Şimal eyaletlerinin bazılarında ve Califormia eyaletinde salâhiyet 21 yaşına kadar genişletilmiş bulunmaktadır.

C — Vazife bakımından salâhiyet:

Her eyaletteki çocuk mahkemeleri salâhiyetlerini eyalet çocuk mahkemesi Kanununundan aldıkları için eyaletlerin içtimaî bünye ve tarihi gelişmeleri icabı vazife bakımından verilen salâhiyette bazı farklar mevcut olmakla beraber pek ehemmiyetli değildir. Esaslı fark; kuruluş ve mahiyetleri bakımından; birinci ve üçüncü katogoride gösterilen çocuk mahkemelerile, tamamile ayrı mahiyet arzeden ve ikinci kategoriyi teşkil eyleyen ahkâmi şahsiye ve çocuk mahkemeleri arasında bulunmaktadır.

Birinci ve üçüncü katagoriyi teşkil eden çocuk mahkemelerinin umumiyetle vazife bakımından salâhiyetleri:

1 — (Delinquent Children) suçlu çocuklar. (Okuldan kaçmak ve devam etmemekte dahil bütün suçlar).

Kaide olarak eyalet kanunlarile kabul edimiş olan yaştan aşağı bulunan suçlu çocuklar haklarında çocuk mahkemeleri salâhiyetli iselerde; ekseri eyalet kanunlarında kasden adam öldürme, gasp ve zorla ırza geçme gibi mahiyetleri itibarile cemiyetin asayiş ve düzeni ile alâkalı bulunan bir takım ağır cezalı suçlar istisna edilmişlerdir. Bu kabil suç

782

lar çocuk mahkemesinin kazasına dahil çocuklar tarafından işlendikleri takdirde çocuk mahkemesi vazifesizlik kararı vererek umumî hükümler dairesinde ait olduğu mahkemece gereğinin yapılması için evrakı dâvayı rüyet edecek mahkemeye tevdi eylemektedir.

2 — (Dependent Children) himayeye muhtaç çocuklar.

3 — (Neglected Children) terk edilmiş çocuklar.

4 — (Mentally Defective or mentally disordered Children) Akıl zaifliği veya akıl hastalığına müptelâ olan çocuklar.

5 — (Adults contributing to Juvenile delinquency) çocukları suç işlemeğe teşvik ve tahrik eden ve fena yollara sürükliyen büyükler.

6 — (Non - Support) çocuk nafakası.

Hususlarına şâmil bulunmaktadır.

3 üncü kategoriyi teşkil eden (ahkâmı şahsiye ve çocuk mahkemeleri) nin vazife bakımından salâhiyetleri :

Cemiyetin nüvesini ailenin teşkil ettiği nazara alınarak çocuk dâvası ve çocuk suçluluğunu önleme mevzuu ile iştigal eden bilgin ve içtimaî müesseseler çocuğu tek başına değil, ayrılmaz ve esaslı bir rüknü bulunduğu ailenin içinde mütalâa etmenin ve haklarını o şekilde korumanın her bakımdan daha faydalı olacağını ileri sürmeleri üzerine bu fikir ve mülâhaza son zamanlarda revaç bularak yavaş yavaş vazife bakımından kaza salâhiyeti daha geniş çocuk suçlululğu ile birlikte aile hukukundaki çocuk haklarınıda koruyan ve hukukumuzdaki vesayet müessesesinin vazifesinide içine alan (Ahkâmı şahsiye çocuk mahkemeleri) tesmiye edilebilen geniş kaza salâhiyetli mahkemeler meydana gelmiştir. Bu mahkemelerin 1 inci ve 2 inci kategoriyi teşkil eden mahkemelerin vazifelerine dahil mevattan başka :

1 — Nafaka.

2 — Velâyet.

3 — Vesayet,

4 — Evlât edinme.

5 — Babalık dâvası.

6 — Çocukların evlenmelerine karar vermek.

hususlarıda vazifeleri cümlesinden bulunmaktadır.

Görülüyor ki, bu mahkemeler bizdeki manâda tam bir ahkâmı şahsiye mahkemesi değillerdir. Bunlar sadece çocuklara ve çocuklarla aileleri arasındaki mesaile bakan mahkemelerdir.

V — ÇOCUK MAHKEMESİNDE DURUSMA HAZIRLIĞI VE DURUSMA :

A — Durusma hazırlığı :

Daha önce belirtilmiş olduğu veçhile çocuk mahkemelerinin kuruluş sebep ve gayelerile mahiyetleri icabı tatbik eyledikleri usul hükümleri, ç

783

cuğun işlediği suçu tesbit ve ona uygun olan cezayı tâyin eylemeği değil onu ıslah ve cemiyete yeniden intibak ettirme amacını istihdaf eylediğinden mahkemece yapılan her muamelede daima bu cihet gözönünde tutulmaktadır.

Birleşik Amerika Devletlerindeki çocuk mahkemeleri teşkilâtında müddeiumumilik müessesesi bulunmadığından bir çocuğun suç işlediğine her hangi bir suretle ıttıla kesb edildiği veya ihbar olunduğu takdirde ihzarî mahiyetteki sosyal tahkikat duruşma hazırlığı tarzında mahkeme tarafından kendisine bağlı Probation officers sosyal hizmet memurları vasıtasiyle yaptırılmaktadır.

Suçlu olmayan(dependent-himayeye muhtaç) ve (neglected- terk edilmiş) çocuklar haklarındaki ihzarî mahiyete olan sosyal tahkikat ise bu kabil çocuklarla mahallî içtimâî muavenet teşkilatı daha önce alakanlanmış olduğundan bu çocukların ailevi durumları ve şahısları hakkında esasen malumat sahibi olup çocukların içinde bulundukları ve kendilerini suç işlemeğe sürükleyen amil ve sebepleri tetkik etmiş olduklarından ve mahkemece çocuk hakkında gerekli tedbir karar altına alındıktan sonra da çocuğun gidişini suçlu olmadığı için yine mahalli içtimâî muavenet müsseseleri takip edeceklerinden mahkeme terafından çocuğun islahı emrinde icap eden en uygun tedbir kararını vermesi hususunda luzumlu bulunan ve bütün tahkikatın esasını teşkil eden, çoçuğun aile içinde ve muhitindeki durumu ile ruhi ve aklî haleti hakkında çok etraflı malumatı ihtiva eden (Social investigation=sosyal tahkikat) denen müfassal ihzarî tahkikat mahalli içtimâî muavenet teşkilatının bu iş için hususî surette yetiştirilmiş sosyal hizmet memurları tarafından tanzim edilerek mahkemeye tevdi olunmaktadır.

Suçlu çocuklar haklarındaki sosyal tahkikata girişebilmek için :

Bir çocuğun suç işlediğine muttali olan çocuk polisinin, lalettayin bir şahsın veya ebeveyinin:

a) Çocuğun işlediği suçun kısaca mahiyetini,

b) Çocuğun adını, yaşını ve ikametgahını,

c) Ebeveyinin, vasisinin veya yanında ikamet ettiği şahsın hüviyet ve ikâmetgahını,

İhtiva eden (Petition) denen bir nevi ihbarnameyi mahkemeye tevdi eylemesi lâzımdır. Mahkemeye böyle bir ihbarname tevdi olunduğunda alâkalı memur tarafından keyfiyet hakime bildirilir; Hakim ihbarnameleri tetkik ederek mevcut kanun ve nizamnamelere göre suç teşkil etmeyen hallere ait olanlarla yaşları muayyen yaş haddinden fazla bulunanlar varsa o ihbarnamelerin muameleden kaldırılmasına ve suç teşkil eyleyen haller için sosyal hizmet memurları tarafından sosyal tahkikat icra edilmesini emir eder.

784

SOSYAL TAHKİKATIN İCRA ŞEKLİ :

Hakim tarafından sosyal tahkikatın yapılması emir edilince; iş kendisine tevdi olunan sosyal hizmet memuru, suçlu çocuk hakkında derhal tedbir alınmasını gerektirir bir hal mevcut olup olmadığı hususunda karar verilebilmek için vakit geçirmeksizin suçlu çoçuğun bulunduğu mahalle koşar. Çocuk işlediği suçun ağırlığı sebebile çocuk polisi tarafından yakalanıp nezarete alınmışsa, delil durumunu derhal tetkik eder ve çocuğun tevkif edilmesi gerektiği kanaatına varırsa mahkemeden tevkif kararı alarak çocuklar için hususi surette kurulmuş olan ve bizim bildiğimiz manada bir tevkifhane olmayıp bir ıslahhane bulunan çocuk tevkifhanesine konur. Şayet çocuk nezarete alınmış değil ve fakat kimsesiz ve kalacak yeri, yok ailesinin durumu çocuğun orada kalmasına müsait değil veya aklen malul bulunuyorsa bu takdirde çocuğu münasip gördüğü mevcut resmi veya hususi müesseselerden birisine yerleştirir ve ondan sonrada mahkemenin çocuk hakkında vereceği tedbir kararına esas teşkil edecek olan çocuğun içinde yaşadığı, yetişdiği muhitin durumu ile irsiyetin tesirlerini tesbit zımmında ana baba ve aile şeceresi, sıhhî ,ruhî ve aklî haleti hakkında her şeyden istifade ederek yapacağı etraflı tetkikat ve müsahede neticesinde çocuğun her bakımdan tam bir tahlilini ihtiva eden sosyal tahkikat raporunu tanzim eder. Sosyal tahkikat raporunda bulunması lazımgelen hususlar hakkında tam bir malûmat vermek için Connecticut eyaleti çocuk mahkemesinden aldığımız bir örneği aşağıya derç ediyoruz:

SOSYAL TAHKİKAT RAPORU

Çocuğun hüviyeti :
İkametgâhı :
Doğum tarihi :
Rengi : (Siyah derilileri beyazlardan tefrik etmek için),
Dinî :

I — Şikâyetin mevzuu : Suçun mahiyeti, işleniş tarzı ve zamanı hakkında mücmel malûmat,

II — Eski mahkûmiyetleri : Çocuk mahkemesine daha önce intikal etmiş olan fiilleri, hakkında verilmiş olan kararların mahiyetleri.

III — Çocuğun hâdise hakkındaki ifadesi :

IV — Çocuğun şahsî durum ve gidişi :

1 — Doğum yeri ve tarihi,
2 — Bünyevî ve sıhhî durumu,
3 — Ruhî durumu

785

4 — Tahsil durumu
5 — Dini akidesi
6 — Çalışma durumu
7 — Boş zamanlarındaki gidişi

V — Ailevîdurumu :

I — Aile azalarının şahsi durumlarile birbirlerine karşı olan alakalarına dair aydınlatıcı malumat.

A — Baba
B — Ana
C — Kardeş ve hemşireler
D — Ailelenin diğer azaları

2 — Yaşayış ve ekonomik durum :

İkametgahın ve komşuların durumu, gelir ve geçim vaziyeti, başka yerden yardım görüp görmedikleri, Çocuk bir müesseseye konduğu taktirde ailenin yardım yapıp yapamıyacağı.

3 — Akrabaları : akrabalarının aile ile münasebetleri· Çocuğa yardım yapabilecek durumda olup olmadıkları.

VI — Aile ile ilgilenen resmi ve hususi muavenet müesseselerile hususi şahıslar.

I — İçtimaî muavenet müsseselerinin şimdiye kadar bu aile ile olan munasebetleri ve elde ettikleri neticelere ait malumat.

2 — Hususi şahısların yaptıkları yardımın sonuçları hakkında malumat.

VII — Aile üzerinde müessir olan diğer faktörler: buraya yukarıki kısımlara girmiyen ve ailenin durumuna tesir ika etmiş olan hususlar yazılacaktır.

VIII — Yapılan tahkikat neticesinde çocuğun şahsiyeti hakkında lehinde elde edilen faktörler.

IX — Yapılan tahkikat neticesinde çocuğun şahsiyeti hakkında aleyhinde olarak tesbit edilen faktörler.

Not : VIII ve IX uncu bentlerde tebaruz ettirilecek olan neticelere varmak için sosyal hizmet memuru yapmış olduğu sosyal tahkikat dolayısile elde ettiği bütün bulguların bir tahlil ve terkibini yapması lazımdır.

X — Düşünce : Bu kısımda, sosyal hizmet memuru, yapmış olduğu tetkikat ve müşahede sonuçlarına dayanarak ve mucip sebeblerini de göstererek gerek çocuğun islah ve terbiyesi ve gerekse cemiyetin menfaatı zımnında mahkemece alınması icabeden en uygun tedbirin neden ibaret bulunduğunu etraflı bir şekilde izah ve tesbit etmesi lazımdır.

786

Sosyal hizmet memurunun yukarıda mufassal örneğini verdiğimiz sosyal tahkikat raporunu azamî bir ay içinde tanzim edip ve her halde tayin edilmiş olan duruşma gününden en az 24 saat evvel 3 nusha olarak mahkemeye tevdi eylemesi icap eder.

B — DURUŞMA :

Usul hükümleri takip edilen bir gayenin teminine yarayan birer vasıtadan ibaret oldukları için çocuk mahkemesinde tatbik olunan usule müteallik hükümlerde güdülen gaye ve dayanılan esas felsefe itibarile bittabi umumî ceza mahkemelerinde uygulananlardan ayrı bulunmaktadır. Ceza mahkemelerinde duruşmadan maksat, kendisine suç isnat edilen şahsın suçu işlediği kat'î surette sübut buluncaya kadar masum telâkki edileceğinden suçluyu araştırıp tesbit etmek ve ceza tayin eylemekten ibaret iken çocuk mahkemesinde üzerinde durulan asıl nokta çocuğun suçu ne gibi tesirler altında işlediği ve ıslah eyleyip cemiyete yarar bir uzuv haline getirilmesi için ne gibi tetbirler alınması gerektiğidir. Bu sebeble çocuk mehkemesi ceza karekterini kaybederek bir nev'i vesayet müessesesi haline gelmiştir.

Çocuk mahkemesi, çocuğu kahraman yapmadan, başkaları yanında küçük düşürmeden yani benliğini ve şahsiyetini hırpalamadan zafa uğrayan iradesini takviye etmeye çalıştığından gayesine uygun olarak gayet basit bir şekilde ve bir büro tarzında tefriş edilmiş olduğu gibi duruşma sırasında hâkim, çocuk polisi ve mubaşir dahil hiç bir kimse üzerinde resmî bir kisve bulundurmamaktadır. Duruşmalar aynı maksatla gizli yapılmakta ve çocukların muhakemelerine dair gazetecilere hiç bir malûmat verilmemekte ve bu suretle gizliliğe tam olarak riayet edilmektedir.

Duruşma hazırlığı kısmında belirtildiği şekilde düzenlenen sosyal tahkikat raporu mahkemeye tevdi edildikten sonra muhakemenin bir an evvel icrası için daha önce tayin edilmiş olan duruşma sonunda hazır bulunmaları zımnında çocukla birlikte varsa veli ve vasisine davetiye gönderilir. Şayet davetiye ile gelmezlerse zorla getirilmeleri husunda namlarına ihzar müzekkeresi çıkarılır. Çocuk eğer mevkuf ise bittabi yazılan bir müzekkere ile celbedilir. Sosyal tahkikatı yapan sosyal hizmet memuru çocuk ve ailesile yaptığı temaslarda çocuk mahkemesinin gayesini, muhakeme tarzını ve kendilerine müdafaa için vekil tutabileceklerini, çocuğa işlediği suçu olduğu gibi anlatması veli ve vasisinede çocuğu kurtarmak için alınacak tetbirler hususunda mahkeme ile iş birliği yapması lazım geldiğini izah etmiş olduğundan duruşmaya hazırlıklı bir vaziyette gelmiş olurlar.

Duruşma gayet basit döşenmiş ortasında büyücek masa bulunan bir odada yapılır. Hakim masanın baş tarafında yer alır suçlu çocuğun oturma sı için muayyen bir yer bulunmadığından çocuk masanın etrafında bulu-

787

nan koltuklardan bir tanesine oturur. Velisi veya vasisi gelmişse onlar da yanında yer alırlar.

Çocuk mahkemesinde müddeiumumilik teşkilâtı mevcut olmadığından duruşmada iddia makamının temsilcisi bulunmaz. Suçlu diterse kendisini müdafaa ettirmek için bir vekil bulundurabilir. Çocuğun suçlu bulunduğu daha sosyal tahkikata girişmezden önce az çok taayyün etmiş olduğundan vekil çocuğun suçsuzluğunu değil hakkında alınması lâzım gelen en uygun tetbiri savunur. Bunlardan başka mahkemede hâkimi tenvir etmek için çocuk hakkında sosyal tahkikatı yapmış olan sosyal hizmet memuru ve icabında çocuğun ruhî veya aklî durumu üzerinde malûmat vermek maksadile mütehassıslar bulunur. Sosyal hizmet memuru çocuk hakkında yapmış olduğu etraflı tahkikat neticesinde düzenlediği raporda çocuğun işlediği suçu tesbit etmekle beraber ne gibi şartlar altında ve hangi sebeplerin tesirile işlediğini ve hakkında nasıl bir tetbir ittihaz olunmak gerektiğini belirtmesi yani suçlu çocuğun leh ve aleyhindeki bilcümle hususatı toplaması ve ileri sürdüğü tetbirde çocukla beraber cemiyetin menfaatınıda gözönünde bulundurulması bakımından nevama ceza mahkemesindeki müddeiumumiyeye benzemektedir. Ancak sosyal hizmet memuru mustakil bir hüviyet taşımamakla ve ifa etmekte olduğu sosyal hizmet dolayisile mahkemede hâkimin müaşviri ve yardımcısı gibi hareket etmektedir. Bittabi buda çocuk mahkemesinin ceza karekterini kaybederek sosyal bir karakter ihtisap etmesinden ileri gelmektedir. Duruşmada, yukarıda zikredilen şahıslardan başka, stenografi ile duruşma safahatını hulâsatan zapteden ve bilâhare daktilo ederek sosyal tahkikat zaptına ekleyen bir de kâtip bulunur. Hâkim bu veziyette duruşmaya gizli olarak başlar. Daha önce dosyayı tetkik etmiş olduğundan hâdiseyi iyice bilir durumdadır. Evvelâ çocuğa isnat edilen suçu nasıl ve niçin işlediğini münasip ve çocuğu ürkütmeyecek bir lisanla sorar çocuk ceza verilmiyeceğini bildiği için inkâr yoluna sapmadan hâdiseyi samimi olarak ceryan ettiği şekilde anlatır. Tatbikatta suçlu çocuklardan yüzde doksan beşden fazlasının suçlarını olduğu gibi itiraf ettikleri görülür. Kendisine bu hareketi doğru bulup bulmadığı sorulur, tabiî çocuk hatâ ettiğini ve ekseriya arkadaşlarının kendisini iğfal ettiklerini ve bir daha suç teşkil eden fiillerden tevakki edeceğini söyler müteakiben hâkim veli veya vasisine hâdise hakkında bir şey söylemek isteyip istemediğini sorar. Onlarda çocuk hakkında aydınlatıcı malûmat vererek mahkemeyi tenvire çalışırlar. Bazan da analık babalık gayretile veya kendi kusur ve ihmallerinin ortaya çıkmasından çocuğu mazur göstermeğe kalkışırlar. İşte o zaman sosyal tahkikatı yapmış olan sosyal hizmet memuru çocuk hakkında tam bir teşhis konarak en uygun tedbir kararının verilmesi için müdahalede bulunur ve hâkime hâdisenin hakikî veçhesini izah eder; varsa vekil dinlenir. Çocuğun ruhî veya aklî bir teşevvüş veya hastalığa müptelâ olduğu ileri sürü-

788

lür ve yapılmış tahkikat keyfiyeti aydınlatmağa kâfi gelmezse hâkim önceden mahkemeye celp edilmiş bulunan mütehassısların mütalâalarına müracaat eder eğer hâdise basit ve ayrıca muayene ve müşahedeye lüzum gösterecek mahiyette değilse ve başkaca bir muamele ve tetkike ihtiyaç yoksa hâkim çocuk hakkında alınması lâzım gelen tedbir kararını ittihaz eder. Şayet çocuk suçunu inkâr eylemişse şahitlerin dinlenmesi; tetkik ve müşahedeye lüzum görülmüşse gerekli muayene ve müşahedenin yapılması için duruşma başka münasip bir güne talik olunur. Dinlenmesine karar verilen şahitlerin istimaından ve icrasına lüzum görülen muayene ve müşahedenin icra ve raporunun tevdiinden sonra yapılan duruşmada mahkemece gerekli karar verilir.

Himayeye muhtaç ve terk edilmiş çocuklar hakkındaki sosyal tahkikat daha öncede belirtilmiş olduğu veçhile içtimaî Emniyet Dairesine bağlı sosyal hizmet memurları veya hususî yardım cemiyetleri sosyal hizmet memurları tarafdan yapılmış olduğundan bu kabil çocuklar haklarında tedbir kararı verilmek üzere duruşma icra edilirken mahkemeye bağlı olan sosyal hizmet memurlarından gayri mahkemeyi tenvir etmek için İçtimaî Emniyet Dairesi veya hususî yardım cemiyetlerinin ayni hizmetleri gören memurları bulundurulur. Bu memurların bulundurulması iki bakımdan faydalıdır :

a) Himayeye muhtaç ve terk edilmiş çocukların ailelerile İçtimai Emniyet Dairesi eskidenberi meşgul olduğundan bu daireye bağlı sosyal hizmet memurları bu sahada daha çok malûmat sahibi bulundukları cihetle dermeyan edecekleri tedbirler daha uygun olacağı gibi,

b) Mahkemece verilecek tedbir kararının infazında nezareti de bu memurlar yapacaklarından mahkemenin hakikî maksat ve gayesini daha iyi anlamış ve ona göre hareket etmiş olurlar.

Yukarıda izah olunan duruşma hazırlığı ile duruşma usulü eyalete şamil kaza salâhiyetini haiz çocuk mahkemelerine tatbik olunduğu gibi pek az farklarla diğer tip mahkemelerde de aynen takip edilmektedir.

VI — KARARLAR ve MAHİYETLERİ :

Çocuk mahkemelerince verilen kararlar, mahkemenin mahiyet, gaye ve karakteri icabı yukarıda da belirtilmiş olduğu veçhile cezayî bir karakter taşımayıp çocuğun ıslah ve terbiye edilmesi maksadile verilmiş birer tedbir mahiyetini haizdirler Bu sebeplede kararlar katî olmayıp rüşt yaşına, yani çocuk 21 yaşını ikmal edinceye kadar tadil, ve tebdil edilebilecek ve geri alınabilecek şekilde gayri muayyen mahiyettedirler. İnfaz sırasında çocuğun salah bulup bulmadığı hususunda edindiği kanata göre hâkim önce vermiş olduğu hükümde tasarruf hakkına malik olup çocuğun menfaatine uygun gördüğü takdirde sosyal hizmet memurlarından alaca-

789

ğı rapora istinaden derhal tadilât yapılabileceği gibi çocuğun tamamile salah bulduğuna kanaat getirildiği ahvalde de hakkındaki tedbir kararının geri alınmasına karar verir.

Çocuk mahkemesinin kararları cezayî mahiyette bulunmamaları sebebile ilerde çocuk için tekerrüre esas sayılmadıklarından bittabi sabıkalı addedilmektende kurtulmaktadırlar.

Mahkemenin duruşma sonunda verebileceği kararların nevileri :

1 — Mahkeme duruşma sonunda, çocuğun işlediği fiili pek ehemmiyetsiz bulur - meselâ çocuk trafik kanun ve nizamnamesinin mühim olmayan bir hükmünü ihlâl etmişse - ve ailesinin çocuk üzerindeki mürakaba ve terbiyesini istendiği şekilde görür ve yapılan sosyal tahkikata nazaran çocuğa mahkemece yapılacak bir tenbih ve tevbihin kâfi geleceği kanaatı hasıl olursa başkaca hiç bir tetbire lüzum kalmaksızın gerekli tenbihatın yapılmasına karar verilerek duruşma neticelendirilmiş olur.

2 — Çocuğun işlediği suç pek hafif olmakla beraber aile muhiti iyi olduğu gibi ebeveyinleri çocuklarını islah etmek için sosyal hizmet memurlarile el ele vererek çalışmak istedikleri anlaşıldığı takdirde çoçuk için en tabii melce ve korunma yeri kendi evi bulunduğu nazara alınarak Probation rejimi altına konulmasına yani mahkemenin tâyin edeceği bir takım hususlara çocuk ve ebeveyninin uymaları - bu şartlar çocuğun mektebe muntazaman devam etmesi, akşamları saat 6 dan sonra evine gelmesi, kilisedeki dini derslere ve ayinlere mutlaka gitmesi, çocuğun haftada bir defa müşahede ve tedavi için ruhiyatçı veya Psişiyatrisde görülmesi ve ayrıca sosyal hizmet memurunun tâyin edeceği zamanlarda kendisile görüştürülmesi gibi olabilir - şartiyle çocuğu Probation servisi memurlarının nezareti altında evinde bırakılmasına karar verilir.

Probation rejimi altına konulma bir tedbir kararı olduğu için muayyen bir zamanla tahdit edilmez. Böyle bir kararın hükmü çocuk salah buluncaya ve azami olarak da rüşt yaşı olan 21 yaşını ikmal edinceye kadar devam eder. Sosyal hizmet memuru kararı müteakip çocuğun durumunu yakinen takip ederek mahkemeye muntazaman rapor verir. Gidişi itibariyle çocuğun artık nezaret altında kalmasında lüzum ve fayda bulunmadığına kanaat getirirse mahkemeye bildirir ve hâkim hâdiseyi yeniden tetkik ederek verilmiş olan tedbir kararının geri alınmasına hükmeder. Şayet mahkemece tâyin edilen şartlar yerine getirilmeyip ihlâl edilmiş olurlarsa sosyal hizmet memuru durumun icap ettirdiği yeni tedbirin neden ibaret olması lâzım geldiğini mahkemeye tevdi ettiği raporda bildirir. Hâkim çocukla ebeveynini mahkemeye celbederek hasıl olacak vaziyete göre ya yeni bazı şartlar dermeyan evleyip tekrar Probation rejimi altına konulmasına veya bu yoldaki tedbirin umulan neticeyi vermiyeceğini düşünerek çocuğun ıslah müessesesine konmasına karar verir.

790

Hâkim, suçun mahiyeti ne olursa olsun çocuğun menfaatı icap ettirdiği takdirde Probation rejim altına konulmasına karar verebilir. Kanunda bu mevzuda hâkimi takyit edecek bir hüküm yoktur keyfiyet tamamiyle hâkimin takdirine bırakılmıştır.

Bu nevi karar yalnız suçlu çocuklar haklarında verilebilir. Himayeye muhtaç ve terk edilmiş çocukların ailevî vaziyetleri bozuk olması sebebiyle bu hale düşmüş olduklarından bittabi Probation rejimi altına konularak evlerinde bırakılmaları düşünülemez.

3 — Çocuğun işlediği suç ve irae ettiği durum ikinci madde altında izah edilen hale müşabih olmakla beraber aile muhiti kendisinin orada bırakılmasına elverişli görülmiyorsa bulunduğu ve kabul etmek istediği takdirde yine muayyen şartlarla Probation rejimi altına konulmasına karar verilerek akrabasının veya varsa vasisinin evinde bırakılmasına her ikiside mevcut değilse Foster Home lere yani bu kabil çocukları devletin vereceği bir para mukabilinde barındırmağı kabul etmiş ve bu işi yapmak için kifayetli bulundukları içtimaî muavenet dairesi tarafından münasip görünen evlere konulmalarına karar verilir.

Bu yoldaki tedbir kararı suçlu çocuklar haklarında verilebileceği gibi himayeye muhtaç, kimsesiz ve terk edilmiş çocuklar haklarında da verilebilir.

4 — Çocuğun suçu işleyiş tarzı ve ailevî durumu icabı evinde, akrabası ve vasisi nezdinde veya Foster Home de bırakılması ıslahı bakımından faydalı telâkki edilmez kendisinin ıslah ve terbiyesi için hususî bir takayyüt ve nezaretin lüzumlu bulunduğu anlaşılırsa bu takdirde mahkeme çocuğun sırf bu kabil çocukların ıslah ve terbiyesi maksadiyle kurulmuş Training School ıslah müessesesine yani evine konmasına karar verir.

5 — Suçlu olmayan himayeye muhtaç, kimsesiz ve terkedilmiş çocukları suçlularla ayni müessesede ayni rejime tâbi tutmak doğru bulunmadığı cihetle suçlulardan gayri olan çocukları durumları icabı hususî rejim tatbik edilen bir ıslah müessesesine koymak gerekirse her eyaletten bu kabil çocuklar için hususî surette tesis edilmiş olan ve umumiyetle Children's Center çocuk merkezleri tesmiye edilen müesseselere konmalarına karar verilir.

6 — Akıl zayıflığı veya hastalığına düçar olan çocuklar haklarında ise, bu gibi çocukların tedavileri için hususî surette kurulmuş bulunan Feeble Minded School akıl zayifliği müessesesine konmalarına karar verilir.

7 — Terkedilmiş bir çocuk bakım ve terbiye için hususî bir müesseseye konmuş ise, velisinin malî kudreti nazara alınarak her ay tazminat mahiyetinde bir nevi nafaka vermesi hususunda karar ittihaz olunabilir.

8 — Suçlu çocukların ıslah ve terbiye için hususî bir eve veya müesseseye konmalarına karar verildiği hallerde velilerinin malî durumları

nazara alınarak müessesedeki masrafları karşılamak maksadiyle nafaka mahiyetinde her ay muayyen bir meblâğın kendilerinden tahsiline karar verilebilir.

9 — Çocukları suça teşvik ve tahrik eden kahiller haklarında da tazminat mahiyetinde bir meblâğın kendilerinden alınmasına ve ayrıca da tecziyelerine karar verilebilir.

10 — Suçun adam öldürme, gasıp ve zorla ırza geçme gibi çocuk mahkemesinin vazifesi dışında kalan mevada taallûk ettiği anlaşıldığı takdirde vazifesizlik kararı verilerek evrak ait olduğu mahkemeye gönderilir.

VII — KANUN YOLLARI:

Çocuk mahkemesinin kararları tedbir mahiyetinde olmakla beraber kesin değildirler. Diğer mahkeme kararlarına karşı olduğu gibi bunlar haklarında da gerek çocuk ve gerekse veli ve vasisi veya suçdan zarar görenler on gün zarfında istinaf ve temyiz yollarına gidebilirler. Kararın istinaf veya temyiz edilmesi kararlaştırılmış olan tedbirin alınmasını ve geri bırakılmasını icap ettirmez. Ancak hâkim bu gibi ahvalde dosyayı yeniden tetkik ederek istinaf veya temyiz sonuna kadar tedbirin yerine getirilmesinin tehirine karar verebilir.

Umumiyetle her County de bulunan ve bizdeki ağır ceza mahkemesinide içine alan asliye mahkemesi teşkilâtına benzer selâhiyeti haiz olan Superior court asliye mahkemesi çocuk mahkemesine ait kararları istinafen tetkik eder. İstinaf mahkemesinde yapılan tetkikat sırasında çocuk mahkemesinin sosyal hizmet memurları direktörü temsil etmekte ve ayrıca izahat vermek için sosyal tahkikatı yapmış olan memur da hazır bulunmaktadır. İstinaf mahkemesinin bozduğu kararlara çocuk mahkemesince uyularak yeniden duruşma yapılır. Bozma kararları aleyhine mahkemece ısrar olunamaz. İstinaf mahkemesince tasdik olunan kararlara karşı eyaletin Supreme Court temyiz mahkemesine baş vurulabilir.

792

SİGORTALAR HUKUKU (1)

Bern Üniversitesi
Profesörlerinden
Dr. W. KOENİG
1942

Fransızcadan tercüme eden:
Dr. Ekrem EDGÜ
Ankara Ticaret Mahkemesi Âzası

İKİNCİ KISIM

SİGORTA MUKAVELESİNE AİT HUKUKÎ ESASLAR

I — Esaslar:

7 — Kanun ve Sigortanın uummî şartları.

Sigorta mukavelesi hakkındaki kanun, sigorta mukavelesi dolayısiyle, tahaddüs eden hukukî münasebetleri idare eden kaideleri ihtiva eder.

SİGORTA MUKAVELESİ HAKKINDAKİ FEDERAL KANUN:

Bu kaideler 2 Nisan 1908 tarihli sigorta mukavelesine mütedair olan Federal Kanunla tedvin edilmiştir (Kısaltılmış ismi L. C. A.).

BORÇLAR HUKUKU İLE MÜNASEBET:

Tabiatı icabı olarak, sigorta mukavelesi hakkındaki hukuk, mukavelelere mütedair olan Borçlar Hukukunun bir kısmını teşkil eder. Borçlar Kanunu federal bir kanundur.

Esas itibariyle sigorta mukavelesine ait kanunla kaidelendirilmemiş olan sigorta mukavelesinin diğer kısımları hakkında Borçlar Hukuku mer'i dir (L. C. A. nın 100 üncü maddesi).

Bu itibarla Borçlar Hukukunun ikinci derecede tatbikından bahsolunur. Sigorta mukavelesi hakkındaki kanun da, bizzat sigorta mukavelesinde hilâfına hüküm mevcut olmadığı nisbetde, borçların teşekkülüne, neticelerine ve sükutlarına dair Borçlar K. nun umumî hükümlerinin mukaveleye kabili tatbik olduğunu belirtmiştir.

Misâl : Sigorta Mukavelesi hakkındaki Kanun, ekseriya müddetler tâyin etmekte ve fakat bu müddetlerin nasıl hesaplanması icap ettiğini

(1) Baş tarafı 1954 yılı 5 sayılı Adalet Dergisindedir.

793

kaydetmemektedir. Bu takdirde Borçlar K.nun 75-79 uncu maddeleri tatbik edilebilir. Bu kaidelere nazaran, borcun edası için vade, gün olarak tâyin edilmişse, hukukî akdin yapıldığı gün sayılmıyarak muacceliyet, tâyin edilen müddetin sonunda başlar. Yine, müddet şayet haftalar ile tâyin edilmiş ise borç son haftanın, hukukî akdin yapıldığı güne ismen tevafuk eden gününde; müddet ay ile tâyin olunmuş ise, akdin yapıldığı gün ayın kaçıncı günü ise, son ayın buna tarihen tekabül eden gününde muaccel olur. Son günü pazar veya tatil günlerinden birisine tesadüf eden mühletlerde ödeme günü hukuken ve kendiliğinden tatil gününü takip eden ilk günün akşamına kadar uzamış olur. Sigorta Mukavelesi Hakkındaki Kanunun 41 inci maddesi, sigortadan doğan mükellefiyeti hususî bir şarta tâbi tutmakla isabet etmiştir. Fakat buna mukabil sigortacının temerrüdü hali hususî bir kaideye tâbi tutulmamış olduğundan, bu cihet hakkında Borçlar K. nun 102 inci ve müteakip maddeleri kabili tatbiktir. Nitekim, geç kalmadan mütevellit faizlerin ödenmesi için de böyledir. Sigorta Mukavelesi Hakkındaki Kanunun 46 ıncı maddesinde müruruzaman hakkında bir hüküm ihtiva etmekle beraber müruruzamanın nasıl kesileceğini söylememektedir. Fakat, alacaklının hakkını tahsil için icra takibi yapmak, iflâsa iştirak etmek, dâva ikamesi veyahut sulh yolu ile ihtilâfın halli için bir davette bulunmakla müruru zamanın kesileceğini âmir bulunan Borçlar K.nun 133 üncü maddesi tâlî derecede burada kabili tatbiktir.

SİGORTA MUKAVELESİ HUKKUKUNUN HUSUSUYETLERİ.

Satış hakkındaki mukavele, iş ve istisna mukaveleleri gibi, Borçlar Kanununda zikredilen mukavelelerin hilâfına olarak sigorta mukavelesi hakkındaki hukukun ayrı tedvini, kendisine ait bir takım hususiyetleri haiz olmasından ileri gelmiştir. Bu evvel emirde, tamamen hususî teknik bir sebebin mevcudiyetinden ileri gelmiştir ki, bunun da izahı müteakip ıstılahlarda görülür. Risk tâbiri ve bunu takdir etmeğe yarayan hadiseler, riskin vahimleşmesi, kollektif sigorta, başkası hesabına yapılan sigorta mukavelesi, yapılan sigorta mukavelesinde üçüncü bir şahıs lehine bir kaydın mevcudiyeti gibi haller, ayrı hususiyetler arzeder. Sigorta mukavelesi hakkındaki hukuk, sigortalıyı himaye etmek maksadiyle konan ve mukavele serbestisini bariz bir şekilde tahdit eden bir hükümler mecmuası olmakla temayüz eder. Aşağıda bu noktanın iyi anlaşılabilmesi için bazı umumî kaideler kaydedilecektir.

Umumiyetle muayyen bir hadisede, ancak mukavelede başka bir hüküm bulunmadığı takdirde Borçlar Kanunu kabili tatbiktir (Mukaveleye bir kayıt koymamakla taraflar, ihtiyaçlarını, borçlar hukuku hükümlerinin mer'î olması şeklinde kullanmış olurlar.) Binaenaleyh bu hal tefsiri ahkâmdandır. Fakat sigorta mukavelesi yapan, bu sahada işlere alınmış olması

hasebiyle acemidir ve mukavelenin içtimaî bakımdan zayıf tarafını temsil eder. Bu işlerle alâkası olmadığından sigorta mukavelesini akdederken ekseriya sigortacıya karşı menfaatlarını gereği gibi müdafaa edemez. Bunun için her hadisede sigorta edilenlerin mukaveleden beklenen adaleti temin maksadiyle kanun vazı bazı hükümleri âmir ahkâm olarak kabul etmiştir. Âmir hükümlerden bazıları mukavele ile kat'iyyen tâdil edilemez. Bunlar tam manasiyle âmir hükümlerdir. Bazılarının ise ancak sigorta mukavelesi yapanın veya bu mukaveleden istifade edecek olanın eleyhine tâdil edilmesi şayanı kabul değildir. Bunlar yarı âmir ahkâmdır. Bu iki sınıf âmir hükümler sigorta mukavelesi hakkındaki kanunun 97 ve 98 inci maddelerinde sayılmışlardır.

Âmir ahkâmın ehemmiyeti şudur: akdedilen husus hakkında taraflarca hiç nazarı itibare elınmadığı takdirde bile kabili tatbikdir. Umumî veya hususi olsun, âmir ahkâma muhalif olan mukavelevî bir hüküm bâtıl addedilmek icap eder. İhtilâf halinde mahkemeler bu cihetı hallederler. (Nezaret hakkındaki kanunun 13 üncü maddesi) Sigorta mukavelesine ait kanunda mevcut âmir ahkâm sigorta mukavelesi yapan şahıs için esaslı ve çok kıymeli kanunî bir himaye arzeder.

Sigorta mukavelesi hakkındaki kanunun 45 inci maddesi, yukarıda bahsedilen noktaya bir misal teşkil etmektedir. Bu hükme nazaran vecibelere riayetsizlik dolayısiyle kanunun âmir hükümleri mucibince tatbik edilmesi lâzım gelen bir müeyyide ; hal ve şartta kusurun, sigorta mukavelesi yapana veya hak sahibine isnadı kabil olmadığı sabit olduğu takdirde tatbik edilmez. Eğer sigortanın umumî şartları; faraza kazanın geç haber verilmesinden dolayı tazminat hakkını ıskat ettiriyorsa sigorta mukavelesi akdeden şahıs, hal ve şartlara nazaran geç haber verilmesinin kendi kusurundan ileri gelmediğini ısbat ederse bu müeyyide tatbik edilmez.

NAKLİYATTAN DOĞAN RİSKLERE KARŞI SİGORTA

Nakil kazalarına karşı hususi mal mahfuz tutulmuştur. Zira nakil kazalarını sigorta ettiren kimse, umumiyetle işlere alışmış tüccardır. Ve sigorta şirketleriyle mukavele yapar. Bu branşda, beynelmilel nakliyat dolayısiyle, ecnebi memlektlerde carî olan şartlara uymak mecburiyeti vardır. Bu itibarla burada yapılacak kuvvetli bir tahdit, işlerin inkişafına engel teşkil edebileceğinden bu sigortalarda kanunî hükümerin âmir kaideleri kaldırılmıştır. Sigorta mukavelesi hakkındaki kanunun 97-2 ve 98-2 inci maddeleri). Bundan başka, işin mahiyeti veya bazı sigorta şartlarının imtizacından meydana gelen sigorta şartnamesinin mahiyeti itibariyle, luzumlu görüldüğü hallerde, federal hükümetin, nizamnameler neşri suretiyle, mukavelelerin serbestisini tahdit eden 98 inci maddenin böyle

795

anlaşmalara tatbik edilemeyeceğini kaidelendirmeğe hakkı vardır. (L.C.A. 99), Şimdiye kadar Federal hükümet bu selâhiyetini kullanmak mecburiyetinde kalmamıştır.

SİGORTA MUKAVELESİ HAKKINDAKİ KANUNUN TATBİK KABİLİYETİ

Prensip itibariyle hususi kanunlara tâbi tutulan âmme sigortalarının ve içtimaî sigortaların haricinde, sigorta mukavelesine dair kanun yalnız hususi sigortaya tatbik edilir. Kazalara karşı İsviçre Milli sigorta sandığı namiyle (LÜÇERN) deki içtimaî sigorta müessesesi nezdinde yapılan sigortalar, 13 Haziran 1911 tarihli kaza ve hastalık halindeki Federal kanuna tâbi tutulmuştur.

Kantonlar tarafından teşkil edilen, (sigorta hakkındaki kanunun 102 nci maddesinin 2 nci bendinde serahatle bildirildiği gibi) müesseseler nezdinde yapılan gayrı menkul sigortaları, sigorta mukavelesi hakkındaki kanun ile idare edilmez. Belediyeler tarafından tanzim edilen sigorta sandıkları da böyledir· İhtiyarlık sigortasiyle, işsizliğin ve hayvanların sigorta edilmesi hakkındaki sigortalar bunlar meyanındadır (R.D.A. 5. No· 19) Hattâ; hususi sigorta sahası bile, isgal ettiği vüs'at itibariyle, yalnız sigorta mukavelesi hakkındaki kanunla idare edilmez· Evvel emirde reasürans için bir istisna yapılmıştır. Çünki, bu halde halk ile doğrudan doğruya mukavele yapan sigortacı ile, reasürör arasındaki mukavele serbestisi tahdit edilmek istenilmemiştir. Keza kanunen ve hususi surette tanzim edilmesine ihtiyaç görülmiyen mukavelelerde buna bir istisna yapılmıştır (L.C.A· madde: 101-1), Her hangi bir nokta üzerinde reasürans anlaşması bir şey söylemedikçe, Borçlar K. nun hükümleri ona ikinci derecede kabili tatbiktir.

Federasyonunca nezarete tâbi tutulmıyan birliklerle yapılan mukaveleler, meselâ ve bilhassa yaptıkları iş sahaları mahdut olan ve icrayı san'at için izin almağa mecbur olmıyan sigorta sandıklariyle yapılan mukaveleler için de hal böyledir (L. C. A. Madde 101-2 ce nezaret hakkındaki kanunun birinci maddesinin 2 nci bendi). Ekseriya mütevazi şartları havi olan bu sigorta birlikleri, sigorta mukavelesi hakkındaki kanunun âmir ahkâmı tarafından istenilen ağır şartları tatbik edemediklerinden dolayı istisnaya tâbi tutulmuşlardır. Bu itibarla sigorta mukavelesi hakkındaki kanun, reasürans anlaşmaları müstesna, yalnız imtiyazlı şirketlerle yapılan sigorta mukavelelerine tatbik edilir. Meselâ götürü olarak verilen bir tediyeye mukabil abone olanlara, mahallinde sarfettikleri mahkeme masrafyle avukatlık ücretini ödeme ve tazmin etmeyi mutazammın taahhütlere müteallik, şirketlerin yaptıkları mukaveleler dolayısiyle, sigorta mukavelesi

796

hakkındaki kanunun tatbik edilmesi mes'elesi mevzuubahs olduğu zaman mahkeme içtihatları bu mes'eleyi müsbet bir şekilde hallettiler. Çünki bu şirketler konfederasyonu nezaretine tâbi tutulmuşlardır (R. B. A' VII. No: 341/344).

SİGORTANIN UMUMİ ŞARTNAMELERİ.

Sigorta mukavelesi hakkındaki kanuna ilâveten, bu sahada sigortonın umumî şartnameleri de çok mühimdir. Sigorta edilen riskin vüs'atı, bilhassa sigortanın umumî şartnameleri nazarı itibare alınmadan doğru bir şekilde tesbit edilemez. Çünki kanun bu nokta üzerinde bir şey demiyor ve tarafların istedikleri gibi akit yapmalarında onları serbest bırakıyor (L.C.A. Mad. 33). Burada kanundan ziyade daha doğrusu tarafları bağlıyan ortada yalnız mukavele mevcuttur ve prensip itibariyle yalnız mukavelevî hukuk mevzuubahsdir. Bununla beraber, sigortanın umumî şartnameleri, âdet olarak, sigorta şirketleri tarafından akdedilen aynı mahiyetteki mukavelelerin esasını teşkil eder. Bunlar, daimî ve tipik olan sigorta mukavelesinin muhtevasını izah ederler. Bazı branşlarda, bütün şirketlerin ayni muhteva ve şartları havi umumî şartnameleri vardır. Yangına ve cam kırılmasına karşı olan, keza suların yaptığı tahriplere karşı akdedilen sigortalar bu nevidendirler.

Şartnamenin akit yapmak isteyene verilmesi:

Kanunda, umumî şartnamenin mühim rolü şöyle izah edilmiştir. Bu emre nazaran umumî şartname, sigortacı tarafından sigorta akdi yapılmasına dair gönderilen teklif formülünde bulunmalıdır. Veyahut bu umumî şartname, mukavele akdine dair yapılan teklife ait formülün verilmesinden evvel sigorta edilene teslim edilmelidir. Eğer bu emir yapılmazsa, arzı yapan kimse, teklifiyle bağlı olmaz (L.C.A. Mad.3). Buna mukabil, eğer umumî şartnameler mukavele yapmak isteyen kimseye, zamanın da verilmiş ise, bu kimse bundan sonra şartnameyi okumadığından bahisle muhtevasını bilmediğini dermeyen edemez (R. P. A. IV. No. 6. 7 ve 28).

Umumî şartnamelerin tasdik mecburiyeti:

Sigortanın umumî şartnameleri, federal sigortalar bürosunun tasvibine arzedilmelidir. Bununla beraber bu tasvip, ancak nezaret etmek tedbirinden başka bir şey değildir ve asla, sigorta şirketiyle sigorta mukavelesi yapan arasındaki hukukî münasebeti. alâkadar etmez. Bu münasebet, daha ziyade arada kararlaştırılan cihete istinat edip, tasvibin elde edilip edilmediğine tâbi değildir.

797

Diğer taraftan, sigortalar bürosundan verilen müsaadeye rağmen kanunun, âmir ahkâmına muhalif olan umumî bir şartnameden dolayı, sigorta şirketi aleyhine dava açılarak bunun iptali istenilebilir. Bundan başka, şartnamenin baş tarafına konan umumî şartlar, taraflar arasında kararlaştırılan mukavelenin muhtevası gibi muteberdirler. Kanunun ihtiyarî hükümlerini bu şekilde şartnamelerle bertaraf etmek mümkündür ve taraflar arasında da bu hükümler carî olur. Tabiatiyle kanunun âmir ahkâmına tesir icra etmezler.

UMUMÎ ŞARTNAMELERİN YENİLENMELERİ HALİ :

Sigorta umumî şartnameleri, mukavelenin bir kısmını teşkil ederler ve bunların tâdili evvelce akdedilen mukaveleye prensip itibariyle hiçbir tesir icra etmez. Bununla beraber, eğer ayni neviden olan mukavelelerin umumî şartları şirket tarafından değiştirilirse, mukaveleyi yapan, yeni şartlarla mukavelenin devam etmesini isteyebilir. Fakat, mukabil mükellefiyet (primler) daha ağır olarak yeni şartnameler mucibince talep ediliyorsa, sigorta edilen, sigortacıya tam bunun muadilini temin etmeğe mecbudur (B.L.C.A. Mad. 35). Şayet sigorta mukavelesi yapan, mukavelenin tâdilini istiyorsa, bu tâdil yalnız lehinde olan şartların kendi hakkında tatbikini ve aleyhindekilerin ademi tatbikini şart koşmakla olmaz; yeni şartnamenin bütün hükümlerini birlikte kabul etmek mecburiyetindedir.

HUSUSİ ŞARTLAR :

Sigortanın umumî şartnamelerine mugayir veyahut, bunları tamamlıyan şartlar, bazı hallerde mukavele edilebilir. Bu vaziyette, hususi şartlar mevzuu bahistir. Bunun gayesi her hususi halin arzettiği şartlarla mukavelenin uygunlaştırılmasıdır.

Yangına karşı yapılan sigorta ve eşya sigortasına ait diğer sigortalarda emniyete mütedair hükümler, ekseriya hususî şartlarla mukavele edilir. Hususî bir şart ile, sigortanın genel şartnamesi arasında tahaddüs eden bir ayrılık, tarafların iradesine uyması hasebiyle hususî kaydın, umumiyi tâdil ettiğinin kabulü şeklinde halledilir. Binaenaleyh mukavelenin hususî şartlarına dair kayıtlar, sigortanın umumî hükümlerine tefevvuk eder.

8 — SİGORTA MUKAVELESİ MEFHUMU VE TABİATI :

II — Sigortanın mukavelevî oluşu :

Sigorta üzerine müesses bir münasebet iki şekilde vücut bulabilir. Yaâmme hukuku (kanun gereğince) veya hususî bir anlaşma mucibince olur.

798

Bu sonuncu halde sigorta mukavelesinden bahsedilir. Bu mukavele iki taraflıdır. Veya iki tarafa vecibe tahmil eder. Mukaveleyi yapan, primleri ödemeğe mecburdur ve sigortacı da kaza vukuunda tazminle mükelleftir.

Mukaveleyi yapan her şahsın borcuna bir de hak tekabül eder. İkinci fasılda bu mukavele üzerine müesses münasebetin nasıl hasıl olduğu izah edilecektir. Yani mukavelenin in'ikadı ve nasıl nihayet bulduğu anlatılacaktır.

HAK VE BORÇLAR :

Üçüncü fasılda mukaveleyi yapan tarafların hak ve borçları izah edilecektir.

Sigorta mukavelesinin mümeyyiz vasfı şundan ibarettir:

Sigortacı, kendi mükellefiyetini şartsız bir şekilde ödemeği vait etmeyip, ancak kaza halinde ödemeği vait eder. Yani sigorta edilen mevzuun, müstakbel ve gayrı muayyen bir hadise dolayısiyle, harap olması ve zarara uğraması veya yaralanması halinde ödemeği vait eder.

Sigorta edilen hadise: bir yangın, bir yıldırımdan eşyanın harap olması, eşyanın mahfuz bulunduğu yerin şiddet kullanılarak açılmasiyle çalınması, su sevk eden yolun bozulması, keza bir ölümden veyahut kendisinden hukukî bir mes'uliyet doğan her hangi bir hadiseden ibaret olabilir. Sigorta mukavelesi her hususî halde sigorta edilerek teminat altına alınan risk hakkında malûmat verir. Bu itibarla da sigorta edilen riskden bahsedilebilir. Sigorta, bu riskleri esas alarak sigorta branşlarına ayrılır. (Yangın sigortası, zor kullanarak kapı ve duvarın açılması suretiyle yapılan hırsızlığa, su baskınından hasıl olan zarar ve kazalara karşı sigorta ile hayat sigortası ve hukukî mes'uliyete müteallik sigortalar vesaire...) 4üncü fasılda riskin târif ve tayiniyle iştigal olunacaktır.

SİGORTA EDİLEN ŞEY :

Sigortanın mevzuu, keza mukavele ile de tayin edilir. Bu mevzu, bir şey, bir şahıs veyahut mamelek gibi bir mevzu olabilir. Binaenaleyh, eşyaların sigortaları şahıs ve mamelek sigortalarından tefrik edilir.

Beşinci fasılda bu tefrik ile. bundan doğacak neticeler mevzuubahis edilecektir. Keza, zarara karşı olan sigortada yalnız zarar dahil denilir, veyahut riskin tahakkuku söylenir ki, sigortaya istinat eden bütün münasebetler bakımından büyük ehemmiyeti haizdir. Evvel emirde kaza sigorta mükellefiyetinin icrasını meydana çıkarır. Müteakiben, bilhassa sigorta mukavelesi yapan için, bir takım yeni borçların doğmasına sebebiyet verir.

799

SİGORTA MÜKELLEFİYETİ :

Altıncı fasılda da bu mevzu ile iştigal olunacaktır.

Sigorta mükellefiyeti, bizatihi bir para mükellefiyetidir ve sigorta edilen zararı, âzamî derecede telâfi etmek veya evvelden tesbit edilen bir miktar meblâğ ödenmek taahhüdünden ibarettir. Buradan da, zarara karşı yapılan sigorta ile, sermaye te'sisi için yapılan sigortaların tasnifi mes'elesi doğar. Bu noktada sigorta mevzuunda çift sigorta ve sigorta eksikliğiyle sigortacının rücu hakları gibi tetkiki mühim olan mes'eleler meydana gelir ki, bunlar da yedinci fasılda tetkik olunacaktır.

Sigortacı ile mukavele yapan sigortalıdan başka diğer şahıslar, bazı def'a mukaveleye muayyen bir tarzda veyahut sigorta mukavelesine müsteniden iştirak ettirilirler. Meselâ mukavele dolayısiyle hak sahibi olanlar, veyahut ta hakkın devri; veyahut sigortanın rehni, veyahutta mukaveleden istifade edecek üçüncü bir şahsın şart kılınması dolayısiyle, üçüncü şahısların alâkası meydana çıkar. Bu nokta da sekizinci fasılda zikredilecektir.

SİGORTA MUKAVELESİ MEFHUMU :

Daha evvelce sigorta mukavelesinin tabiatı ve aynı zamanda bu mevzuun sistematik kuruluşu hakkında kısa bir hulâsa verilmişti. Fazla olarak sigorta mukavelesinin tarihi ve bu evvelki söylenenlerden meydana çıkar ki, o da şudur: Sigorta mukavelesi öyle bir mukaveledir ki, bununla pirim denilen mukabil bir mükellefiyet ile, diğer taraf, bunları verene bu mevzuu (şey, şahıs, mâmelek) gayrı muayyen ve müstakbel bir hâdise dolayısiyle kısmen veya tamamen telef olması halinde malî (tazminat veyahut evvelden miktarı tesbit edilen bir para) bir tediyede bulunmadığı taahhüt eder.

TEKNİĞİN BÜYÜK MİKYASTA İSTİMALİ :

İktisadî bakımdan, sigortanın rasyonel ve muahaze edilemez bir şekilde işliyebilmesi ancak büyük mikyasta tekniğin iştirakile yapılanıdır. Esasen hesabı ihtimalînin ve istatistiğin doğru bir şekilde netice vermesi, mevzuubahs olan hadiselerin büyük çapta olduğu nisbette doğruya yaklaşılır. Çünki, büyük adetler kanunundan faidelenme ancak bu halde mümkündür.

İhtilâflı olan mes'ele, sigorta mukavelesinin tarifine büyük işletme fak'örünün girip girmiyeceğini veyahut bu âmilin sigorta mukavelesi için hukukî bir şart teşkil etmeyip, sadece işletmenin iyi bir şekilde çalışması için iktisadî bir âmil şeklinde telâkki edilip edilmiyeceğini tayinden ibarettir.

800

HUSUSİ SİGORTA :

Kendi kendine te'sis edilen hususî sigorta ile, kelimenin asıl mânasiyle ifade edilen hakiki sigortayı biribirinden ayırmak lâzımdır. Hakiki sigorta, âlakadarın felâketten doğan zararlarının başkası (sigortacı) tarafından telâfisi halidir. Halbuki kendi kendine tesis edilen hususî sigortada bu teminat yoktur. Bilâkis sigortanın ifade ettiği mânanın aksine olarak bunda hususî sigorta sahibi felâketin zararına bizzat hedef olur. Kendi kendine ve işin mahiyetine uygun olarak alınan tedbirlerle, meselâ, kendine mahsus bir sermayenin teşkili esasda hiçbir değişiklik vücude getirmez. Böylece bir iflâs halinde, bu şekilde vücude gelen sermaye, iflâs masasına dahil olur ve hakiki sigortanın arzettiği emniyet gibi bir emniyet arzetmez.

Müstakil bir hukuki akit olan sigorta mukavelesini, müstakbel bir kaza dolayısiyle bir mükellefiyetin icrasını bir mukaveleye tâbi olarak ikinci derecede taahhüt eden akitlerden ayırmak lâzımdır. Meselâ: bir satış veyahut istisna veya nakil akdine tâbi olarak bunları düzenliyen mukavelede, bir de bir riskin garanti edilmesi mevzuubahs olabilir. Bu şekildeki mukavelelerde risk mukavelenin bir kayıt ve şartı olarak nazarı itibare alınır ve binnetice sigorta mukavelesine dair olan kanun hükümlerine tâbi olmayıp, mevzuubahs olan mukavelenin hükümlerine bağlı kalır. Misal: Radyo cihazları yapan bir fabrikatör alıcıya karşı muayyen kâr mukabilinde sattığı âletleri icabında değiştirmeyi, veyahut bu cihazlarda vukubulacak bozuklukları tamir etmeyi taahhüt eder; veyahut bir komsiyoncu hususî bir ihtiyat akçesi ödemesi mukabilinde bir ikramiye vermeği taahhüt eder. (Borçlar Kanununun 421 inci maddesinin 2 nci bendi). Ödenmesi sigorta edilen bir risk, diğer bir mukavele mucibince kabul edildiği takdirde, bu risk ile asıl mukavelenin mevzuu arasında bir irtibat bulunmamasına rağmen, müstakil bir sigorta mukavelesi mevcuttur. Muntazam fasılalarla intişar eden mecmualara abone olmak dolayısiyle mecmua sahibinin, abone olanı kazaya karşı sırf bu abone mukavelesiyle sigorta etmesinde olduğu gibi, burada, sigorta dolayısiyle te'sis edilen münasebeti bir gazete veyahut bir mecmuaya abone edilmek suretiyle te'sis edilen münasebetin mütemmim bir cüz'ü telâkki ederek bu abone mukavelesini idare eden münasebetlere tâbi tutmaya imkân yoktur.

Nihayet; sigorta mukavelesi kezalik gayri muayyen ve tesadüfi bir hadiseye bağlanmış olan, baht ve talih oyunlarından da ayrılır. Zira bu baht ve talih oyunları ancak eğlence veyahut görüşlerin ihtilâfı dolayısiyle icra edilirler. Halbuki sigorta iktisadî bir menfaat üzerine müessestir. Daha fazla olarak ve umumîyetle talih oyunlarında bir şeyin tamamen

801

veya kısmen harap olması, mükellefiyetin tediyesinin bir şartı değildir. Keza baht oyunlarında mukabil bir mükellefiyet te mevcut değildir.

Mukavelenin teşekkülü ve nihayet bulması

9 — Teklif ve kabul

Rızai mukavele :

Sigorta mukavelesi, prensip itibariyle diğer mukaveleler gibi, aynı tarzda akdedilir. Taraflar karşılıklı olarak birbirine uygun tarzda iradelerini îzhar etmelidirler (Borçlar kanununun 1 inci maddesi)· Binaenaleyh rızaî mukavelelerin bir kısmını teşkil ettiğinden bu ismi almıştır. Çünkü rıza yani tarafların sigortacı ve sigortalarının iradelerinin birbirine tekabülü, mukavelenin tam olması için zaruridir.

Esaslı noktalar :

İstenilen şekilde ızhar edilen beyan, mukavelenin esaslı bütün noktalarını ihtiva etmelidir. Sigorta mukavelesinin esaslı noktaları şunlardır: neticesi sigorta ile teminat altına alınan risk ve sigorta edilen mevzuda uyuşma, sigorta mükellefiyeti, prim ve keza mukavelenin başlangıç ve nihayet bulacağı tarihlerde mutabık kalmaktır· Fakat taraflar, bundan başka her hususî halde, her hangi bir noktanın esaslı olmasını kararlaştırabilirler, şartname ile her hangi bir noktayı esaslı olarak tayin edebilirler. Meselâ muayyen bir teminat şartının veyahut hususî bir sigorta riskinin ithali gibi. Esaslı noktalar üzerinde bir anlaşma olmadıkça sigorta mukavelesi akdedilmiş olamaz. Mukavelenin esaslı noktalarının hukukî ehemmiyeti de budur. Buna mukabil ikinci noktalar, yani tâli derecede ehemmiyeti haiz olduğu taraflarca kararlaştırılan hususlar, sonraya tâlik edildiği halde, mukavele akdedilmiş olur.

Rızanın İfsatı :

Anlaşma, tarafların arzularını birbirine mutabık olarak izhar ettiklerini farzettirir. Fakat rızayi ifsat eden bir sebebin taraflardan birisinde mavcut olması ihtimal dahilindedir· Yani onun esaslı bir hataya düşmüş olması melhuz'dur (Borçlar K.nun 23 cü ve müteakip maddeleri), İradesini îzhar ederken ya diğer tarafın hilesiyle mukavele akdetmek için hataya düşürülmüştür, yahut ikrah sebebiyle mukaveleyi akdetmiştir. (Borçlar Kanunu Madde 29). Bu hallerde ya hile veya tehdit ile esaslı hataya düşerek mukaveleyi yapanı mukavele ile mecbur tutmağa imkân yoktur. Diğer mukavelelerde de hal böyledir· Hile veya hata ile malül olan veya tehdit ile akdedilen bir mukaveleyi yapan kimse, hile veya hatasını

802

anladıktan, veyahut tehdit zail olduktan sonra geçen bir sene içinde bunu iptal ettiğini diğer tarafa bildirdiği takdirde bu beyanı mukaveleyi feshe yarar ve muteberdir (Borçlar Kanununun 31 inci maddesi), Rızanın ifsadı sebebiyle lâğvdan ileride bahsedilecektir. Sigorta mukavelesi hakkındaki kanunun 12 nci maddesinde bahsi geçen düzeltme veya tashih hakkını yekdiğerinden tefrik etmek lâzımdır.

Mukaveleyi yapanın sigortacının şahsiyeti, milliyeti ödeme kabiliyeti ve işlerdeki dürüstlüğü hakkında hatâ etmesi esaslı hatâ olarak kabul edilmiştir. (R. B. A. V. No 37). Buna mukabil sadece ne umumî şartname ve ne de mukaveleyi okumamış olmasından dolayı, mukavelenin muhtavasını bilmediğinden bahs ile, sigortalı, hatâ sebebi ile bunun feshini talep edemez (R. B. A. VI No. 13).

Teklifi yapan:

Bütün mukavelelerde olduğu gibi, mukavelenin tamam olması için lüzumlu olan anlaşma, bir teklif ve bu teklifin kabulü ile elde edilir. Sigorta mukavelesinde teklifi yapan umumiyetle sigorta mukavelesi yapan sigortalıdır. Fiiliyatta her ne kadar bu cihet ekseriya ajanın sigortalıya gelip teklifini yapması (meselâ tarifeleri dağıtmayı itiyat ederek veyahut şahsen temas veya bir gazeteye verilen ilân vasıtasiyle) şeklinde ise de bu teklif hukuken, sigorta edilmek istenen kimsenin, teklifte bulunmasına bir davet mahiyetinde kabul edilmektedir.

Medeni hakların istimali:

Teklif, bunu yapanın kendisini bağlı kılması, için, bu şahsın medenî hakları istimale ehliyeti olması şartına bağlıdır. Bu sebeple küçüklerin ve medeni hakları istimalden men edilen kimselerin bu muameleleri yapmak için, prensip itibariyle, kanunî müesseselerinin rızalarını istihsale ihtiyaçları vardır (ebeveyn, vasi).

Bu kaideye, temyiz kudretini haiz küçükler ile, medeni hakları istimalden mahrum edilen mümeyyiz kimseler istisna teşkil ederler.

Eğer ebeveyn veyahut vasinin zımnî veya sarih rızasiyle müstakil bir şekilde bir meslek icra veya bir san'atla iştigal ediyorlarsa bunlar, bu meslek ve san'atın sahasına giren bütün akitleri yapabilirler. Meselâ ticarethanesini yangına karşı sigorta için bir mukavele akdedebilirler (Medenî Kanunun 16, 268 ve müteakip ve 394 ve müteakip maddeleri). Evli kadın medeni hakları istimale tamamen ehildir. Binaenaleyh o, serbestçe bir sigorta mukavelesi yapabilir. Fakat mal birliği ve mal ortaklığı rejimlerinde yaptığı mukavelelerden dolayı, kocası bu mukaveleye razı olmamışsa bu takdirde yalnız mahfuz malları nisbetinde mukaveleden dolayı mes'uldur

(Medeni kanunun 204 ve 217 inci maddeleri). Bu itibarla, evli bir kadınla bir mukavele yapıldığı zaman kocasının rızasını istihsal etmek muafıkdır. Aksi halde, primin ödenmemesi halinde evlilik rejimine dahil olan mallardan pirimin alınması imkânı selbedilmiş olur. Kocasının zımmî veya sarih muhafakati veyahut hâkimin müsaadesiyle keza bir san'at veya meslek ile iştiğâl eden evli kadın için de bir istisna vaz edilmiştir. Bu faaliyetinden doğan borçlar için kendisi şahsen mes'uldür. Yani, evliliğe getirdiği mallar üzerinden de mecburiyete tâbi tutulmuştur(Medenî K. un 203/3 ve 196/3 üncü maddeleri).

TEKLİFİN FORMÜLÜ

Kanunen, sigorta teklifi kaideten hiç bir şekle tâbi tutulmamıştır. Bununla beraber bu teklif sigortacı tarafından, arz edilen ve sigortalı tarafından imzalanan bir formül şeklinde icra edilmektedir.

Muhtevası itibariyle teklif tam olmalıdır. Yani diğer tarafın isteyip istemediğini kararlaştırabilmesi için, mukavelenin bütün esaslı noktalarını ihtiva etmelidir.

Teklif formülleri, doğru olarak doldurulmak suretiyledir ki bu mecburiyetlerin yerine getirilip getirilmediiğni anlatmaya yarar. Bununla beraber primin miktarı her zaman evvelden vâkı teklifle beraber tesbit edilmez. Bunun objektif olarak tâyin edilebilmesi kâfidir. Meselâ şirketin târifesindeki hükümlere (târifenin mutat kıymet haddine) keza hususi şartlara atıf yapılan hallerde olduğu gibi kayıtlarla iktifa olunur. Eğer teklif yapan bir kimse bu atıf mevzuuna muvafakat etmiyorsa taraflar bu noktalar üzerinde de sarahaten uyuşmaya mecburdurlar.

KABUL İÇİN KANUNÎ MÜDDET.

Borçlar hukukunda arz, hazır olmıyan bir şahsa yapıldığı takdirde, arzı yapan kimse, zamanında ve muntazam olarak gönderilen bir cevabın gelmesine kadar geçecek müddet zarfında arzı ile bağlı kalır. (Borçlar kanunu madde 5). Fakat sigorta yapmağa talip olan şahıslar için, bu noktayı tâyin ile, yaptığı arzdan dolayı ne zamana kadar bağlı kalacağını takdir etmek güç olur. Diğer taraftan, bu şahsın bir kazanın her zaman vukubulması ihtimali karşısında, teklifine gelecek cevabı mümkün olduğu kadar çabuk öğrenmekte menfaati vardır. Bu sebebden dolayı kanun vâzıı kanunda sigorta mukavelesinin kabulü için bir müddet tâyin etmiştir. Teklif yapan sigortalı daha kısa bir müddet tayin etmemiş ise bu müddet 14 gündür. Teklifi yapan sigortalı, eğer sigorta bir doktor muayenesini icap ettiriyorsa (hayat sigortası hayvan sigortası gibi), dört hafta müddetle bağlıdır (L. C. A. madde: 10. Bu müddet yalnız teklifin vasıl olma-

804

sından itibaren değil, teklif yapan sigortalı için bağlı kalacağı müddetin hesaplanmasının teshili bakımından, teklifin verilmesinden veyahut sigortacı veya ajanına gönderilmesinden itibaren başlar. Esasen, müddetlerin hesabına dair Borçlar kanununun umumî hükümleri burada da kabili tatbiktir. (Borçlar Kanununun 76 ncı maddesi).

KABUL.

Kabule ait müddetin ehemmiyeti şu cihetten ileri gelmektedir: Sigortacının kabulü, müddetin hitamından evvel sigortalıya gelmezse, teklifi yapan bununla bağlı değildir. Böylelikle sigortacı, kanunî müddet zarfında mukavelenin tam olması için, mutabık kaldığını bildirmek mecburiyetindedir. Kabul keza şekilden muaftır. Bu sigorta mukavelesi yapana telefon yazı veyahut teklife muvafık olarak doldurulmuş olan sigorta poliçesinin verilmesi gibi bir fiille de yapılabilir. Keza lüzumunda, daha evvel beyanın yapıldığını ve kabulün zamanında bildirildiğini isbata muktedir olmak esaslı bir noktadır. Bu münasebetle şu ciheti kaydetmek lâzmdır ki kabul, teklif yapanın nezdine vasıl olduğu takdirde müddete riayet olunduğu kabul edilir, yani onun alabileceği bir yere (mektup kutusuna atılması veya ev sâkinlerinden birine verilmesi gibi) müddet bitmeden evvel gelirse müddete riayet edilmiş addolunur. Hususiyle müddetin bittiği son günde teklifin kabulüne dair olan mektubun postaya verilerek; ertesi günü mürsile vâsıl olması kâfi değildir. Teklifi yapanın tabiî hal ve şartlar dahilinde kabulü öğrenmesi mümkün ise, müddet bitmeden evvel bunu fiilen öğrenmesi zarurî değildir.

RED.

Reddedilen bir teklifin, esbabı mucibeli olmasına lüzum yoktur. Keza şayet sigortacı teklifi kabul edeceğini bildirmez, veyahut geç olarak, yani kabul için kanunî müddetin geçmesinden sonra kabul ettiğini bildirirse teklifin reddedildiğini kabul etmek icabeder. Kabulün muteber addedilmesi için bunun hiçbir ihtirazî kayıt dermeyan edilmeksizin bildirilmesi gerekir. Eğer şirket değiştirmeksizin teklifi kabul etmiyeceğini bildirirse veyahut ihtirazı kayıtlar dermeyan ederse sigortalı tarafından yapılan teklif bu hadise dolayısiyle reddedilmiş olur. Bununla beraber geç gelen kabulü veya tâdil edilen teklifi, şirketin mukabil teklifi olarak kabul etmek lâzımdır ki bunun da sigorta edilecek kimse tarafından kabulü icap edebilir. Teklifi yapan, bu takdirde teklifiyle artık bağlı değildir. Şirketin mukabil teklifini veyahut geç olarak kabul edilen teklifini kabul veya reddetmekte istediği gibi karar vermek serbestisi vardır.

HUSUSÎ TEKLİFLER.

Mer'iyette olan bir sigorta mukavelesinin, aynı esaslar üzerinden temdidi tâdil veyahut tâliki hakkındaki teklifler hususi bir yer işgâl ederler Bu neviden olarak yapılan bir teklif şirket tarafından kendisine vâsıl olduğu günden itibaren 14 gün içinde reddedilmediği takdirde, kabul edilmiş addedilir. (L. C. A. madde: 2). Halbuki sigortacının sükûtu mutât olarak teklifin reddedilmiş olduğunu gösterirken bu hal sigortacının kabul ettiğine delâlet eder. Sigorta mukavelesi yapan, daha evvelden bir mukavele ile sigortacıya karşı bağlı olduğundan, her hangi bir değişiklik yapılmasını istediğinde, sigortacı mutabık değilse onun bu hususta bir cevap vermesini bekliyebilir. Uzatma ve değiştirme teklifi hallerinde bu teklifi yapana karşı, sigorta şirketinin sükûtu kanunî müddetin geçmesi halinde kabule razı olduğu şeklinde tefsir edilmektedir. Sıhhî muayenin lüzumlu olduğu halde ise müddet dört haftadır.

Devamı var

806

YENİ ESERLER VE TAHLİLLERİ

Kâzım DERELİ
Adliye Vekâleti Neşriyat Müdür Vekili

Zeyyad Baykara-Numan Aksoy: Yeni Harçırah kanunu Şerh ve İzahları. Ankara :1954, Örnek Matbaası· Fiyatı:7 lira.

Türkiye Büyük Millet Meslisince 10 Şubat 1954 tarihinde kabul olunan 6245 sayılı Harcırah Kanunu, Maliye Vekâleti Bütçe ve Malî Kontrol Umum Müdürlüğü Müşavirlerinden Zeyyat Baykara ile Numan Aksoy tarafından şerhli ve izahlı olarak neşrolunmuştur.

Kitabın Önsözyazısında da belirtildiği üzere, resmî vazifeleri icabı daimi veya muvakkat olarak yer değiştiren memur ve hizmetlileri ve aile efradını ilgilendiren eski harcırah mevzuatımız 130 zu bulan çeşitli kanun, karar ve tefsirlerde yer almış olmasından tatbikatta çekilen güçlük yeni kanunumuzla bertaraf edilmiş bulunmaktadır.

Kitaba kanunun esbabı mucibe lâyihası ,Maliye ve Bütçe komisyonu raporları, kanun metni alınmış ayrıca izahlar kısmı ve Bütçe kanunları ile tesbit edilmesi lâzım gelen harcırah istihkaklarının 1954 yılındaki miktarlarını gösterir cetveller eklenmiştir.

İzahlar kısmında, maddeler ayrı ayrı açıklanmış ve vukuu melhuz tereddüt noktaları aydınlatılmış, hükümler mümkün olduğu kadar fazla misalle tavzih olunmuş ve maddeler arasında irtibat tesisine bilhassa itina gösterilmiştir.

Yeni bir mevzuu tatbikattan doğma karar ve içtihatların bulunmadığı, rastlanan tereddütleri kısmen olsun giderecek bir kaynak mevcut olmadığı halde müelliflerin şahsî görüşleri ile kanunun esas tasarısını hazırlama ve Türkiye Büyük Millet Meclisi ilgili komisyonlarında ve umumî Heyet müzakerelerinde Vekâletleri adına bulunmaları sebebile kanunun geçirdiği bütün safhaları yakinen takip etmelerinden edindikleri bilgi ile eserlerini eksiksiz olarak hazırlamışlardır.

Kitap harcırah mevzuunda memurlara ve kanunu tatbik edeceklere büyük fayda ve kolaylık sağlayacaktır.

Sayın Müellifleri başarılı çalışmalarından dolayı tebrik ederiz.

Kitap kendilerinden tedarik edilebilecektir.

★

807

Süleyman Altan: Devlet Ayniyat Muhasebesi ve İlgili Mevzuat. Ankara 1954 Yeni Cezaevi Matbaası, sahife: 366 Fiyatı: 5 lira.

Adliye Vekâleti Ayniyat Muhasibi Süleyman Altan; Devlet Ayniyatı Muhasebesi tatbikatına ait Mevzuat ile kanun, Nizamname, Talimatname ve tebliğleri, Mahkeme Başkâtip ve Kâtipleri, İcra Memurlarını ilgilendiren muamelelere dair talimatnameleri toplayarak güzel bir tasnifle büyük bir kitap halinde yayınlamıştır.

Uygulamada ilgililere büyük fayda sağlayacak eserin başlangıç kısmında mevzu hakkında tam bir bilgi verildikten sonra memleketimizdeki Ayniyat İşlerinin muhtelif zamanlarda çeşitli usul ve şekillerde tatbik edilmekte iken bugün en mütekâmil bir sisteme kavuşulduğu belirtilmektedir.

Bugünkü tatbikatımıza esas olan ve 1939 yılında meriyete giren Ayniyat Talimanamesi 1949 senesine kadar aradan geçen on yıl zarfında günün ihtiyaçlarına uydurulmak üzere hükümleri üzerinde sık sık değişiklikler yapılmış, 949 yılında son şeklini almış bulunmaktadır.

939-949 arasındaki ve son beş yıldanberi yapılan tadilleri, tamim ve mütalâaları ihtiva eden notlu ve izahlı bugüne kadar bir kitap neşroolunmamasından tatbikatcılar çok sıkıntı çekmekte idi.

Bu ihtiyacı gören müellif pek dağınık olmasına rağmen büyük emek sarfile ayniyat mevzuatını vazifesinde edindiği bilgi ve tecrübelerinin ilâvesile tam olarak toplamak ve meslektaşlarının istifadesine arz etmekle onlara yerinde bir hizmette bulunmuştur.

Esere İcra Memurları ile Başkâtip ve Ceza evleri mensuplarını ilgilendiren Nizamname ve talimatnamelerin de alınması suretile istifade şumulü genişletilmiştir.

Kitaba: 1050 sayılı Muhasebei Umumiye kanunu, Medeni kanununun muhallefata ait maddeleri, 2514 sayılı Divanı Muhasebat Kanununun 30 uncu maddesi, 1050 sayılı kanuna müzeyyel kanun, İcra ve İflas kanunu ve Ceza ve Tevkif Evleri Nizamnamesi, Ayniyat İcra Muhasiplerinin İcra Muamelelerine müteallik vazifeleri, Hukuk ve Ticaret Mahkemeleri yazı işleri, Ceza Mahkemelerile, C.Müddeiumumilikleri ve Sorgu daireleri kalem muamelelerine ait Talimatname ve eki, Başkâtip, zabıtkâtipleri fakir mahkûm ve mevkuflara verilecek gıda maddeleri, hasta memurlar, Yangın, Ceza ve Tevkif evleri dahili talimatnameleri alınmış son kısımda Adliye Vekâleti Ayniyat Muhasipliğinin çalışma tarzı ve iş hacmi hakkında istatistikî bilgi verilmiştir.

Yorucu bir mesai ve araştırma ve maddî fedakârlık ile vücuda getirdiği tatbikî değeri büyük kitabından dolayı müellifi tebrik ederiz.

808

Kitap Aynıyat Muhasiplerine ve Aynıyat İşleri ile alâkalı olanlara tatbikatta tam istifade ve kolaylık temin edecektir.

★

Tatbikatta Yargıtay Kararları Dergisi
Yıl: 5, Sayı: 60, Fiyatı 50 Krş

İstanbul Posta Kutusu 588 adresinde her ayın onbeşinde tatbikatta bütün hukukculara yol göstermek maksadile Temyiz Mahkemesinin Ticaret Hukuk İcra İflâs Daireleri kararlarını muhtevi olarak çıkan Derginin 51 Nisan 1954 Tarihli nüshasında özetlerini aşağıda gösterdiğimiz kararlar bulunmaktadır:

Sahipsiz addedilen toprak hakkında zilyedin dâvası Memurun intbak hatası sebebile açtığı tazminat, zamanaşımı, Firarî veya mübadil eşhastan Hazineye intikal eden gayrimenkule iktisapa dair Tevhidi İçtihad;

Şirket sermayesinin tezyidi, vedia münasebeti, zamanaşımı, Memuru işten çıkarma, tazminat isteme hakkının doğumu, tevsi "Yeminin tecezzisi müdafaanın isbatı yoluna gidilmesi, ehlivukuf", Yabancı Hakem Kararları Tenfiz usulü ve temyiz yolu", Vazifesizlik kararlarında müracaat hangi mahkemeye yapılır", Gayrimenkul beyi akdi, muvazaa iddiası, temlik vaadi, üçüncü şahsın muvaza'a edebilmesi hakkındaki Ticaret Dairesi;

Vekilin eski hale getirme talebi", Reddi nesep dâvası, zinaya ittıla sukutu hak müddeti", Mecrun Millî Korunma Kanunu dışında kalması hali, Tahliye isteyebilme", Gayrimenkul komşu tarladan su getirmek, tazminat miktarının tesbitine dair Hukuk Daireleri Kararları ve Derginin 49-60 ıncı sayılarna aitAlfabetik Fihrist ile Kanunlara göre arama cetveli.

★

Hukuk İçtihatlar.
Yıl: 3, Sayı: 16.

Konya Avukatlarından M. Besim Ergun tarafından her ay nesrolunan «Hukuk İçtihatları Dergisinin Nisan 1954 nüshasında Temyiz Mahkemesinin Tahliye; Mürürzaman; Zilyedlik; İsim Tashihi; Hududun Düzeltilmesi; Evlenmeye İzin; Ecri Misil; Yola dikilen ağaçlara müdahale hakkındaki Hukuk; Vazifeli Memura hakaret; Fiilin failin maksadını tecavüz etmesi Kavgada silâh teşhiri ;Makasla yaralamak; Başkasına ait hayvanı öldürmek İş Kanunu. Orman Kanununa muhalefet· Kayri kasdî suçlarda tabanca kullanma; 5917 sayılı kanuna muhalefet; Sarhoşluk; Memurun Keyfi muamelesi; Yalan Hüviyet vermeğe dair Ceza Daireleri kararları bulunmaktadır·

809

HUKUK VE ADALET BİBLİYOGRAFYASI

CEZA HUKUKU ÜZERİNE BİR BİBLİYOGRAFYA DENEMESİ (1)

Rıdvan Bülend ERCİYEŞ
Ad. V. Kütüphane M.

CEZA HUKUKUNDA TEDBİRLER

Bakınız: ÂMME NİZAMI — EMNİYET TEDBİRLERİ
EMNİYETİ UMUMİYE NEZARETİ
SUÇLARIN ÖNLENMESİ

CEZAÎ MESULİYET — AKIL HASTALIĞI — YAŞ:

1 — Dr. Abdullah Pulat Gözübüyük: Pozitivist doktrinlere göre cezaî mesuliyetin felsefî ve hukukî temeli. (Adalet Dergisi, Yıl: 1953, No: 6)

2 — Dr. Faruk Erem: Akıl malûliyeti (Adalet Dergisi, Yıl: 1945, No: 12)

3 — Dr. Faruk Erem: Sarhoşlukta ceza sorumluluğu. (Adalet Dergisi, Yıl: 1946, No: 6)

4 — Dr. Faruk Erem: Yığınların suçları ve Türk Ceza Kanununun 48 inci maddesi. (Adalet Dergisi, Yıl: 1948 No: 7)

5 — Prof. Dr. Faruk Erem: Ceza hukukunda irade, şuur ve gayrı şuur (Ankara Hukuk Fakültesi Mecmuası, Yıl: 1950, Cilt: VII No: 3-4).

6 — Ali Ulvi Aksoy: Meşru müdafaa ve akıl hastalığı halinde sorgu hâkimliğince yapılacak muamele. (Hukuk Dergisi, Yıl: 1944, No: 6)

7 — Ekrem Köni: Cezada maznunun akıl hali. (İstanbul Barosu Mecmuası, Yıl: 1938, Cilt: XII, No: 10)

8 — Dr. Naci Şensoy: Aklî malûliyetin felsefî ve hukukî cepheden tetkiki. (Adalet Dergisi, Yıl: 1950, No: 6)

9 — Dr. Naci Şensoy: Aklî malûliyetin cezaî bakımdan doğurduğu neticeler ve mahdut mesuliyet teorisi. (Adalet Dergisi, Yıl: 1950 No: 8)

10 — Dr. Naci Şensoy: Aklî malûliyetin nevileri. (Adalet Dergisi, Yıl: 1950, No: 12)

11 — Dr. Naci Şensoy: Aklî malûliyetin ilmîcepheden tetkiki (Ankara Hukuk Fakültesi Mecmuası, Yıl: 1950, Cilt: VII. No: 1-2).

12 — Dr. Naci Şensoy: Ceza hukuku bakımından akıl hastalığı (İstanbul Hukuk Fekültesi Mecmuası, Yıl: 1946, Cilt XII, No: 2-3).

---

(1) Baştarafı 1954 yılı 5 sayılı Adalet Dergisindedir.

810

13 — Dr. Naci Şensoy: Cezaî mesuliyeti tamamen veya kısmen kaldıran aklî malûliyet. (İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası Yıl: 1950, Cilt: XVI, No : 1 - 2).

14 — Hamdi Öner: Ceza hukukunda ehliyet ve mesuliyet. (Adalet Dergisi, Yıl: 1943, No: 11; Yıl. 1944, No: 3, 5,7)

15 — Dr. Sulhi Dönmezer: Pozitivist nazariyede cezaî mesuliyetin esası. (İstanbul Barosu Mecmuası, Yıl: 1944, Cilt: XVIII, No: 6)

16 — Dr. Sulhi Dönmezer: Cezaî sorumluluğun esası bakımından klasik teori ve bu teorinin karşılaştığı itirazlar. (İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası, Yıl: 1945, Cilt: XI, No: 3-4)

17 — Dr. Sulhi Dönmezer: Cezaî sorumluluğun esası olarak failin normallığı telâkkisi. (İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası, Yıl: 1946,Cilt: XII, No: 1)

18 — Ahmet Erdoğdu: Ceza sorumluluğu olmayan küçükler. (Adalet Dergisi, Yıl : 1947, No : 3) ve (Hukuk ve İçtihatlar Dergisi, Yıl : 1946, No : 4).

19 — Ahmet Erdoğdu: Farik ve mümeyyiz olmak ve bunun tayini. Adalet Dergisi, Yıl: 1946, No: 9)

20 — Ahmet Erdoğdu: Cezaî sorumluluk bakımından son tleâkkiler. (İleri Hukuk Dergisi, Yıl: 1951, No: 68)

21 — Dr. Naci Şensoy: Eski devirlerde ve islâmda yaşın cezaî mesuliyeti üzerindeki tesiri. (İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası, Yıl: 1947 Cilt: XIII, No: 2)

22 — Dr. Naci Şensoy: Akıl hastalıklarında ehlivukuf tetkikleri ve akıl hastası suçlulara tatbik edilecek tedbirlerle bunların uygulanacağı müesseseler. Adalet Dergisi, Yıl: 1951, No: 1)

23 — Sırrı Uzunhasanoğlu: Cezada yaş meselesi üzerinde bazı düşünceler ve temenniler. (Adalet Dergisi, Yıl: 1953, No: 8)

24 — Ekrem Özkunt: Ceza tatbikatında suç failinin yaşı. Adalet Dergisi, Yıl: 1951, No: 4)

25 — Servet Sezgin: Ceza hukukunda yeni cereyanlar; yığın ve yığınlarda cezaî mesuliyet. (Adalet Dergisi, Yıl: 1952, No: 1).

Bakınız : MEŞRU MÜDAFAA :

CEZA KANUNU (Umumiyetle ceza kanunları) - TÜRKİYE VE YABANCI MEMLEKETLER :

1 — Prof. François Clercin: Yeni İsviçre ceza kanunu. Çeviren: Sadık Tüzel. (İzmir Barosu Dergisi, Yıl: 1941-42, No: 19-23)

2 — Rene Lauret: Hitlerizmin yeni ceza kanunu. Çeviren: Suphi Nuri İleri. (İstanbul Barosu Mecmuası, Yıl: 1936, Cilt: X, No: 10-12)

3 — Ord. Prof. Dr. Adolf Schönke: Bugünkü Almanya'da ceza kanunu ve suçluluk. Çeviren: Mutahhar Başoğlu. (Istanbul Barosu Mecmuası Yıl: 1949, Cilt: XXIII, No: 10).

4 — Ragıp Ögel : Arjantin Ceza Kanununun umumî hükümleri. Adalet Dergisi, Yıl: 1942, No: 9)

5 — Maître Clement Charpentier: Hazırlamakta olan yeni Fransız ceza kanunu lâyihası. Çeviren: Mustafa Nuri Devrev (Adalet Dergisi, Yıl: 1936, No: 14)

6 — Dr. Faruk Erem: Yeni İsviçre ceza kanunu hakkında bir tetkik. (Adalet Dergisi, Yıl: 1941, No: 2)

7 — Dr. Abdullah Pulat Gözübüyük: Ceza hukukunda yeni cereyanlar, yeni İsviçre ceza kanunu. (Adalet Dergisi, Yıl: 1941, No: 11)

8 — Ord Prof. Dr. Tahir Taner: Yeni İsviçre ceza kanunu. (İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası, Yıl: 1940, Cilt: VI, No: 4)

9 — Sadık Tüzel: Yeni İsviçre ceza kanunu. (İzmir Barosu Dergisi, Yıl: 1938, No: 13)

10 — Cemil Mithat Ulusal: 1 ocak 1942 yılında yürürlüğe giren İsviçre ceza kanununun hazırlanması ve bünyesi üzerinde bir inceleme.(Adalet Dergisi, Yıl: 1948, No: 9)

11 — Dr. Hakkı Uma: İsviçre ceza kanunu, 21/11/1937. (Adalet Dergisi, Yıl: 1948, No: 6, 12. Yıl: 1949, No: 1)

12 — Pierre de Casabianca: İtalyan'nın yeni ceza kanunu. Çeviren: Baha Arıkan. (Adalet Dergisi, Yıl: 1935, No: 3)

13 — Sahir Erman: İtalyan ceza kanununun tadili için hazırlanan ön tasarının birinci kitabına toplu bir bakış. (İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası, Yıl: 1950, Cilt: XVI, No: 3-4)

14 — Mehmet Ali Sebük: Yeni İtalyan ceza kanununun ana prensipleri. (İzmir Barosu Dergisi, Yıl: 1939, No: 15-18)

15 — Adliye Vekâleti tarafından hazırlanan yeni Türk Ceza Kanununun projesi. (Adalet Dergisi, Yıl: 1941, No: 9; Yıl: 1942, No: 2, 6)

16 — Türk Ceza Kanununda tahavvülat ve muaddel mevadı kanuniyenin mukayese ve izahı hakkında notlar. (Hukuk Gazetesi, Yıl: 1933-1944, No: 7-64)

17 — Atıf Akgüç: Ceza kanunumuzda bazı yeni prensipler. (Siyasî İlimler Mecmuası, Yıl: 1942, No: 132)

18 — Dr. Salahattin Ayanoğlu: Türk ceza kanunu nasıl düzeltilmelidir? (İleri Hukuk Dergisi, Yıl: 1946, No: 9,10, 12)

19 — Reşat Bayramoğlu: Ceza kanunu üzerinde düşünceler. (Adalet Dergisi, Yıl: 1945, No: 10)

20 — Ord. Prof. Dr. Mahmut Esat Bozkurt: Türk Ceza Kanunu, Türk Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu. (Hukuk Gazetesi, Yıl: 1936, No: 14)

812

21 — Zeki Direk: Türk Ceza Kanununun ıslah ve ikmali lâzım gelen maddeleri· (Hukukî Bilgiler Mecmuası, Yıl: 1941, No: 145)

22 — Prof. Alfred von Overbeck: Yeni İsviçre ceza hukukunda cezalar ve emniyet tedbirleri. Çeviren: A. Cevdet Taner. (Adalet Dergisi, Yıl: 1946, No: 3)

23 — Dr. Faruk Erem: Yeni Türk Ceza Kanunu projesi hakkında· (İzmir Barosu Dergisi, Yıl: 1943, No: 30)

24 — Yavuz Fındıkgil: Ceza mevzuatımız hangi suç ve suçlulara tatbik edilebilir? (İleri Hukuk Dergisi, Yıl: 1949, No: 47)

25 — Kâmuran Güralp: Yeni Türk Ceza kanunu projesi münasebetiyle. (Adalet Dergisi, Yıl: 1942, No: 4)

26 — Muzaffer Güral: Ceza kanunumuzdaki prensip meselesi. (İstanbul Barosu Mecmuası, Yıl: 1945, Cilt: XIX, No: 1).

27 — Burhan Köni: Yeni Türk Ceza Kanunu üzerinde tetkikler. (Adalet Dergisi, Yıl: 1941, No: 11)

28 — Dr. Nurullah Kunter: Ceza Kanunu projesi hakkında düşüncelerim· (Adalet Dergisi, Yıl: 1942, No: 2, 5, 6; Yıl: 1943, No: 1)

29 — Cevat Hakkı Özbey: Usul ve ceza kanunlarımız için yapılan yeni projeler. (Hukuk Gazetesi, Yıl: 1935, No: 11).

30 — Ali Kemal Tanıl: Ceza kanununun son tadili münasebetiyle bir açıklama. (İdare Dergisi, Yıl: 1950, No: 202)

31 — Fahrettin Kıyak: Türk Ceza kanununun ve ceza yargılamaları usulü kanununun tadili luzumlu hükümleri. (Adalet Dergisi, Yıl: 1953,No: 1)

32 — Dr. Nurullah Kunter: Ceza kanununun 107 maddesinin tadili karşısında. (İleri Hukuk Dergisi, Yıl: 1953, No: 99)

33 — Sabahattin Köksal: Ceza mevzuatımızın tedvin ve tevhidi· (Adalet Dergisi, Yıl: 1951, No: 4)

Bakınız : CEZA HUKUKU

CEZA KANUNUNUN MAKABLİNE ŞUMULÜ. Bakınız : KANUNSUZ CEZA - SARAHATSİZ SUÇ.

CEZALARIN İÇTİMAI — SUÇLARIN İÇTİMAI :

1 — Çetin Ardalı: Müeccel cezalarda içtima ve tekerrür. (Adalet Dergisi, Yıl: 1944, No: 6)

2 — Çetin Ardalı: Müeccel cezalarda tekerrür ve içtima hakkında bir tavzih ve bir dilek. (Adalet Dergisi, Yıl: 1945, No: 6)

3 — Dr. Faruk Erem: Suçların ve cezaların içtimaî hakkındaki kanun hükümlerinin tetkiki. (Adalet Dergisi, Yıl: 1944, No: 8)

813

4 — Yavuz Fındıkgil: Suç ve cezaların içtimaı. (İstanbul Barosu Mecmuası, Yıl: 1945, Cilt: XIX, No: 1)

CEZANIN İNFAZI Bakınız:
ÇOCUK CEZAEVLERİ
HAPİS CEZASI
İDAM
İNFAZ HUKUKU - CEZAEVLERİ
KADIN CEZAEVLERİ

CEZANIN ŞAHSİLEŞTİRİLMESİ — FERDİLEŞTİRİLMESİ.

1 — Ord. Prof. Dr. Saim Ali Dilemre: Cezanın ferdileştirilmesi. (Hukuk Gazetesi, Yıl: 1940, No: 45-46)

2 — Dr. julyo Andrea Belloni: Cezanın şahsileştirilmesi· Çeviren: Halit Natık. (İzmir Barosu Dergisi, Yıl: 1935, No: 1)

3 — Dr. Faruk Erem: Cezaevlerinde cezanın ferdileştirilmesi. (Adalet Dergisi, Yıl: 1940, No: 8)

4 — Prof. Fokonne: Ceza şahsileşiyor ve hafifliyor· Çeviren: Halit Natık Erker. (İzmir Barosu Dergisi, Yıl: 1936, No: 3)

5 — Prof. Giorgio del Vecchio: Ceza sosyolojisi, cezaların şahsileştirilmesi ve Enrico Ferri. (İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası, Yıl: 1940, Cilt: VI, No: 1)

CEZA TATBİKATINDA MEMUR

1 — Dr. Cemil Bengü: Ceza tatbikatında memur (siyasî ilimler mecmuası, Yıl: 1944, No. 158).

2 — Sahir Erman: Ceza takibat ve tatbikatında memr (siyasal bilgiler Fakültesi Mecmuası. Yıl: 1947 Cilt II No· 3-4).

3 — Ekrem Onur: Ceza hukukunda memur. (İleri Hukuk Dergisi, Yıl: 1945, No: 3)

4 — Ragıp Ögel: Ceza kanununa göre memur, zimmet, irtikap,rüşvet (İdare Dergisi, Yıl: 1948, No: 192, 193).

5 — Memurların cezaî ve hukukî mesuliyetleri hakkında Fransız tatbikatı üzerinde bir inceleme. (İdare Dergisi, Yıl: 1948, No: 195)

6 — Dr. Thomas İlosvay: Macarostan'da devletin ve devlet memurlarının mesuliyeti· Çeviren: F. Önen. (İdare Dergisi, Yıl: 1950, No: 204)

7 — Otto Mayer: Alman hukukunda memurların hukukî mesuliyeti Çeviren: Hayri Orhon. (İdare Dergisi, Yıl: 1948, No: 192)

8 — Dr. Galip Gültekin: Ceza hukukunda ihmal suçları ve nevileri (İstanbul Barosu Mecmuası, Yıl: 1938, Cilt: XII, No: 9).

814

9 — Dr. Sulhi Dönmezer: İki yeni Yargıtay kararı dolayısıyle; Memuriyet vazifesini ihmal ve suiistimal suçlarını birbirinden ayırmaya yarıyacak kıstas. (stanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası, Yıl: 1945, Cilt: XI, No: 1-2)

10 — Yavuz Fındıkgil: Türk Ceza Kanununun 238 inci maddesinin tadili düşünceleri (İleri Hukuk Dergisi, Yıl: 1946, No: 8)

11 — Cafer Tüzel: Devlet memur ve müstahdemlerinin hukukî mesuliyetlerinde müruruzaman. (Adalet Dergisi, Yıl: 1936, No: 13, 16)

12 — Ragıp Sarıca: Vazifeye müteallik bazı suçların hizmet kusuru sayılmasına karşı serdedilen itirazlara cevap. (İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası, Yıl: 1946, Cilt: XII, 2-3).

Bakınız: DEVLET İDARESİ ALEYHİNE İŞLENEN CÜRÜMLER.

ZİMMET, İRTİKAP, İHTİLÂS, RÜŞVET:

CEZA TAYİNİ - ARTTIRMA, İNDİRME

1 — Ali Ulvi Aksoy: Türk Ceza Kanununun 411 inci maddesi üzerinde bir düşünce. (Hukuk ve İçtihatlar Dergisi, Yıl: 1950, No: 26)

2 — Dr. Faruk Erem: Türk Ceza Kanununun 29 uncu maddsei (Adalet Dergisi, Yıl: 1946, No: 11)

3 — Çetin Ardalı: Türk Ceza Kanununun 29 ve 51 inci maddeleri üzerinde bir tetkik (Hukukî Bilgiler Mecmuası, Yıl: 1941, No: 135).

4 — Dr. Faruk Erem: Cezayı azaltıcı takdiri sebebler. (Ankara Hukuk Fakültesi Dergisi, Yıl: 1946, Cilt: III, No: 2-4)

5 — jale Güral: Cezayı azaltıcı takdiri sebebler üzerinde mukayeseli bir inceleme (Ankara Barosu Dergisi, Yıl: 1949, No: 63, 64-65)

6 — Azmi Odyakmaz: Türk Ceza Kanununun 524 üncü maddesi üzerinde bir tetkik. (Adalet Dergisi, Yıl: 1942, No: 7)

7 — Nejat Hazım Özütürk : Turk Ceza Kanununun 59 uncu maddesine dayanan bir tashihi karar talebi. (İstanbul Barosu Mecmuası, Yıl: 1945 Cilt: XIX, No: 2).

8 — Servet Sezgin: Cezayı Azaltıcı takdirî sebebler üzerinde bir inceleme. (Adalet Dergisi, Yıl: 1951, No: 8)

Bakınız: TAHRİK - HAKSIZ TAHRİK

CEZALARIN İÇTİMAI - SUÇLARIN İÇTİMAI

CÜRME TEŞEBBÜS. **Bakınız:** TEŞEBBÜS

815

CÜRÜM EŞYASINI SAKLAMAK - YATAKLIK

1 — Musta Yüzbaşıoğlu: Ceza Kanununun 512 inci maddesindeki suçu anası lehine işleyen kimseye ceza verilemez mi? (Adalet Dergisi, Yıl: 1945, No: 7)

2 — Dr· Abdullah Pulat Gözübüyük: Cürmî eşyaya yataklık cürmünün sübjektif şartları. (Hukuk Dergisi, No : 20).

Devamı var

816

Temyiz Kararları

HUKUK BÖLÜMÜ

1) 4753 sayılı Kanuna göre hazine veya muhtaç çiftçi namına tescil edilen toprak hakkında zilyetliğe müsteniden müdahalenin önlenmesi ve tapunun iptali dâvası dinlenmiyeceği gibi bu dâva zımnında dâvacının zilyetlikle iktisap müddetini doldurup doldurmadığı da tahkik edilemez.

2) Aynı Kanunun 9 uncu maddesinde yazılı toprak bedeli adalet mahkemelerince tahkik ve tesbit edilemez.

3) Muhtaç çiftçiye dağıtılıp namına tescil edilen torpak hakkında çiftçi aleyhine açılan dâvalarda ayrıca hazineye husumet tevcihine lüzum yoktur.

Temyiz Tevhidi İçtihat Umumî Heyeti
Esas: 14 — Karar: 1

Çiftçiyi topraklandırma hakkındaki 4753 sayılı kanunun 8 inci maddesinin (C) bendine tevfikan sahipsiz addiyle hazine namına veya muhtaç çiftçiye tevzi edilerek çiftçi namına tescil edilen topraklar hakkında zilyetliğe müsteniden açılan dâvalar üzerine sözü geçen kanunun 9 uncu maddesi müeddasına göre müdahalenin men'i veya tapu kaydının iptali cihetine gidilemezse de; dâvacının toprak bedelini alabilmesi için zilyedliğinin bu dâva zımnında tesbiti lâzım gelip gelmiyeceği hakkında Beşinci Hukuk Dairesinin 223/9/1949 tarih ve 48/46 numaralı ve 30/5/1953 tarih ve 3597/2710 numaralı ilâmları arasında mübayenet husule gelmiş ve ayrıca sözü geçen 9 uncu madde hükmüne göre toprak sahibine ödenecek bedelin umumî hükümler dairesinde mahkemece tahkik ve tesbiti suretiyle tahsiline dair verilen hüküm dairenin 28/1/1950 tarihli ilâmiyle tasdik edilmiş ve yine toprağın muhtaç çiftçi namına tescilinden sonra açılacak dâvada husumetin yeni mâlikden başka hazineye de tevcihi lâzım geldiği 26/1/1950 tarihli ilâmla kabul edilmişse de; bu iki husus hakkında da evvelki İçtihadlar hilâfına bir içtihat tehassül etmiş olduğu Beşinci Hukuk Dairesinin 23/9/1953 tarihli yazısiyle bildirilmiş olmakla keyfiyet Tevhidi İçtihat Hukuk Kısmı Umumî Heyetinde tetkik ve müzakere olunarak gereği düşünüldü:

Çiftçiyi topraklandırma hakkındaki 4753 sayılı kanunun 8 inci maddesinde, dağıtılacak arazi 6 bendde gösterilmiştir. Sahibi bulunmadığından bahisle Hazine namına veya muhtaç çiftçiye dağıtılarak çiftçi namına

tescil edilen topraklar hakkındaki tapuya istinaden açılan men'i müdahale ve tapu iptali hakkındaki dâvalarla, Hazine veya muhtaç çiftçi namına yapılan tescilden evvel zilyedliğe müsteniden açılan men'i müdahale dâvalarının mahkemece görülüp hükme bağlanacağı hususunda bir tereddüt ve ihtilâf bahis konusu değildir. Ancak sözü geçen kanunun 9 uncu maddesinde sahibi bulunmadığından dolayı Hazine adına tescil olunan 8 inci maddenin (C) bendinde yazılı arazinin 10 yıl içinde hükümle sahibi belli olduğu takdirde el koyma tarihindeki bedelinin kamulanştırmadaki esaslara göre belli edilerek Devletçe ödeneceği gösterilmiştir. Bu madde hükmünce, toprağın tescilinden sonra zilyetliğe müsteniden müdahalenin men'i veya tapunun iptali hakkındaki dâvanın dinlenmiyeceği hususunda daire ilâmları arasında mutabakat mevcuttur.

İhtilâf şu noktada belirmektedir: Dairenin evvelki ilâmına göre dâva konusu toprağın tescilinden sonra zilyetliğe müsteniden açılan dâvanın reddine dair verilen karar tasdik edildiği halde son ilâmda, gerek Hazine ve gerek muhtaç çiftçi namına yapılan tescilin iptali istenemiyeceği ancak 9 uncu maddede yazılı olduğu üzere toprağın bedelini alabilmek için gayri menkulün sahibi olduğu hakkında hüküm alması lâzım gelmesine ve bu husus için ayrıca dâva açmak külfeti tahmil edilemiyeceğine göre dâvacının iddia ettiği zilyedliğin iktisap müddetini doldurup doldurmadığının bu dâvada tesbiti gerektiği beyan edilmektedir. Halbuki, toprağın tescilinden sonra, zilyedliğe dayanılarak müdahalenin men'i veya tapunun iptali hakkındaki ayna mütaallik istihkak dâvası dinlenemiyeceğine göre dâvacıya ait zilyedliğin iktisap müddetini doldurup doldurmadığı hususunun bu dâva zımnında tahkiki cihetine gidilmesi yerinde görülmemiştir. Dâvacı bu dâvasını, toprağın sahibi olduğunun tesbiti hususuna hasretmedikçe dâvanın redolunması ve toprağın sahibi olduğunun tesbiti hakkında ayrı talepde bulunması usul hükümlerine daha uygun görülmüştür.

İkinci ihtilâf da; tapuda kayıtlı olmıyan bir toprağın Hazine veya muhtaç çiftçi namına tescilinden sonra, bu toprağın sahibi olduğuna dair alınan ilâma istinaden Adalet Mahkemelerinde bedel dâvası açılıp açılamıyacağı hususuna taallûk etmektedir. Dairenin evvelki içtihadını gösteren ilâmlarına göre, dâvacıya ait zilyetliğin ihlâlinden dolayı mahkemece bilirkişiye takdir ettirilen bedelin tahsiline karar verilmiş ve hüküm dairece tasdik olunmuştur. 4753 sayılı kanunun 9 uncu maddesinde (..... bedelin kamulaştırmadaki esaslara göre belli edilerek Devletçe ödeneceği) yazılı bulunmaktadır. Aynı kanunun 21 inci maddesine göre kamulaştırma bedeli, arazi vergisine matrah olan kıymet üzerinden tahakkuk ettirilmekte ve bu kıymete karşı vergi komisyonuna itiraz hakkı tanımakda 45 inci maddesinde de taksitlere bağlanan bedelin ödeme sureti beyan

818

edilmektedir· Bu hükümlere göre, bedelin tâyin ve tesbiti işi tamamiyle idarî bir mahiyet arzettiği cihetle bedel dâvasına mahkemelerce bakılamıyacağı, bu hususta idarî mercie müracaat gerektiği hakkındaki son içtihat kanuna uygun bulunmuştur.

Üçüncü ihtilâf da; toprağın Hazinece muhtaç çiftçiye dağıtılıp namlarına tescilinden sonra açılacak dâvada, yeni mâlikden başka Hazineye de husumet tevcihi gerekip gerekmiyeceğinden doğmaktadır.

4753 sayılı kanunun 53, 54, 57, 59 uncu maddelerinde, muhtaç çiftçiye dağıtılan toprakların borçlandırma yoliyle verilecek Ziraat Bankasına ipotek edilmek suretiyle çiftçi namına tescil edileceği, borç tamamiyle ödenmedikçe bu gayrimenkul üzerinde temlikî hiç bir tasarrufda bulunulamıyacağı, haczedilmiyeceği ve şartlarına riayet etmemesi halinde geri alınabileceği, 25 sene geçmedikçe taksim ve şuyûun giderilmesi istenilmiyeceği, hakkında hükümler bulunmakta olmasına istinaden, dairenin evvelki içtihadını gösteren ilâmında, çiftçiye dağıtılıp namına tescil edilen toprakla Hazinenin ilgisi kesilmediği, husumetin Hazineye de tevcihi gerektiği kabul edilmişse de; bu hükümler Hazine ile çiftçi aracındaki münasebeti tâyin etmekte olup dâva konusu olan toprak çiftçi namına tescil edilmiş olmasına göre husumetin Hazineye de tevcihine kanunî bir lüzum bulunmadığı ve sözü geçen 4753 sayılı kanunun 5618 sayılı kanunla değiştirilen 31 inci maddesi hükmüne göre Tarım Vekâletinin dâvaya müdahale edebileceği yolundaki son İçtihad yerinde görülmüştür.

Netice; Hazine veya muhtaç çiftçi namına tescil edilen toprak hakkındaki zilyet tarafından müdahalenin men'i veya tapunun iptali hakkındaki dâva dinlenemiyeceği cihetle bu yerin sahibi olduğunun tesbiti için ayrıca dâva açması lâzım geldiğine, toprak bedeli hakkında Adalet Mahkemelerine dâva açılamayıp idarî mercilere müracaat olunabileceğine ve toprak namına tescil edilen çiftçi aleyhine açılan dâvada ayrıca Hazineye husumet tevcihi gerekdiğine birinci toplantıda üçde ikiyi geçen ekseriyetle 27/1/1954 tarihinde karar verildi.

Tapuda kayıtlı olup mübadeleye tâbi eşhastan hazineye intikâl eden gayrimenkullerde Medenî Kanunun 639 uncu maddesi 2 inci fıkrası uyarınca iktisabî müruruzaman cereyan etmiyeceğine.

Temyiz Tevhidi İçtihat Umumî Heyeti
Esas : 8 — Karar : 2

Tapuda kayıtlı olup mübadeleye tâbi eşhasdan Hazineye intikal eden gayrimenkullerde Medenî Kanunun 639 uncu maddesi uyarınca iktisabî

819

müruruzaman cereyan edip etmiyeceği hususunda Temyiz Mahkemesi Birinci Hukuk Dairesinin 1950/5219 esas ve 951/214 karar sayılı ve 18/1/951 tarih ve Temyiz Mahkemesi Üçüncü Hukuk Dairesinin 951/1607 esas ve 951/2502 karar sayılı ve 3/3/951 tarihli ilâmları arasında mübayenet olduğundan bahisle işbu mübayenetin Tevhidi İçtihat yoliyle halli ve telifi Üçüncü Hukuk Dairesi Reisliği tarafından 7/6/951 tarihli 676 sayılı yazı ile istenilmiş olmakla keyfiyet 27/1/1954 tarihinde toplanan Tevhidi İçtihat Hukuk Kısmı Umumî Heyetince müzakere edilerek icabı düşünüldü ve aşağıdaki karar ittihaz olundu:

Tapuda kayıtlı olup firarî veya mübadil eşhasdan hasbelkanun Hazineye intikal eden gayrimenkuller, Medenî Kanunun 639 uncu maddesinin ikinci fıkrasında tasrih edilen gayrimenkuller mahiyetinde olmadığından ve sözü geçen fıkrada gösterilen vasıfları ve unsurları haiz bulunmadığından işbu gayrimenkullerin nizasız ve fasılasız yirmi sene ve daha fazla müddetle ve mâlik sıfatiyle yedinde bulunduran kimse tarafından iktisap edilemiyeceğine ve bu gibi gayrimenkuller hakkında Medenî Kanunun 639 uncu maddesinin ikinci fıkrası uyarınca iktisabî müruruzaman cereyan etmiyeceğine 27/1/1954 tarihinde ilk içtimada ittifakla karar verildi.

Taksim sureti ile şuyuun izalesi dâva edilen gayrimenkulün tapu kaydındaki ipotek ve haciz şerhleri ifraz olunacak kısımlar üzerinde kalmak şartı ile taksim yapılmasına kanunî bir mâni yoktur.

Temyiz Tevhidi İçtihat Umumî Heyeti
Esas: 1 — Karar: 22

Taksim suretiyle şuyûun izalesi dâvasında taksimi istenilen gayrimenkulün tapu kaydında mevcut haciz ve ipotek kayıtları kaldırılmadıkça taksimi cihetine gidilemiyeceğine, 5/7/1949 tarih ve 2600/1846 sayılı ilâmiyle karar verilmişse de; bu defa hilâfına içtihat tehassül ettiği Beşinci Hukuk Dairesinin 19/2/1952 tarih ve 952/52 sayılı yazısiyle bildirilmiş olmakla keyfiyet Tevhidi İçtihat Hukuk Kısmı Umumî Heyetinde tetkik ve müzakere olunarak gereği düşünüldü:

Medenî Kanunun 804 ve 805 inci maddelerinde ipotekle takyidedilmiş gayrimenkulün taksimi halinde teminatın tevzi suretine ve alacaklının hakkına ve alacaklıya yapılacak ihbara dair hükümler mevcut olduğu cihetle taksim suretiyle şuyûunun izalesi dâva edilen gayrimenkulün tapu kaydındaki ipotek ve haciz şerhleri ifraz olunacak kısımlar üzerinde kalmak şartiyle taksim yapılmasına kanunî bir mâni bulunmamış

820

ve dairenin evvelki İçtihadı hilâfına tehassül eden son İçtihat yerinde görülmüştür.

Netice; taksim suretiyle şuyûun izalesi dâva edilen gayrimenkulün tapu kaydındaki ipotek ve haciz şarhleri ifraz olunacak kısımlar üzerinde kalmak şartiyle taksim yapılmasına kanunî bir mâni bulunmadığına ilk toplantıda 27/1/1954 tarihinde ittifakla karar verildi.

VAZİFE : D. Şûrası K. 8. Mad.

Vergi borcundan dolayı, Tahsili Emval Kanununa tevfikan, yapılan ihale âmme hukukuna ait idarî bir tasarruf olduğundan bu ihalenin yolsuzluğundan bahsile ikame edilen tazminat dâvaları, umumî mahkemelerin görevi dışında olup Devlet Şûrasına aittir.

Temyiz Mahkemesi Dördüncü Hukuk Dairesi
Esas: 6089 — Karar: 4465

DÂVA : Dâvalı idarece müvekkili namına tahakkuk ettirilmiş olan vergi borcunun tahsilinde Tahsiliemval Kanunu hükümlerine riayet edilmeden müvekkilinin maliki bulunduğu gayrimenkulün pek cüzi bir fiatla başkasına ihale edilmiş olduğundan bahsile müvekkilinin bu yüzden zararı olan 1650 liranın dâvalı idareden tahsiline karar verilmesi isteminden ibarettir.

KARAR : Tafsilâtı ilâmında yazılı olduğu üzere; dâvalı idarenin memurlarının usulsüz olarak dâvacının evini sattıkları, dâvacının bu yüzden 1500 lira zararı bulunduğu kesinleşen ceza ilâmı ve şahadetle sabit olmasına binaen bu paradan tahsil edilen 81 lira 80 kuruş vergi borcunun tenzilile 1418 lira 20 kuruşun dâvalı idareden tahsilile dâvacıya verilmesine ve dâvacı dâvasının 150 liralık kısmından feragat etmiş olduğundan fazla istemin reddine karar verildiğine dairdir.

TEMYİZ EDEN : Dâvalı idare vekili Necati Verel.

TEMYİZ KARARI

Temyiz isteminin süresi içinde olduğu anlaşıldıktan sonra dosyadaki bütün kâğıtlar okunup icabı müzakere olundu.

Dâvanın konusu : Dâvalı Özel İdarece namına tahakkuk ettirilmiş olan vergi borcunun tahsilinde Tahsiliemval Kanunu hükümlerine riayet edilmeden maliki bulunduğu gayrimenkulün pek cüzi bir kıymetle başkasına ihalesi yapılmış olduğundan bu yüzden maruz kaldığı zararın tahsili talebinden ibaret olup Tahsiliemval Kanunu hükümlerine göre yapılan ceb-

rî ihalenin âmme hukukuna ait bir tasarruf olmasına binaen, bundan doğan ihtilâfın rüyet ve halli de İçtihatları Birleştirme Kurulunun 24/6/1953 tarihli 14/6 sayılı kararı gereğince mahkemenin görevi dışında ve Devlet Şûrasına ait bulunmuş olduğu halde mahkemece görev dışı dâvanın rüyet ve hükme bağlanması yolsuz, usul ve kanuna muhalif ve mümeyyiz dâvalının bozma dileği bu itibarla yerinde görüldüğünden hükmün bu sebepten (BOZULMASINA) ve diğer hususların şimdilik tetkikine mahal olmadığına ve aşağıda yazılı Temyiz giderinin ileride haksız çıkacak taraftan alınmasına 2/11/1953 tarihinde ittifakla karar verildi.

ZAMANAŞIMI : B. K. 60. Mad.

Mesulübilmal dâvalılar hakkında ceza zamanaşımının tatbikine kanunî imkân yoktur.

Temyiz Mahkemesi Dördüncü Hukuk Dairesi
Esas : 6060 — Karar : 4466

DÂVA : Dâvalılardan Genel Müdürlüğe ait olup diğer dâvalı Galipin sevk ve idare ettiği otobüsün, müvekkilinin kocasının sevk etmekte olduğu arabaya çarparak ölümüne sebebiyet vermiş olmasından dolayı her iki dâvalı aleyhine fazlasını talep hakkı mahfuz kalmak üzere 3000 lira manevi ve 8280 lira maddî ki ceman 11280 lira tazminatın tahsiline dair müvekkilinin açdığı dâva neticesinde bu miktarın müştereken ve müteselsilen dâvalılardan tahsiline karar verilmiş ve hüküm kesinleşmiş olduğundan bahsile mezkûr dosyada bilirkişi raporunda tazminat miktarı olarak gösterilen 10531 liradan hüküm altına alınan 8200 lira bittenzil bakiye 2331 liranın dâvalılardan müştereken ve müteselsilen tahsiline karar verilmesi isteminden ibarettir.

KARAR : Tafsilâtı ilâmında yazılı olduğu üzere; evvelce açılan dâva ile bu dâva arasında bir seneden fazla bir zaman geçmemiş olduğundan dâvalılardan Devlet Havayolları İdaresi hakkındaki dâvanın yerinde görülen itiraz veçhile zamanaşımı noktasından reddine ve evvelki dâvada bilirkişi raporunda yazılı olup bakiye zarar karşılığı olduğu anlaşılan 2231 liranın dâvalılardan Galip'den tahsilile dâvacıya verilmesine ve fazla istemin reddine karar verildiğine dairdir.

TEMYİZ EDEN : Dâvacı vekili İskender Çınar.

TEMYİZ KARARI

Temyiz isteminin süresi içinde olduğu anlaşıldıktan sonra dosyadaki bütün kâğıtlar okunup icabı müzakere olundu.

872

Hâdisede cezaî bakımdan sorumlu bulunmayan mesulübilmal dâvalı Havayolları Genel Müdürlüğü hakkında ceza zamanaşımının uygulanmasına imkân bulunmamış olmasına ve Temyiz olunan hükmün dayandığı gerekçelere göre, mümeyyiz dâvacının yerinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddile usul ve kanuna uygun olan hükmün (TASDİKINA) ve aşağıda yazılı temyiz giderinin temyiz edenden alınmasına 2/11/1953 tarihinde ittifakla karar verildi.

İSTİMLÂK : Kararname 26, 27 inci Mad.

1295 tarihli İstimlâk Kararnamesine göre teşekkül eden hakem heyetince bedelin takdirine dair tanzim olunan mazbaţa haricinde mahkemece bilirkişilerden istişari mahiyette tahkikde bulunulması kanuna aykırıdır.

Temyiz Mahkemesi Beşinci Hukuk Dairesi
Esas : 8312 — Karar : 35

DÂVA : Dâvalı idarece istimlâk edilen gayrimenkulüne takdir edilen 1925 lira 25 kuruş istimlâk bedelıne 6004 lira 75 kuruş ilâvesile 8000 liraya çıkarılmasına karar verilmesi istenilmiştir.

KARAR : Hakem Encümeninin tanzim ettiği keşif zabıt varakasına müsteniden : Takdir edilen 1995 lira 25 kuruş istimlâk bedelini 691 lira 25 kuruş ilâvesile 2956 liraya iblâğına ve fazla iddianın reddine vesaireye karar verilmiştir.

TEMYİ EDEN : Dâvalı vekili.

TEMYİZ KARARI

Temyiz talebinin müddeti içinde olduğu görüldükten ve dosyadaki kâğıtlar okunup iş anlaşıldıktan sonra icabı müzakere olundu.

1295 tarihli kararname hükümlerine tevfikan istimlâk olunan gayrimenkulün bedeline vaki itiraz üzerine teşkil edilen Hakem Encümeni tarafından sözü geçen kararnamenin 26 ve 27 inci maddeleri hükümleri dairesinde tetkikat yapılarak takdir edilen kıymeti havi mazbata tanzim edileceği yazılı olup kıymet hakkında istişari mahiyette mütalâa alınmasına lüzum olup olmadığını takdir ile gereğini ifa etmek hakem Encümenine ait olduğu halde mahkemece hariçten seçilen emlâk simsarı ve ziraat mütehassısı gibi şahıslardan mütalâa alınması kanuna aykırı ise de hükümde bunlara istinat edilmeyip hakem mazbatası esas tutulmuş olmasına göre dâvalı vekilinin gerek bu cihete ve gerek takdir edilen kıymete mütedair itirazları yerinde değilse de dosyada mevcut tapu (İbrahim bini Dursun Çavuş) üzerine kayıtlı olup Mehmet Dursun vere-

823

sesi olduğu iddia edilen dâvacıların bu şahsa ittisalleri tesbit edilmediği ve mübrez veraset senedinde de dâvacıların Fatma'nın varisleri olduğu gösterildiği ve adı geçen Mehmet Tosuna münasebetleri tahkik ve izah olunmadığı halde noksan tahkikata istinaden yazılı olduğu üzere hüküm verilmesi yolsuz ve temyiz itirazları varit bulunduğundan hükmün bu sebeple H. U. M. K. nun 428 inci maddesi gereğince (BOZULMASINA) ve aşağıda yazılı 580 kuruş temyiz masrafının ileride haksız çıkacak taraftan alınmasına 7/1/1954 tarihinde ittifakla karar verildi.

TAPU : M. K. nun 633 Mad.

İbraz edilen tapu senedindeki malik hanesinin boş olma gayrimenkulün münazaalı olduğundan bahsile dâvanın reddine sebep olmayıp bu haneyi doldurmak üzere tapu sahibine mühlet verilerek neticesine göre karar ittihazı icabeder.

Temyiz Mahkemesi Beşinci Hukuk Dairesi

Esas : 8858 — Karar : 53

Hürü Boğaç vekili Avukat Mithat Etem tarafından Adana Maliye Hazinesi aleyhine açılan istimlâk bedelinin tezyidi dâvasının yapılan muhakemesi sonunda : Dâvalı vekili her nekadar cevap lâyihasında istimlâk Nafia Vekâleti namına yapıldığından dâvanın husumet bakımından reddini istemiş ise de dâvacı vekili verdiği arzuhal ile dâvasını islah ederek husumeti Bayındırlık Vekâletine izafetle Adana Maliye Hazinesine tevcih etmiş olup bu ıslah keyfiyeti muteber bulunmasına binaen bu cihete ve diğer hususlara dair olan itirazların reddile Hakem Heyeti tarafından tanzim edilen rapora göre 237, 249 ve 252 parsellerin beher metre murabba'ı için tâyin edilen 35 şer kuruş istimlâk bedellerinin 70 şer kuruşa iblâğı suretile 237 parsel sayılı arsa için 4585, 249 parsel sayılı arsa için 1428 ve 252 parsel arsa için 3794 lira ile 248 parseldeki ev için 2250 liraya iblâğına ve bu bedellerin dâvacıya verilmesine ve fazlaya ait talep ile 223 parselin mülkiyeti ihtilâflı olduğundan bu husustaki isteğin reddine ve tarifeye göre 271 lira 44 kuruş vekâlet ücretinin dâvalıdan ve reddedilen kısım için 1452 lira 34 kuruş vekâlet ücretinin de dâvacıdan alınmasına dair Adana Birinci Asliye Hukuk Hâkimliğinden verilen 2/11/1953 gün ve 272/682 sayılı hüküm taraflar vekillerince müddeti içinde verilen dilekçelerle temyiz edilmiş olmakla temyiz olunan ilâm dosyadaki kâğıtlarla birlikte okunup iş anlaşıldıktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

824

TEMYİZ KARARI

Dâvayı takibeden Hazine vekilinin istimlâki yapan Bayındırlık Vekâletini de kanunen temsile yetkili bulunmasına ve belediye reisliğine vaki itirazda müddeabihden fazla bedel istenmiş olması, mahkemece peşin harcın hesabına ve vekâlet ücreti takdirine esas olamayacağına 1295 tarihli kararnameye göre teşkil edilen Hakem Encümeni tarafından istimlâk olunan gayrimenkule emsalının alım satım rayici nazara alınarak kıymet takdir edilmiş ve o yolda hüküm verilmiş olmasına binaen dâvalı vekilinin tmeyiz itirazları yerinde değilse de; dâvacıya ait gayrimenkullerden 223 parsel numaralı gayrimenkulün maliki sütûnunun boş bırakıldığı tapudan gelen cevaptan anlaşılması üzerine bu hususta ne diyeceği dâvacıdan sorulmak ve malik sütûnundaki boşluğun kendi namına doldurulması için ait olduğu mercie müracaatta bulunmak üzere mehil istediği takdirde mehil verilip neticesinin beklenmesi gerekirken bu parselin mülkiyeti ihtlâflı bulunduğundan bahsle talebin reddi yolsuz ve dâvacı vekilinin temyiz itirazları varit bulunduğundan hükmün bu sebeple Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 428 inci maddesi gereğince (BOZULMASINA) ve aşağıda yazılı 580 kuruş temyiz masrafının ileride haksız çıkacak taraftan alınmasına 7/1/1954 tarihinde ittifakla karar verildi.

GAYRİMENKUL SATIŞI : M. K. nun 931. Mad.

Tapu kaydına istinaden ferağ muamelesinin iptali için müşterinin suiniyetinin isbatı iktiza eder.

Temyiz Mahkemesi Beşinci Hukuk Dairesi
Esas : 4246 — Karar : 59

Burhanettin Algın vekili avukat Derviş Nuri Araç tarafından Eyüp Pala ve dahili dâva edilen elektrikçi Behçet ve Recep Eligür aleyhlerine açılan, müvekkilinin gayrimenkullerinin kadastrosunun tesbiti sırasında dâvalıların yerlerine karıştırılmak suretile yanlış tesbit edilmiş olduğundan bahsile bu tesbitin düzeltilmesi dâvasının yapılan muhakemesi sonunda; 16/10/1951 tarihli bilirkişi raporunda gösterildiği üzere 16, 75 metre kareye 335 lira kıymetindeki yerin dâvalılardan Eyüp Pala'nın tapusundan tenzil edilerek dâvacının 16 parsel sayılı tapusuna ilâvesi suretile tapu kaydının düzeltilmesine ve dâvalı Eyüp bu yeri dahili dâva edilen Recepden almış olduğundan bedeli için Recep hakkında dâva açmakda muhtariyetine ve dâvalı Behçet'in de bu dâvada bir ilgisi olmadığı cihetle onun hakkındaki dâvanın da husumet noktasından reddine dair Bursa Birinci

Sulh Hukuk Hâkimliğinden verilen 11/5/1953 gün ve 970/404 sayılı hükmün temyizen incelenmesi dâvalılardan Eyüp Pala vekili Hayri Gürmen tarafından müddeti içinde verilen dilekçe ile istenilmiş olmakla temyiz edilen ilâm dosyadaki bütün kâğıtlarla birlikte okunup iş anlaşıldıktan sonra icabı müzakere olundu:

TEMYİZ KARARI

Münazaalı 41 parsel numaralı gayrimenkul, dâvacının da dahil bulunduğu diğer hissedarlar tarafından 15 parsel numarasile kadastro gördükten sonra 936 senesinde dâvalının fariği müdahil Recep'e satıldığı ve Recep in de tapu kayıtlarına istinaden satın aldığı ve 951 tarihinde de dâvalı Eyüp tarafından teferruğ edildiği ve dâvacı tarafından müşterilerin suiniyetleri iddia edilmediği ve bu suretle Medenî Kanunun 931 inci maddesine göre dâvalının iktisabı muteber bulunduğu halde bundan zuhul ile zilyetlikten ve saireden bahsile müdahalenin men'ine karar verilmesi yolsuz ve temyiz itirazları bu bakımdan yerinde görüldüğünden hükmün bu sebeple H. U. M. Kanununun 428 inci maddesi gereğince (BOZULMASINA) ve aşağıda yazılı 1000 kuruş temyiz masrafının ileride haksız çıkarak taraftan alınmasına 7/1/1954 tarihinde ittifakla karar verildi.

TAKSİM : H. U. M. K. nun 561. Mad.

Taksimi istenilen gayrimenkul üzerindeki okul binasının ifrazı için dâvacıya mühlet verilerek ifraz muamelesinden sonra dâvaya devam olunması icabederken okul binasına da şamil olabilecek surette gayrimenkulün satışına karar verilmesi yolsuzdur.

Temyiz Altıncı Hukuk Dairesi
Esas : 75 — Karar : 158

Safinaz Ayhan ve arkadaşları vekili avukat İhsan Mertsoy tarafından Münevver Baştın, ve arkadaşları aleyhlerine açılan ve müşterek bulundukları gayrimenkulün kabilse taksimi, değilse satılarak şuyûun izalesi talebine mütedair bulunan dâvanın yapılan muhakemesi sonunda; tafsilâtı ilâmında yazılı olduğu üzere; taksimi kabil olmadığı keşfen sabit olan müddeabih gayrimenkulün satılarak bedelinden vergi vesair borçlar çıkarıldıktan sonra kalanın hissedarlara hisseleri nisbetinde tevzii suretile şuyûun izalesine dair (DENİZLİ) Sulh Hukuk Hâkimliğinden verilen 20/2/1953 gün ve 941 esas sayılı hüküm Münevver Baştın tarafından müddeti içinde temyiz edilmiş olmakla dosyadaki bütün kâğıtlar oknup icabı düşünüldü:

826

TEMYİZ KARARI

Tapu kaydının şuyûunun izalesi istenen gayrimenkule mutabık olduğu anlaşıldığı cihetle fazla zuhur eden miktarın satıştan hariç tutulması icabedeceğine müteedair olan temyiz itirazı varit değil ise de; gayrimenkulün bir kısım mahalline inşa olunduğu anlaşılan okul binasile bahçesini ifraz ettirmek üzere dâvacıya mehil verilmek lâzım geldiği halde bu lüzuma riayet edilmeyerek mezkûr okul binasile bahçesine de şamil bir şekilde karar verilmesi yolsuz ve bozma talebi bu bakımdan varit olduğundan hükmün (BOZULMASINA) ve aşağıda yazılı temyiz gidelerinin ileride haksız çıkacak taraftan alınmasına 14/1/1954 tarihinde ittifakla karar verildi.

ŞUYUUN İZALESİ : H. U. M. K. nun 369. mad.

Kanununa tevfikan belediyece şuyulandırılmış olan arsaları hakkındaki şuyu muamelesinin tapu dairesince henüz işlenmemiş olması belediye tarafından ikame edilmiş olan şüyuun izalesi dâvasının reddine sebep olmayıp tapu muamelesinin ikmali için dâvacı belediyeye mühlet verilerek neticesine göre dâvanın intacı iclbeder.

Temyiz Altıncı Hukuk Dairesi
Esas : 77 — Karar : 159

Afyon belediyesine izafetle vekili avukat Kemal Aşkar tarafından Recep Sağlam ve Servet Koç aleyhlerine açılan ve belediye encümeninin 13/12/1948 gün ve 2645 sayılı kararı ile şuyûlandırılmasına karar verilen ve müvekkili belediye ile dâvalılara ait arsaların satılarak şuyûunun giderilmesine karar verilmesi talebine mütedair bulunan dâvanın yapılan muhakemesi sonunda; Tafsilâtı ilâmında yazılı olduğu üzere; Belediye Encümeni tarafından verilen bir kararla şuyûlandırma işlemi tekemmül ettirilerek müşterek hissedarlıklar tapuya tescil edilmediği ve tapuya kayıt ve tescil edilmeyen gayrimenkuller hakkında taksim ve şuyûunun izalesi dâvası açılmasına kanunî cevaz olmadığı cihetle dâvacının mezkûr arsaların müşterek hissedarlığını tapuya tescil ettirdikten sonra dâva açmakta muhtar olmak üzere dâvanın reddine dair (AFYON) Sulh Hukuk Hâkimliğinden verilen 30/7/1953 ve 571 sayılı hüküm dâvacı vekili avukat Kemal Aşkar tarafından müddeti içinde temyiz edilmiş olmakla dosyadaki bütün kâğıtlar okunup icabı düşünüldü :

TEMYİZ KARARI

Şuyûun henüz tapuya tescil ve tekemmül ettirilmemesi dâvanın reddini müstelzim olmayıp muameleyi yaptırmak üzere dâvacı vekiline me-

822

hil verilerek neticesine göre işin bir karara rabtı icabeylediği düşünülmeksizin yazılı müıalâa ile karar verilmesi yolsuz ve itirazlar bu bakımdan varit olduğundan hükmün (BOZULMASINA) ve aşağıda yazılı temyiz giderlerinin ileride haksız çıkacak taraftan alınmasına 14/1/1954 tarihinde ittifakla karar verildi.

KEŞİF : H. U. M. K. 366. mad.

İktisabi zaman aşımına istinaden tescili istenilen gayrimenkule ait olarak diğer taraftan ibraz edilen tapunun mahalline tatbikinde yaşı müsait olmayan bir bilirkişinin mücerret beyanı ile iktifa edilerek tapunun nizalı yere ait olmadığından bahsile tescile karar verilmezden evvel tapunun esas kayıtlarını ve evrakının celbiyle nizalı yerin krokisi de yaptırılarak yaşı müsait olan kimselerden tahkiki suretiyle keşfin ikmali icabeder.

Temyiz Altıncı Hukuk Dairesi

Esas : 6562 — Karar : 9

Ankara'nın Macun köyü halkından Halil Topal'ın Kemal Arslan ve Temel Arslan aleyhlerine; Hüsamettin Bayramoğlu'nun temlikinden dolayı tasarruf ve zilyetliğinde bulundurduğu hudut ve mevkii belli gayrimenkule dâvalıların fuzulen vaki müdahalelerinin meni dileğile açtığı ve Hüsamettin Bayramoğlu'nun da müdahale ettiği dâva ile merkez ilçesine bağlı Macun köyünün bahklı ayağı nam diğeri harman yeri mevkiindeki 49 parsel sayılı gayrimenkul kadastroca Kemal Arslan ve Temel Arslan adlarına tesbit edilmiş ise de kendinin tapulu yeri olduğundan bahisle tesbitin iptali ile üzerine tesbit ve tescil talebile Halil Topal tarafından vaki itiraz ve bozma üzerine tevhiden carî muhakem eneticesinde : Mahallî ilâmında yazılı sebeple Halil'in itiraz ve taleplerinin reddine dair Ankara Gezici Arazi Kadastrosu Hâkimliğinden verilen 17/6/1953 gün ve 951/743 - 953/276 sayılı ilâmın duruşmalı olarak temyizen tetkiki Halil Topal vekili avukat Talât Lalik tarafından müddetinde verilen istida ile istenilmekle bittetkik : Dâvanın mahiyetine ve gayrimenkul kısmının 2000 lirayı tecevüz ettiği anlaşılmadığına göre duruşma işinin reddile incelemenin evrak üzerinde yapılmasına karar verildikten ve dosyadaki kâğıtlar okunup iş anlaşıldıktan sonra gereği görüşüldü :

TEMYİZ KARARI

Dâvacı Halil Topal, Şayi hissesinin Hüsamettin Bayramoğlu'nun satışı ile Haziran/1945 de ve diğer şayi hissesinin şuf'a hakkını kullanmak suretile dâvalı Kemal ve Temel'den Haziran/1950 tarihinde iktisap ettiği gayrimenkule ait tapulara dayanarak 49 parsel numaralı gayrimen-

828

kulün kendisine ait olduğunu ileri sürdüğüne, dâvalılar ise 20 - 22 senelik zilyetliğe dayandıklarına, dâvacıya ait tapunun diğer hisseleri başka şahıslara ait bulunduğuna, dâvacı işbu tapunun daha geniş bir sahaya taallûk ettiğini ileri sürdüğüne, dâvanın Asliye Mahkemesinde derdest bulunduğu sırada yapılan keşifte nizalı yerin tapu hadleri içinde kaldığı kabul edilerek dâvalıların müdahalesinin menine karar verilmiş isede Temyiz Mahkemesi Birinci Hukuk Dairesince ve israr üzerine Hukuk Genel Kurulunca keşif ve uygulama yeterli görülmediğine ve asliye hükmü bozulduğuna mahkemece bozmaya uyulduğuna, nizalı yerin 5602 sayılı kanun uyarınca tapulamaya tâbi tutulması üzerine dosya Gezici Arazi Kadastro Mahkemesine tevdi edildiğine, bu mahkemece yapılan birinci keşifte bilirkişi tapu hadlerini bilemediğini ifade ettiğine, 2 inci keşifte dinlenen bilirkişi dahi tapuda yazılı hadler hakkında ademi malûmat beyan eylemesine, tapuyu gereği gibi uygulayamadığına, esasen bu bilirkişinin yaşı eski hadleri bilecek durumda olmadığına, yargılamada açıklanması dahi tapunun nereye tevafuk ettiğini belirmediğine göre tapunun ilk ihdas tarihinden itibaren bütün geldiği kayıtları hadlerile birlikte tapudan getirdilmek, dâvacıya tapunun taallûk ettiği yer mahallinde tesbit ettirilmek, tapulama krokisi ile mukayesesi mümkün bir şekilde dâvacının göstereceği yerin krokisi yapılmak, hadlerde bulunan gayrimenkullerin dayandığı tapu kayıtları dahi getirilmek, yaşlı kimseler içinden seçilecek bilir kişiler marifetile uygulama yapılmak, tapuda yazılı mevki ve hadler birer birer okunup yerinde belirtilmek bu suretle tapunun taallûk ettiği yer tesbit edilmek, bilirkişiden gerekçeli kesin mütalâa alınmak, hadlerdeki gayrimenkul kayıtlarında nizalı yerin ne şekilde gösterildiği araştırılmak ve bu suretle niza çözülmek gerekirken yeterli olmayan tahkik işlemlerine dayanılarak tapunun nizalı yere ait olmadığından bahisle zilyeti adına tescili cihetine gidilmesi yolsuz bozma dileği yerinde görülmüş olduğundan hükmün (BOZULMASINA) ve 5613 sayılı kanunun 38 inci maddesi gereğince harç alınmasına mahal olmadığına 5/1/1954 tarihinde ittifakla karar verildi.

829

MÜŞTEREK MÜLKİYET : M. K. 623 Mad.

Mirasçılar arasındaki müşterek arsa üzerinde bulunan binanın muris ile mirascılardan birisi tarafından müştereken yapılmış olması mülkiyetine iştiraki icabettiremez.

Temyiz Yedinci Hukuk Dairesi
Esas : 8740 — Karar : 13

Gerede'nin Güney Demirciler Köyünden Hasan Çakmak'ın, 30 senedenberi zilyet bulunduğu bir ev ve bir samanhanenin adına tapuya tescili talebiyle hasımsız açtığı ve Nazife Çakmak'ın müdahil olarak katıldığı dâva ile Nazife Çakmak'ın, 25 senedenberi zilyet bulundukları bir ev bir samanhanenin veraset ilâmına göre Çakmakçıoğlu İbrahim vereseleri Hasan Çakmak,, Hatice Çakmak ve kendisi adlarına tapuya tescili talebile hasımsız açtığı ve Hatice Çakmak'ın da müdahil olarak katıldığı dâvanın tevhidi suretiyle yapılan muhakeme neticesinde: Dâva konusu evin dâvacılarla müdahil adına iştirak halinde mülkiyet olarak tapuya kayıt ve tesciline Hasan Çakmak'ın fazla iddiasının reddine, Samanhanenin müstakilen dâvacı Hasan Çakmak adına tapuya kayıt ve tesciline Hatice ve Nazife'nin bu husustaki taleblerinin reddine dair Gerede Asliye Hukuk Hâkimliğinden verilen 22/6/1953 gün ve 949/369 953/301 sayılı ilâmın temyizen duruşmalı olarak tetkiki dâvacı Hasan Çakmak tarafından verilen istida ile istenmiş olmakla Mümeyyiz Hasan vekili Şükrü Talay ile Mümeyyizinaleyh Nazife Çakmak ve Hatice Çakmak huzurlariyle duruşmaya başlanarak aleyhine temyiz olunanların temyiz süresi hakkında bir diyecekleri olmadığı temyiz dilekçesinin müddeti içinde verilip kayıt edildiği incelenerek anlaşıldıktan ve mümeyyiz ile vekilinin ve mümeyyiz aleyhlerin şifahi izahları dinlendikten sonra duruşmanın bittiği bildirilerek dosyadaki bütün kâğıtlar okunup iş anlaşıldıktan sonra gereği görüşüldü.

TEMYİZ KARARI

Krokide 1 Numara ile gösterilen kısmın tarafların müşterek murisine ait olduğu ve ölümü tarihi olan 1938 yılına kadar müşterek muris tarafından kullanıldığı ve bu tarihten sonra dâvacılardan Hasan ile dâvalı Hatice'nin müştereken oturdukları anlaşıldığına, ölüm tarihinden 20 sene geçmediği gibi bu müddet içinde dâvacı Hasan'ın müstakil zilyetliği sebketmediğine arsa üzerindeki binanın muris ile Hasan tarafından müştereken yapılmış olması mülkyetine iştiraki icabettirmiyeceğine göre bu noktalara yöneltilen temyiz itirazları yerinde değilse de :

Krokide IV numara ile gösterilen yerin mer'aya tecavüz suretile gayrimenkule katıldığı mahallinde dinlenen bilirkişiler tarafından bildirildiği ve aksine başkaca delil ikame olunmadığı halde bu kısmın dahi tescil hük-

830

müne idhal edilmesi yolsuz olduğu gibi krokide III numara ile gösterilen kısma ait arsanın dâvacı Hasan tarafından ahar bir şahısdan satın alındığı ve üzerindeki binanın müstakilen Hasan tarafından yapıldığı ve bu kısmın müşterek murise ait olmadığı mahallinde dinlenen bilirkişiler tarafından beyan edilmiş olmasına ve dâvacılardan Nazife o yoldaki tesbite itirazı olmadığını ifade ettiğine ve aksine delil ikame olunmadığına göre arsanın hangi tarihde Hasan tarafından satın alındığı ve satan şah sın ne kadar müddet bu yeri kullandığı usulen tahkik edilmek ve bu hususta dâvacı Hasan'dan delilleri istenmek, Hasan ile bayiinin zilyetlik müddeti tescile müsait bulunması halinde bu kısmın Hasan adına tesciline karar verilmek gerekirken müşterek murise aidiyetinden bahisle mirasçılar adına tescili cihetine gidilmesi yolsuz temyiz itirazları yerinde görüldüğünden hükmün BOZULMASINA ve mümeyyiz avukatı için takdir olunan 100 lira ücreti vekâletin Nazife Çakmak ve Hatice Çakmaktan alınarak Hasan Çakmak'a verilmesine ve 960 kuruş bozma harcının ilerde haksız çıkacak tarafdan alınmasına 5/1/1954 tarihinde ittifakla karar verildi.

SENET : T. C. K. 597 mad.

23/2/1944 gün 10/5 S. Tev. İç. K. Emre muharrer senede istinaden yapılan icra takibi sırasında borçlunun vaki ikrarı emre muharrer senedin mahiyetini değiştiremeyeceğinden ikrar tarihinden itibaren on senelik adi zaman aşımına tâbi olmayıp emre muharrer senetlere mahsus üç senelik zamana tâbidir.

Temyiz İcra ve İflâs Dairesi
Esas : 5148 — Karar : 5612

TEMYİZ EDİLEN KARAR :

Takip mesnedi senedin mahiyetine göre takip üç senelik zaman aşımına tâbi bulunmuş olduğundan zaman aşımı bakımından takibin iptaline karar verildiği beyanından ibarettir.

TEMYİZ EDEN : Alacaklı vekili Av. Yusuf Ziyaettin Karaca.

TEMYİZ KARARI

Temyiz dilekçesinin müddeti içinde verilip kaydedildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki bütün kâğıtlar okunduktan sonra işin gereği görüşülüp düşünüldü.

Temyiz Mahkemesi Umumî Hey'etince içtihadın birleştirilmesi suretiyle ittihaz olunan 23/2/1944 tarih ve 10/5 sayılı karar veçhile emre muharrer senetler mutlak surette Ticaret Kanunun 597 inci maddesinde yazılı zamanaşımı müddetine tâbi olduğunda nicra dairesindeki takip sırasında va-

ki olan ikrar takibin istinad ettiği emre muharrer senedin ticarî mahiyetini değiştirmiyeceğinden mezkûr ikrar sebebiyle hâdisenin on senelik zamanaşımına tâbi olduğu yolunda temyiz dilekçesinde ileri sürülen itiraz yerinde değilse de 25/1/1949 tarihinde yapılan ilk takiple zamanaşımı kesilmiş olmakla beraber 29/11/1950 tarihinde vaki olan haciz talebi de borçluya müessir bir muamele ve zamanaşımını kesen bir sebeb teşkil etmiş bulunduğu ve ödeme emrinin tebliğinden itibaren bir sene içinde haciz istenmemesi de dosyanın muameleden kaldırılmasını icabettirmiş olup evvelki takip muamelelerini hükümsüz bırakmadığı ve haciz talebi tarihi ile takibin yenilendiği tarih arasında üç sene geçmemiş bulunduğu halde mercice bu cihet düşünülmeksizin yazılı olduğu üzere karar verilmesi kanuna aykırı ve alacaklı banka vekilinin bozma dileği bu itibarla yerinde olduğundan temyiz olunan kararın bu sebebten İcra ve İflâs Kanununun 366 ve H. U. M. Kanunun 428 inci maddeleri gereğince (BOZULMASINA) ve aşağıda yazılı masrafın ilerde haksız çıkacak taraftan alınmasına 20/11/1953 tarihinde ittifakla karar verildi.

REHİN : İc. İf. K. nun 150 mad.

İpotekin paraya çevrilmesi suretiyle müşterisinin ihale edilmiş olan gayrimenkulün tahliyesi talebi halinde 135 inci maddenin son fıkrasının kıyasen tatbiki bahis mevzuu olamayacağından tahliyeye karşı şikâyette bulunan üçüncü şahsın resmî kira sözleşmesine müsteniden ikamet etmekte olduğu yolundaki iddianın hilâfını isbat için müşterinin mahkemeye müracaatı icabeder.

Temyiz İcra ve İflâs Dairesi
Esas : 5505 — Karar : 5735

TEMYİZ EDİLEN KARAR :

Hadisede İcra ve İflâs K. nun 135 inci maddesi gereğince tebliğ edilen tahliye emrine 3 üncü şahsın ileriye sürdüğü şikâyetin kabule şayan olmadığından reddine karar verildiği beyanınndan ibarettir.

TEMYİZ EDEN : 3 üncü şahıs vekili av. Fevzi Doğanlılar

TEMYİZ KARARI

Temyiz dilekçesinin müddeti içinde verilip kaydedildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki bütün kâğıtlar okunduktan sonra işin gereği görüşülüp düşünüldü:

Hadisede rehnin paraya çevrilmesi yolile yapılan takip neticesinde müşteri namına ihale olunan gayrimenkulün İcra ve İflâs kanununun 135 inci maddesine müsteniden tahliyesi istenmiş ve mezkûr kanunun 150 inci

832

maddesinde 135 inci maddeye atıf mevcut ise de ipotekli olan bu gibi gayrimenkul hakkında 135 inci maddenin son fıkrasının kıyasen tatbikı bahis mevzuu olmayıp mezkûr atıf sözü geçen ikinci fıkrasının ilk ibaresini istihdaf etmekte bulunmuştur. Binaenaleyh tahliye talebine karşı şikâyette bulunan üçüncü şahsın gayrimenkulde resmî kira sözleşmesine müsteniden ikamet etmekte olduğu görülmüş ve işgalde hüsnüniyet aslolup hilâfının ait olduğu mahkemede isbatı lâzımgelmiş olmasına binaen alacaklının mahkemeye müracaatta muhtar olmak üzere tahliye talebinin reddi cihetine gidilmesi iktiza ederken mercide yazılı olduğu üzere karar verilmesinde kanunî isabet olmadığından temyiz olunan kararın bu sebepten İcra ve İflâs kanunun 366 ve H.U.M. Kanunun 428 inci maddeleri gereğince (Bozulmasına) ve aşağıda yazılı masrafın ilerde haksız çıkacak taraftan alınmasına 27/11/953 tarihinde ittifakla karar verildi.

MALÛLLÜK : 4772 S. K.

Dâvacı işçinin yaptığı, işe göre sağ ve sol elleri arasında malûliyet cihetinden bir fark olmadığı bilirkişi raporu ile tesbit edildiğine göre sol elin işaret parmağındaki malûliyetten dolayı çalışan el sayılarak malûllük derecesinin % 10 olarak kabulünde bir yolsuzluk yoktur.

Temyiz Ticaret Dairesi
Esas : 54605 — Karar : 5082

DÂVA : Dâvacı vekili, müvekkili Beykoz Şel kumpanyası teneke fabrikasında işçi olarak çalışmakta iken iş kazasına maruz kalarak çalışan sol elinin işaret parmağı sakatlanmış ve dâvalı malûliyet derecesinin % 8 olduğundan bahsile gelir bağlandığından malûliyet derecesinin % 10 olarak hükme bağlanmasını istemiştir.

HÜKÜM : Dâvacının iş kazası neticesinde sol el iaşret parmağındaki arıza dolayısiyle çalışan el olması itibariyle kazancı gücünün % 10 unun kaybolduğu sabit olduğundan % 10 malûliyet geliri bağlanmasına karar verildiğini natıktır .

TEMYİZ EDEN : İşçi sigortaları vekili avukat Celâlettin Gönen

TEMYİZ KARARI

Temyiz talebinin müddeti içinde olduğu görüldükten ve dosya içinde ki kâğıtlar okunduktan sonra işin gereği görüşülüp düşünüldü:

Bilirkişi marifetiyle yapılan tetkikatta dâvacının yapmakta olduğu iş icabı olarak her iki elinde ayni derecede ve ehemmiyette olmak üzere kullanılmakta olduğu ve kullanması lâzım geldiği gün belir-

tilmiş olmasile dâvacının sol elindeki ârıza ve malûliyetten dolayı mahkemece bu elin malûllük tüzüğü hükümlerince çalışan el sayılıp malûllük derecesinin % 10 olduğunun kabul edilmiş olmasından bu dairede de hüküm verilmesinde 4772 sayılı kanuna ve buna dayanılarak çıkarılmış bulunan malûllük ve tüzük hükümlerine aykırı bir cihet görülmediğinden ve temyiz itirazı da bu bakımdan yerinde bulunmadığından reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün TASDİKINA 5/10/1953 tarihinde ittifakla karar verildi.

TEMYİZ KABİLİYETİ : H. U. M. K. nun 427 mad.

Defterin ziyaı halinde mahkemeden ,ilmühaber verilmesi hakkındaki talebin reddine dair mahkemece ittihaz edilen karar kat'î olup temyizi kabil değildir.

Temyiz Ticaret Dairesi
Esas: 7819 — Karar: 5206

Sara Taledo tarafından defatir ve evrak ziyaına dair ilmühaber itası talebiyle açılan dâvanın reddine dair İstanbul asliye 4. ncü ticaret mahkemesinden sadır olan 14/11/1952 gün 377/349 sayılı hükmün temyizen incelenmesi dâvacı tarafından istenilmekle işin gereği hakkında görüşülüp düşünüldü:

TEMYİZ KARARI

Defterin ziyaı halinde mahkemeden ilmühaber alınması hakkındaki kanunî hüküm defter sahibini ispat külfetinden kurtarmayı temin maksadiyle konulmuş olacağına ve hak sahibini hakiki hasım karşısında açılacak bir dâva zımnında ziyaı her zaman ispat edebilmek salâhiyetini haiz bulunmasına ve bu itibarla ilmühaber verilmesi hakkındaki talebin talep müddeti geçirildiğinden bahsile reddine dair verilmiş olan karar kat'i olup usulün 427. nci maddesinde yazılı temyizi kabil kararlardan madut bulunmamasına mebni temyiz talebinin bu sebepten REDDİNE ve aşağıda yazılı 1180 kuruş temyiz masrafının temyiz edenden alınmasına 12/10/1953 tarihinde ittifakla karar verildi.

İCAP : B. K. 6. Mad.

48 saat muteberdir, kaydiyle pamuklarını satmak üzere telgrafla yapılan icap bu müddet zarfında icapcının bağlı olduğunu bildirmek maksadına matuf

836

olduğundan icabın muhataba vusulüne bakılmaksızın icabın gönderildiği andan itibaren müddet işlemeğe başlar.

Temyiz Ticaret Dairesi
Esas: 4865 — Karar: 5413

Dâva: Dâvalının 48 saat muteber olmak üzere dâvacıya çektiği icabı bildirilen teline dâvacı tarafından verilen cevabın telin dâvacıya varmasından itibaren 48 saat içinde dâvalıya ulaşmı ş ve böylece pamuk satışı akdi meydana gelmiş olmasına rağmen dâvalı cevabın icabda bildirilen müddetten sonra kendisine geldiğini ileri sürüp malı teslim etmekte kaçındığı cihetle alıcı olan dâvacının uğradığı fiyat farkı şeklindeki zararına satıcı olan dâvalıya tazmin ettirilmesi istenmiştir.

Hüküm: Borçlar kanununun 3. üncü ve Ticaret kanununun 667. inci maddesinde gösterilen müddetlerin icap telinin muhataba gönderilmesi anında işlemeğe başlamış bulunması ve dâvacının kabul cevabının 48 saatten sonra dâvalıya ulaşmış olması sebebiyle satım akdi meydana gelmemiş olduğu cihetle bu akde dayanan tazminat dâvası reddedilmiştir.

Temyiz eden ve duruşma isteyen: Dâvacı Rıza Temelli adına vekilleri avukat Haşim Rafet Hakarar ve Hamdi Halim Mayatürk.

Temyiz eden vekillerinin talebi üzerine murafaa için tayin edilmiş olan günde Temyiz eden Hasan Rıza Temelli bizzat ve vekili avukat Hamdi Halim Mayatürk ve aleyhine temyiz olunan adına vekilleri avukat Fuat Sirmen, Faik Kurdoğlu ve Halil Aslanlı gelip temyiz müddeti hakkında karşı taraf vekillerinin bir diyecekleri olmadığı ve temyiz dilekçesinin müddeti içinde verildiği anlaşıldıktan ve hazır olan vekiller dinlendikten sonra vaktin darlığından ötürü işin incelenerek karara bağlanması başka bir güne bırakılmıştı. Bu kere temyiz edilen ilâm ve dosyadaki kâğıtlar okunarak işin gereği hakkında görüşülüp düşünüldü:

TEMYİZ KARARI

(48 saat muteberdir) kaydıyle pamuklarını satmak üzere telgrafla icabda bulunan kimsenin maksadı, muhatabın kabul cevabının bu belli zaman içinde kendisine ulaşmamış olması halinde icab bağından kurtulmak ve kendi malı için hemen başka alıcı aramak imkânına kavuşmaktır. İcabın muhatabı dahi icabdaki müddetin kendisinden önce icabcının menfaatını korumak için ve icabının hukukî durumu hiç bir tereddüde yer bırakmıyacak şekilde tâyin etmek üzere konulmuş olduğunu ve icabı ile kendisini bağlıyan bir kimsenin iradesinde bu mahiyette bir tasarrufta bulunmasının tabii bulunduğunu ve icabcının beyanının bu şekilde tefsir edilmesini istemesinin afaki iyi niyet kaidelerine aykırı olmadığını göz önünde tutma-

835

lıdır. Telgrafın yerine ulaşması için geçecek müddet kesin olarak tâyin edilemiyeceğinden dolayı 48 saatlik müddetin telgrafın muhatabına ulaşmasından itibaren başladığını kabul etmek icabcının icabı ile bağlı kalmak istediği zamanın kesin olarak belli edilmiş olmak vasfını ortadan kaldırır ki bu durumun icacının iradesine aykırı olduğu açıktır. İcabın, mahiyetçe, tekemmülü vusule bağlı bir beyan olması ve vusulden önce icabcının icabından dönebilmesi, icaba konulan müddetin icab beyanının muhataba varmasından itibaren işlemeğe başlamasını gerekli kılmaz. İcabda bulunan kimse hukukan tamamen serbest bir durumda iken arzusiyle kendisini bağlama yoluna girmiş olduğu cihetle teklifine ancak belli bir müddet içinde cevap verilmesini istemek hakkını haizdir ve icaba konulan müddet bu hakkın kullanılması maksadıyla konulmuştur. Yoksa icab muhataba ulaaşrak tekemmül ettikten sonra muhatabın cevabının ne kadar zaman içinde icabcıya ulaşması lâzım geldiğini belli etmek diğer tâbirle muhatabın düşünüp cevap vereceği zamanı belli etmek üzere değil. İcabcı tarafından müddet tâyin edilmiş olmayan gaipler arasındaki icabda kabul cevabının icabcı tarafından beklenmesi lâzım gelen zamanı tâyin ederken kanun koyucunun Borçlar Kanununun 5 inci ve Ticaret Kanununun 666 ıncı maddelerinde gösterdiği normal bekleme müddetlerinin başlangıcının icabın muhataba yollandığı an olması itibariyle icabcı tarafından belli edilen müddetin başlangıcının da yine icabın gönderilmesi ânı olması kanun hükümleri arasındaki ahenk bakımından da doğrudur İtalyan hukukçusu Vioante'nin Trattato di Codiçe Commarciale adlı eserinin 4 ncü basılışının 4 ncü cildinin 33 ncü sahifesinde icabına belli bir müddet koyan icabcının ulaşmak istediği gayeye ulaşabilmesi için müddetin icabın yollanması anında başlaması lâzım geldiği bildirilmiş ve Zürih mahkemelerinin (bir tanesi dört saatte kabul edilmek kaydiyle ve tel ile yapılmış bir icaba ait müddetin telin telgrak idaresine verildiği anda işlemeğe başladığı bildiren) iki kararı misal olarak yazılmıştır. Yine Alman Hukukçusu Staub'un (Staub's Kommentar Zum Handelagesetzbuch) adındaki Ticaret Kanunu şerhinin 12 ve 13 üncü basılışında 3 üncü cildin 436 ıncı sahifesinde «üç gün için kendimi bağlı tutuyorum» yollu bir kaydı havi bir icabın müddetinin iş hayatında icabın yapıldığı tarihte işlemeğe başladığının kabul edildiği yoksa icabın muhataba ulaşması ve yahut yollanması tarihinde işlemeğe başlamış sayılmadığı yazılmış ve Hamburg mahkemesinin kararı anılmıştır. Bu ilmî içtihatlarda söz konusu müddetin icabın muhataba ulaşması tarihinden itibaren başlamadığı esasını desteklemektedir. Mahkemenin dâvanın esasına girmezden önce ve dâvacının iddiasının şeklini gözönünde tutup istanbulu akdin ifa yeri kabul ederek salâhiyetsizlik itirazını red etmiş bulunması akdin muteberliğini kabul ettiği mânasına alınamaz. Bu sebeblerle dâvacının temyiz itirazları yerinde gö-

836

rülemediğinden reddi ile kanuna ve usule uygun bulunan hüküm TASDİKİNE tarife uyarınca 100 lira duruşma avukatlık parasının temyiz edene yükletilmesine ve aşağıda yazılı 1180 kuruş temyiz masrafının temyiz edenden alınmasına 22/10/1953 tarihnde ittifakla karar verildi.

Temyiz Kararları

CEZA BÖLÜMÜ

MEMURİN MUHAKEMATI : Memur olmıyanların tahkikatı.

Aynı suçtan dolayı maznun olan memurlar ile memur olmıyanlar hakkında yalnız muhakemelerinin birlikte yapılması kanunî icaplardan olup memur olmıyanlar hakkındaki tahkik işlemlerinin umumî hükümlere göre ayrıca yapılması icabeder.

Temyiz Ceza Heyeti Umumiyesi
Esas : 95 — Karar : 204

Hazineye ait bir araziye tecavüz hâdisesinden dolayı vaki şikâyet üzerine kaymakamlıkça ittihaz olunan men kararının tebliği için beraya vazife hâdise mahalline gittikleri sırada Ömer Erdoğan ile kardeşlerinin çadırda ellerini ve kollarını bağlamak suretile hurriyetlerini tahdit eyledikleri iddiasiyle maznun muhtar İbrahim Acar ve köy ihtiyar hey'eti aazları ile Nahiye Müdürü Niyazi; jandarma erleri ve köy halkından bazı eşhas hakkındaki dâvada memur olmıyanların da memur olanlara teb'an haklarındaki tahkikat ve takibatın tevhiden icra edilip edilemiyeceği hususunda Acıpayam Sorgu Hâkimliği ile Çameli kaza idare heyeti kararları arasında çıkan selbî vazife ihtilâfının çözülmesi için gönderilen dâva evrakı C. Başmüddeiumumiliğinin; memur olmıyan aşhıslar hakkında umumî hükümlere tevfikan tahkikat yapılması gerektiğinden yerinde görülmiyen Acıpayam Sorgu Hâkimliği kararının kaldırılması talebini havi 16/9/1953 tarihli tebliğnamesiyle Birinci Reislik Dairesine gönderilmekle; Ceza Heyeti Umumiyesince okunup iş anlaşıldıktan sonra icabı görüşülüp düşünüldü:

Dosya mündericatına ve Memurin Muhakemeti Kanunun 15 inci maddesinde; memurlar ile memur olmıyanların muhakemelerinin birlikte icra edileceği mezkûr olup tahkikat mercii hakkında bir kaydı muhtevi bulunmadığından tahkikatın umumî hükümlere göre icrası icabetmesine göre İdare Hey'etince müttehaz karar kanuna uygun bulunduğundan yerinde görülmiyen Acıpayam Sorgu Hâkimliği kararının tebliğnamedeki mütalâa veçhile kaldırılmasına 5/10/1953 tarihinde ittifakla karar verildi.

838

TAZMİNAT : Miktarının tâyini

Müdahale istidasında ve duruşma sırasında mânevî tazminat dileğinde bulunan müdahilden ne miktar mânevî tazminat istediği hususu sorularak tâyini cihetine gidilmeden hukuk mahkemesine müracaatta bulunmak üzere talebin reddine karar verilmesi yolsuzdur.

Temyiz Birinci Ceza Dairesi
Esas : 2114 — Karar : 2681

Faruk Eroğlu'nu taammüden öldürmekten maznun Ali oğlu Ramazan Karacan ve bu suça iştirak etmekten maznun Mehmet oğlu Ali Karacan ve Ali oğlu Sami Karacan'ın yapılan muhakemeleri sonunda: Bunlardan Ramazan'ın Faruk'u kasten öldürdüğünün sübutuna ve hakkında takdirî teşdit ve tahfif sebeplerinin kabulüne mebni T. C. K. nun 448, 56, 59, 31, 33 üncü maddelerine tevfikan ondört sene yedi ay ağır hapsine ve müebbeden âmme hizmetlerinden mahrumiyetine ve ceazsı müddeti zarfında mahcuriyeti kanuniye halinde bulundurulmasına ve maddî ve manevi tazminat hususunda ait olduğu hukuk mahkemesine müracaatta muhtariyetine ve kırk lira ücreti vekâletin maznundan alınarak müdahile verilmesine ve diğer maznun Ali ile Sami'nin beraetlerine dair Aksaray ağırceza mahkemesinden verilen 1/4/1953 tarihli hükmün maktulün babası müdahil Mevlüt Eroğlu ile kendisine mütaallik kısmın maznun Ramazan Karacan tarafından temyizen tetkiki istenilmesine ve para depo edilmesine ve maznun Ramazan duruşma dahi istemesine binaen dâva evrakı C. Başmüddeiumumiliği yüksek makamından 13/5/1953 tarihli tebliğname ile Temyiz Mahkemesi Birinci Ceza Dairesine gönderilmekle Ceza M. U. K. nun 318 inci maddesi gereğince 1953 senesi Eylül ayının 25 inci Cuma duruşma günü tâyin kılınmış ve mevkuf bulunan maznun Ramaazn ile vekiline usulen tebliğat ifası için davetiye yazılmıştı.

O gün Hâkimler Heyeti Dairei Mahsusada toplandı. C. Başmüddeiumumi muavinlerinden Mebrure Esin ve dosyada mevcut vekâletnamesine müsteniden gelen maznun Ramazan Karacan vekili avukat Ramiz Eren hazır oldukları halde celse açıldı.

Müdahil Mevlüt ile maznun Ramazan'ın Temyiz ve maznunun duruşma isteklerinin müddetinde olduğu ve kanunî şartında ifa edildiği anlaşılmakla C. Başmüddeiumumi muavini ile maznun vekilinin muvafık görülen istekleri veçhile maznun Ramazan hakkında duruşmalı ve müdahil hakkında duruşmasız tetkikat icrasına ittifakla karar verilerek tefhim edildikten sonra işin izahına dair olan raportör âza F. Öztan imzalı rapor okundu.

Raportör âza F. Öztan : Rapora ilâve edilecek başka bir cihet olmadığını söyledi.

839

Maznun Ramazan vekili: Bir ek lâyiha vererek bunu ve dosyadaki diğer lâyihayı tavzihan müdafaada bulunaraka hükmün müvekkiline ait kısmının bozulmasına karar verilmesini istedi.

C. Müddeiumumi muavini tebliğnamede yazılı olduğu üzere : Hükmün maznun Ali ve Sami'ye ait kısmının tasdikını ve Ramazan'a mütaallik cihetinin bozulmasını talep etti.

Son sözü sorulan maznun Ramazan vekili: Müdafaasına ilâve edilecek başka bir sözü olmadığını söylemekle duruşmanın bittiği ve vaktin darlığına mebni işin müazkeresile karar ittihaz ve tefhiminin 2/10/953 Cuma gününe bırakılması kararlaştırıldığı tefhi medildi.

O gün Hâkimler Heyeti Dairei Mahsusada toplandı. Bütün dâva evrakı okunup iş anlaşıldıktan sonra gereği konuşuldu ve aşağıdaki karar tesbit edildi.

Posta masrafının hükümde nazara alınmaması aleyhe Temyiz olmadığından bozma sebebi sayılmamıştır.

1 — Sanık Ali Karacan'la Sami Karacan'ın öldürmek suçuna iştirak ettiklerine dair dinlenen şahitlerin ifadeleri, mücerret şayia ve istidlâlden ibaret olup ceza hükmüne medar olmak vasfında bulunmaması itibarile kabule şayan görülmediği, mahkemece karar yerinde gerekçeli olarak izah edilmesine binaen müdahilin varit olmayan temyiz itirazlarının tebliğnamedeki istek gibi reddile sanık Ali Karacan ve Sami Karacan hakkındaki beraet hükmünün tasdikına,

2 — Müdafi avukatın sanık Ramazan lehine ağır tahrikin bulunduğuna ve 59 uncu madde ile asgarî tanzilât yapılmasının yolsuzluğuna ve müdahil Mevlüt Eroğlu'nun suçun vasfına ilişen temyiz itirazlarile sanık avuaktının duruşmadaki müdafaları, yapılan duruşmaya, suçun işleniş eşkline, toplanan delillere, sanığın safahattaki ikrarına ve mahkemenin suçun vasfını tâyin ve tahfif sebebinin nevi ve derecesini takdirde dayandığı gerekçelere göre yerinde bulunmamış, ancak müdahale istidasında ve duruşma sırasında manevî tamzinat dileğinde blunan müdahilden ne miktar manevi tazminat istediği hususu sorularak tâyin cihetine gidilmeden yazılı şekilde talebin reddedilmesi kanuna uygun görülmediğinden hükmün Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 307, 308, 321 inci maddelerine göre bozulmasına ve on lira bozma harcının ileride haksız çıktığı takdirde maznun Ramazan'dan alınmasına ve depo paralarının geri verilmesine ve evrakın yerine iadesine 2/10/1953 tarihinde ittifakla karar verildi.

2/10/1953 tarihinde ittihaz olunan işbu karar C. Başmüddeiumumi muavinlerinden Hayrünnisa Fer'in huzurunda ve maznun vekilinin gıyabında aynı günde usulen tefhim edildi.

840

RÜŞVET : T. C. K. 225 Mad.

Kanunen verilmiş olan rüşvetin müsaderesi icabettiğinden mevcut olmıyan mal yerine bedelinin müsaderesine karar verilmesi yolsuzdur.

Temyiz Dördüncü Ceza Daresi
Esas : 305 — Karar : 163

Sürgün yerinden firarından dolayı bu dâvayı görecek olan asliye ceza hâkimine on lira değerinde hindi vesaireyi rüşvet olarak tekliften maznun mükerrir ve mevkuf Hamit Taşdemir'in; T. C. K. nun muaddel 221, 223, 59, 74, 225 inci maddeleri gereğince üç ay on gün hapsine ve bakiye sürgün ceazsının çektirilmesine ve rüşvet olarak teklif edilen emvalin bedeli olan on liranın müsaderesine ve mevkuf kaldığı günlerin sayılmasına dair (Boyabat) asliye ceza hâkimliğinden verilen 18/11/1953 günlü hükmün temyizen incelenmesi üst dereceli Sinop C. Müddeiumumiliği tarafından süresinde istida edilerek dâva evrakı bozma ve tahliye isteyen tebliğname ile direye gönderilmekle icabı müzakere olundu :

TEMYİZ KARARI

1 — Oluşa göre maznun hindi ve torbayı ceza hâkiminin evine sırf kendi hakkında açılmış olan dâvada lehine hareket eylemesi için bıraktığını sübuta vardıran kesin deliller gösterilmeden 222 inci madde yerine yazılı maddenin tatbiki,

2 — Mevcut olmayan mal yerine bedelinin müsadesine karar verilmesi,

Bozmayı gerektirmiş olduğundan hükmün mezkûr sebeplerden dolayı itiraz ve istem gibi (BOZULMASINA) ve bozma sebebine göre başka bir sebepten tutuk olmadığı takdirde tahliyesine ve tahliye edilmesi için C. Başmüddeiumumiliğine müzekkere yazılmasına 14/1/1954 de ittifakla karar verildi.

YARALAMA : T. C. K. 458 Mad.

Yaralamak istediği şahısdan başkasını yanlışlıkla yaralayan maznun hakkında 458 inci maddenin tatbiki yolsuzdur.

Temyiz Dördüncü Ceza Daresi
Esas : 13758 — Karar : 323

Ahmet'e salladığı bıçakla Fatma'yı yedi gün işinden kalacak derecede ve hayatını tehlikeye koyacak surette yaralamaktan maznun Kâşif Gümüş'ün yapılan durumşa sonunda : Maznunun fiili mağdurun hayatını tehlikeye koyacak ve fiil failin asıl maksadını tecavüz eder surette

841

bıçakla yaralama mahiyetinde görülerek T. C. K. nun 456/2, 458, 89, uncu maddeleri gereğince 4 ay hapsine ve cezasının teciline dair (Niksar) asliye ceza hâkimliğinden verilen 24/6/953 günlü hükmün temyizen incelenmesi mafevk Tokat C. Müddeiumumiliği tarafından süresinde istida edilerek dâva evrakı bomza isteyen tebliğname ile daireye gönderilmekle icabı müzakere olundu :

TEMYİZ KARARI

1 — Kabûl ve oluşa ve suçun bıçakla işlenmiş olmasına göre 457 inci maddenin tatbikından zuhul edilmesi,

2 — Maznun Kâşif'in Ahmedi yaralamak isterken mağdur Fatma'yı yaralamış olmasına nazaran hâdisede 458 inci maddenin uygulanmasına yer olmadığının düşünülmemesi,

Yolsuz ve üst C. Müddeiumumisinin temyiz itirazı tamamen ve tebliğname mündericatı bu itibarla varit görüldüğünden hükmün mezkûr sebeplerden dolayı (BOZULMASINA) 15/1/1954 de ittifakla karar verildi.

GAYRİMENKULE TECAVÜZ : 5912 S. K.

Gayrimenkule tecavüzün meni kararı hilâfına vukubulan tecavüz suçunda mülkiyet ve zilyedlik iddiaları suçluluğu bertaraf edemezse de bu cihetler de tahkik edilerek tahfife yer olup olmadığının karar yerinde münakaşası icabeder.

Temyiz Dördüncü Ceza Daresi
Esas : 304 — Karar : 479

Usulen müdahalesi men olunan Ayşe'nin gayrimenkulüne tekrar tecavüz etmek suretiyle 5917 sayılı kanuna muhalefetten maznun Hasibe İnce'nin; adı geçen kanunun 7 inci maddesi gereğince iki ay hapsine dair (Kü'ahya) sulh ceza hâkimliğinden verilen 15/10/953 günlü hükmün temyizen incelenmesi maznun tarafından süresinde istida ve şartı ifa edilerek dâva evrakı bozma isteyen tebliğname ile verilen tetkik salâhiyetine binaen daireye gönderilmekle icabı müzakere olundu :

TEMYİZ KARARI

1 — Mülkiyet ve zilyetlik iddiaları suçluluğu bertaraf edemezse de maznunun bu hususlara dair müdafaası ve münazaalı gayrimenkul hakkında açtığı men'i müdahale dâvasının neticesi tahkik edilerek sonucuna göre tahfife yer olup olmadığının kararda münakaşa edilmemesi,

842

Bozmayı gerektirmiş ve itirazlar bu bakımdan yerinde görülmüş olduğundan hükmün bu sebepten istem gibi (BOZULMASINA) ve 10 lira bozma harcının haksız çıkacaktan alınmasına 19/1/1954 de ittifakla karar verildi.

MÜDAHALE : C. M. U.K. 365 Mad.

Müdahalenin kabulüne karar verilmeden maznunun tazminat ile mahkûmiyetine karar verilmesi yolsuzdur.

Temyiz Dördüncü Ceza Daresi
Esas : 14394 — Karar : 500

Nasuh'un zeytin ağaçlarını kesmek suretiyle izrardan maznun Hasan Tığılın T. C. K. nun 516/6 ve 522 inci maddeleri gereğince bir ay onbeş gün hapis ve beş lira ağır para ceazlariye mahkûmiyetine ve yüz yirmibeş lira zararın maznundan alınarak müdahile verilmesine dair (Gülnar) asliye ceza hâkimliğinden verilen 3/7/1953 günlü hükmün temyize incelenmesi maznun tarafından süresinde istida ve şartı ifa edilerek dâva evrakı bozma isteyen tebliğname ile daireye gönderilmekle icabı müzakere olundu.

1 — Müdahale kararı verilmeden maznunun tazminat ile mahkûm edilmesi.

Bozmayı gerektirmiş ve itiraz bu bakımdan yerinde görülmüş olduğundan hükmün istem gibi bu sebepten (BOZULMASINA) ve on lira bozma harcının haksız çıkacaktan alınmasına 20/1/1954 de ittifakla karar verildi.

863

Uyuşmazlık Mahkemesi Kararları

MÜLKİYET :

Hazinece yola kalbedilmek üzere belediye imâr müdürlüğüne devredilmiş olan arsanın bir kısmı yola kalbedilip kalan kısmı belediyece hususî mülkiyet olarak başkasına satılmış olması sebebiyle satılan kısmın tekrar hazine namına kaydının tashihi ve dâvalıların arsaya vaki müdahalelerinin meni dâvası ,idarî tasarrufla ilgisi bulunmayan ayna müteallik bir dâva olduğundan rüyeti adalet mahkemelerinin vazifesi dahilindedir.

Uyuşmazlık Mahkemesi
Esas : 74 — Karar : 79

Maliye Hazinesi tarafından imar müdürlüğü adına Ankara belediyesi ve Ahmet Turp aleyhlerine Ankara Asliye Mahkemesi 6. Hukuk Hâkimliğine açılan dâvanın görülmesi sırasında dâvalı belediye vekilinin vazifesizlik müdafaasının mahkemece reddedilmesi üzerine vazife ihtilâfının çözülmesi Devlet Şûrası Başkanun Sözcülüğünden istenilmiştir.

Dâvanın özeti : İmar plânına göre yeşil sahaya ve yola isabet eden 55 M² lik Hazine arsası imar müdürlüğüne parasız olarak verilmiş ve bu arsa kaydı terkin olunmuştur. Bilâhara imar müdürlüğü imar plânında tadilât yapmış ve bu arsanın 4 M² sını yola kalbederek bakiyye 51 M² yi diğer dâvalı Ahmet Turp'a (2500) liraya satmış ve bedelini de haksız olarak zimmetine geçirmiştir. Binaenaleyh dâva konusu arsanın ihyaen ve tekraren Maliye Hazinesi adına tashih ve tesciline ve dâvalıların arsaya vaki müdahalelerinin önlenmesine karar verilmesini isterim.

Uyuşmazlık Mahkemesinin 10/12/1953 tarihli oturumunda dosyadaki kâğıtlar okunduktan ve müracaatın şekline uygun olarak müddeti içinde yapıldığı anlaşıldıktan ve Başkanun Sözcüsünün, dâvanın görülmesi idarî kazaya ait olduğuna mütedair mütalâası alındıktan sonra gereği konuşulup düşünüldü :

KARAR : Dâvanın mevzuu Hazine tarafından, yola kalbedilmek üzere, imar müdürlüğüne parasız devredilmiş olan arsanın bir kısmının yola tahsis edilmesi ve diğer kısmının hususî mülkiyet olarak başkasına satılması sebebiyle bu satılan kısmın tekrar Hazine adına tashihan tesciline ve dâvalıların arsaya vaki müdahalelerinin men'ine karar verilmesi tale-

8Gb

binden ibaret olup, idarî tasarrufla ilgisi bulunmayan ve ayna taallûk eden dâvanın rüyeti Adalet Mahkemesinin vazifesi dahilinde bulunmuş olmakla, Başkanun Sözcüsünün bu neticeye muhalif olan talebinin reddine ve keyfiyetin mahallî mahkemesine hemen bildirilmesine 10/12/1953 tarihinde ittifakla karar verildi.

HAKSIZ İKTİSAP :

İskân sahası dışında kalacağı ileri sürülerek istimlâk edilen gayrimenkulün, sonradan iskân sahası içine alınıp üçüncü şahıslara satılmak suretiyle edinilen haksız iktisap tutarının tahsili hakkında belediye imâr müdürlüğü aleyhine ikame edilen dâvanın rüyeti adalet mahkemelerinin vazifesi dahilindedir.

Uyuşmazlık Mahkemesi
Esas : 75 — Karar : 80

Sadettin Evren vekili avukat Bürhanettin Çaylak tarafından Ankara Belediyesi İmar Müdürlüğü aleyhine Ankara Asliye Mahkemesi 4· Hukuk Hâkimliğine açılan dâvanın görülmesi sırasında dâvalı vekilinin vazifesizlik müdafaasının mahkemece reddedilmesi üzerine vazife ihtilâfının çözülmesi Devlet Şûrası Başkanun Sözcülüğünden istenilmiştir.

Dâvanın özeti : Müvekkilimin Deliller tepesinde 1663 ada 52 numaralı parseli 1931 imar plânına göre iskân sahası dışında kalacağı ileri sürülerek İmar Müdürlüğünce istimlâk edilmiş ve bedeli de metre karesi 125 kuruş hesabiyle ödenmiştir. Tapusu İmar Müdürlüğü namına alınmış ise de mezkûr müdürlük tapu senedini Belediye Başkanlığına devretmiyerek 1948 - 1949 senelerinde indî sebeplerle imar plânını tevsi ve müvekkilimin arsasını iskân sahası dahiline ithal etmiş ve yeni parselleri başka şahıslara M^2 sı (15) liradan satarak irat kaydetmiştir. Haksız iktisap tutarı (5051) lira (25) kuruşun dâvalı idareden tahsiline karar verilmesini isterim.

Uyuşmazlık Mahkemesinin 10/12/1953 tarihli oturumunda dosyadaki kâğıtlar okunduktan ve müracaatın şekline uygun olarak müddeti içinde yapıldığı anlaşıldıktan ve Başkanun Sözcüsünün dâvanın görülmesi idarî kazaya ait olduğuna mütedair mütalâası alındıktan sonra gereği konuşulup düşünüldü :

KARAR : Mevzuu, iskân sahası dışında kalacağı ileri sürülerek istimlâk edilen gayrimenkulün, sonradan iskân sahası içine alınıp üçüncü şahıslara satılmak suretiyle edinilen haksız iktisap tutarının tahsili ta-

845

lebinden ibaret olan ve 3710 sayılı Belediye İstimlâk Kanununun 22 inci maddesinin tatbikını icabettiren dâvanın rüyeti Adalet Mahkemesinin vazifesi dahilinde bulunmuş olmakla Başkanun Sözcüsünün varit görülmeyen talebinin (REDDİNE) ve keyfiyetin mahallî mahkemesine hemen bildirilmesine 10/12/1953 tarihinde ekseriyetle karar verildi.

İDARÎ TASARRUF :

Mahalle teşkili için Belediyeye terk edilmiş olan gayrimenkul tapu kaydının, otuz senedenberi mahalle teşkil edilmemiş olduğundan bahsile terkini dâvası, idarî bir kararın tatbik edilmemiş olmasından mütevellit bir ihtilâf olduğundan dâvann rüyeti Devlet Şûrasına aittir.

Uyuşmazlık Mahkemesi
Esas : 76 — Karar : 81

Mehmet Rafi mirasçıları vekili tarafından İstanbul Belediyesi aleyhine İstanbul Asliye Mahkemesi 10. Hukuk Hâkimliğine açılan dâvanın görülmesi sırasında dâvalı Belediye vekilinin vazifesizlik müdafaasının mahkemece reddedilmesi üzerine vazife ihtilâfının çözülmesi Devlet Şûrası Başkanun Sözcülüğünden istenilmiştir.

Dâvanın özeti : Müvekkillerimin murisi Mehmet Rafi sahip bulunduğu Bakırköy Çobançeşme civarında kâin Osmaniye köyündeki harap bağ yeri üzerine binalar inşaası ile mahalle teşkilinde kullanılmak üzere parça parça satmak mecburiyetinde kaldığından Ebniye Kanununun 16 ıncı maddesi mucibince bu araziden mektep ve karakol arsası ayrılıp terk etmiş ve ayrıca yol içinde ceman 440, 500 zira araziyi tefrik ederek mütebaki kısmı kendi uhdesinde ibka edilmiştir. Ancak 30 senedenberi mahalle teşkil edilmediği gibi bir şirkete bu sahalarda çimentoya elverişli maddeler araması için 60 yıl müddetle imtiyaz verilmek istenmektedir· Bu hal artık mahalle teşkilinden vaz geçildiğini de göstermiş bulunmaktadır. Bu sebeple kanun vazıı ve murisimiz tarafından kasd ve Muradolunan sebebin tahakkuk etmemiş olması, o sebebe müsteniden yapılan kaydın da tadilini ve müvekkillerimin murisi üzerinden terkin edilen kaydın tashihan yeniden müvekkillerimin üzerine tescilini icap ettirmektedir. Belediye de mahfuz ve sureti elimizde bulunan haritada yol ve geçide terkedilmiş olan 44.500 zira yani 25568 M² arazinin tapu kaydı ile kadastro tesbit kayıtlarının tashih ve tadili sureti ile hisseleri nisbetinde müvekkillerim adına tesciline karar verilmesini isterim.

Uyuşmazlık Mahkemesinin 10/12/1953 tarihli oturumunda dosyadaki kâğıtlar okunduktan ve müracaatın şekline uygun olarak müddeti içinde yapıldığı anlaşıldıktan ve Başkanun Sözcüsünün, dâvanın görülmesi

846

idarî kazaya ait olduğuna mütedair mütalâası okunduktan sonra gereği konuşulup düşünüldü :

KARAR : Dâvanın mevzuu, Ebniye Kanununun 16 ıncı maddesi mucibince mahalle teşkili için belediyeye terk edilmiş olan gayrimenkullere ait tapu kaydının, 30 yıldan beri mahalle kurulmamış olduğundan bahsile, terkini talebinden ibarettir.

Dâva dilekçesinde de tavsif ve izah edildiği veçhile halen mevcut olan vaziyet bir idarî tasarrufla husule getirilmiştir. Mahalle teşkili hususundaki gayenin uzun zamandan beri fiilen tahakkuk etmemiş olması bu idarî tasarrufun kendiliğinden mürtefi olmasını icap ettirmez. Evvelki vaziyetin iade edilebilmesi için idarece yeniden bir kararın verilmiş olması şarttır. Böyle bir karar mevcut olmadıkça mahkeme, iddianın hukukî esaslara uygun olup olmadığını inceleyemez. Aksi takdirde mahkemece ittihaz edilecek kaydın terkini kararı idarî tasarrufun da iptaline müncer olur. Bu mevzuda karar ittihazı ise adlî kazanın görevi dışındadır.

Yukarıda yazılı sebeplere binaen İstanbul Asliye 10. uncu Hukuk Mahkemesince müttehaz vazife kararının kaldırılmasına ve keyfiyetin mahallî mahkemesine hemen bildirilmesine 10/12/1953 tarihinde ekseriyetle karar verildi.

HİZMET KUSURU :

Dâvacının muvafakatını almaksızın çocuğunu trafik tatbikata çıkarmak suretiyle ölümünden dolayı mektep idaresini istihdam eden sıfatiyle Millî Eğitim Vekâleti aleyhine açılan dâva hizmet kusurundan neşet ettiğinden Devlet Şûrasına aittir.

Uyuşmazlık Mahkemesi
Esas : 77 — Karar : 82

Şefika Tosyalı vekili tarafından Millî Savunma ve Millî Eğitim Vekâletleri aleyhine İstanbul Asliye Mahkemesi 2. Hukuk Hâkimliğine açılan dâvanın görülmesi sırasında dâvalı Vekâletler vekilinin vazifesizlik müdafaasının mahkemece reddedilmesi üzerine vazife ihtilâfının çözülmesi Devlet Şûrası Başkanun Sözcülüğünden istenilmiştir.

Dâvanın özeti : Müvekkilimin oğlu Cemal Yener Tosyalı Şehzadebaşında trafik tatbikatı yapmakta iken dâvalılardan Millî Savunma Vekâletine ait olup Necdet Kılıç tarafından idare edilen bir vasıtanın çarpması neticesi 11/2/1953 tarihinde vefat etmiştir. Vaka şoförün dikkatsizliği yüzünden husule gelmiştir. Diğer taraftan mektep idaresi çocuğu trafik

847

tatbikatına çıkarırken müvekkilemin rıza ve muvafakatini almamak ve trafik talimatına göre gerekli formaliteyi ikmal etmemek sureti ile kendisine düşen dikkat ve ihtimamı ve vazife icabını yerine getirmemiştir. Bu bakımdan Millî Eğitim Vekâletinin de mesuliyeti aşikârdır. Maddî ve manevî tazminata hüküm verilmesini isterim.

Uyuşmazlık Mahkemesinin 10/12/1953 tarihli oturumunda dosyadaki kâğıtlar okunduktan ve müracaatın şekline uygun olarak müddeti içinde yapıldığı anlaşıldıktan ve Başkanun Sözcüsünün dâvanın görülmesi idarî kazaya ait olduğuna mütedair mütalâası alındıktan sonra gereği konuşulup düşünüldü :

KARAR : Dâvacı, kendisinin muvafakatini almaksızın çocuğunu trafik tatbikatına çıkarmak suretiiye vazifesini ifada dikkat ve ihtimam ile hareket etmeyen mektep idaresinin kusurundan dolayı Millî Eğitim Vekâletini de dâva eylemiş ve bu tavsif ile sarahaten hizmet kusuruna istinat ettirilen dâvanın, istihdam ettiği şoförün kusurlu hareketi sebebile mesuliyeti iddia olunan Millî Savunma Vekâleti aleyhine de tevcih edilen dâva ile birlikte rüyeti idarî kaza merciinin vazifesi dahilinde bulunmuş olmakla İstanbul Asliye İkinci Hukuk Mahkemesince müttehaz vazife kararının kaldırılmasına ve keyfiyetin mezkûr mahkemeye hemen bildirilmesine 10/12/1953 tarihinde ekseriyetle karar verildi.

İDARÎ TASARRUF :

Dâvacının kendisine inşaat ruhsatiyesi vermediğinden bahsile Belediye aleyhine açmış olduğu tazminat dâvası, idarî bir karardan hukuku muhtel olan kimsenin kararı ittihaz eden idare aleyhine açtığı dâvadan ibaret olup rüyeti Devlet Şûrasına aittir.

Uyuşmazlık Mahkemesi
Esas : 80 — Karar : 85

Mehmet Çalık ve Merzuka Çalık vekili tarafından Kayseri Belediyesi aleyhine Kayseri Asliye Mahkemesi Birinci Hukuk Hâkimliğine açılan dâvanın görülmesi sırasında dâvalı Belediye vekilinin vazifesilzik müdafaasının mahkemece reddedilmesi üzerine vazife ihtilâfının çözülmesi Devlet Şûrası Başkanun Sözcülüğünden istenilmiştir.

Dâvanın özeti : Müvekkillerimin müştereken malik bulundukları arsa üzerine bina yapmak için vaki ruhsatname talepleri 30/6/1947 tarihli Belediye Encümeni Kararı ile reddedilmiş ve bu karar aleyhine Devlet Şûrasına müracaat edilerek bu kararın iptaline dair 27/11/1948 tarihli ilâm istihsal olunmuştur. Bu defa da Belediye ruhsatname vermemiş ve

848

19/1/1949 tarihinde bu yeri istimlâke tâbi tutmuştur. Bu hareketi Devlet Şûrası Kararını hükümsüz kılmağa matuftur. Ruhsatname talep tarihimizle istimlâk tarihi arasında geçen müddet için açtığımız tazminat dâvası lehimize neticelenmiş ve temyizen tasdik edilmiş ve bu para Belediyeden tahsil olunmuştur. Ancak Belediye Encümeninin 30/1/1950 tarihli kararı ile bu kerre istimlâkden vaz geçilmiştir. Hâl böyle iken müteaddit taleplerimize rağmen Belediyece bu güne kadar ruhsatname verilmemiştir. Bu hâl de zarar ve ziyanımızın devam edegelmekte olduğunu göstermektedir. Evvelce aynı hâdise ve aynı arsa için cereyan eden dâvada senevî (1000) lira icar takdir edilmiştir. 19/1/1949 tarihinden 14/4/1953 tarihine kadar tazminat tutarı olan (4236) lira 10 kuruşun tahsiline karar verilmesini isterim.

Uyuşmazlık Mahkemesinin 10/12/1953 tarihli oturumunda dosyadaki kâğıtlar okunduktan ve müracaatın şekline uygun olarak müddeti içinde yapıldığı anlaşıldıktan ve Başkanun Sözcüsünün, dâvanın görülmesi idarî kazaya ait olduğuna mütedair mütalâası alındıktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

Dâvacı : Kendisine inşaat ruhsatı vermediğinden bahisle Belediyeden tazminat talep eylemiş ve idarî bir kararden hukuku muhtel olan kimsenin, kararı ittihaz eden idare aleyhine açtığı dâvanın görülmesi Devlet Şûrasına ait bulunmuş olmakla mahkemenin vazifeli olduğuna mütedair kararının kaldırılmasına ve keyfiyetin mahallî mahkemesine hemen bildirilmesine 10/12/1953 tarihinde ittifakla karar verildi.

MAHKEME KARARLARI :

Mahkemece beraetine ve kaçak olarak zaptedilen kerestelerin iadesine karar verilmiş olduğu halde orman idaresince, keresteleri tamamiyle iade edilmediğinden dolayı orman idaresi aleyhine açılan tazminat dâvası, mahkeme kararının tatbikinden mütevellit bir ihtilâf olduğundan adalet mahkemesine aittir.

Uyuşmazlık Mahkemesi
Esas : 81 — Karar : 86

Mustafa Aktaş vekili avukat Şevki Oğuz tarafından İnebolu Devlet Orman İşletme Müdürlüğü aleyhine İnebolu Asliye Mahkemesi Hukuk Hâkimliğine açılan dâvanın görülmesi sırasında dâvalı idare vekilinin vazifesizlik müdafaasının mahkemece reddedilmesi üzerine vazife ihtilâfının çözülmesi Devlet Şûrası Başkanun Sözcülüğünden istenilmiştir.

Dâvanın özeti : Orman İdaresince haksız olarak zabtedilen keresteler ceza mahkemesince verilen beraet ve iade kararına rağmen müvek-

829

kiline teslim edilmediğinden tutarı (2891) lira (76) kuruşla müvekkiline iade edilen fakat depoda iyi muhafaza edilmemesi sebebile evsafını kaybeden kerestelerden müvekkilinin zararı olan (1138) lira 27 kuruş ki ceman (4030) liranın tahsiline karar verilmesi istenilmiştir.

Uyuşmazlık Mahkemesinin 10/12/1953 tarihli oturumunda dosyadaki kâğıtlar okunduktan ve müracaatın şekline uygun olarak müddeti içinde yapıldığı anlaşıldıktan ve Başkanun Sözcüsünün, dâvanın görülmesi idarî kazaya ait olduğuna mütedair mütalâası alındıktan sonra gereği konuşulup düşünüldü:

KARAR: Dâvanın mevzuu, Orman İdaresince kaçak olduğu iddiasiyle zabtedilen kerestelerin kaçak olmadığı ceza mahkemesince müttehaz beraet kararı ile sabit olduğu ve mezkûr mahkemece kerestelerin iadesine karar verildiği halde; dâvalı idarenin bir kısım keresteleri iade etmediğinden ve iade ettiği bir kısım kerestenin ise evsafını gaip etmiş olduğundan bahsile tazminat talebinden ibaret olmasına ve Adalet Mahkemesinin Orman Kanununu tatbik etmek suretiyle verdiği kararın infazı neticesi tahaddüs eden ihtilâfın adli kaza mercilerince halli lâzım gelmesine göre Başkanun Sözcüsünün kanuna uygun görülmeyen talebinin reddine ve keyfiyetin mahallî mahkemesine bildirilmesine 10/12/953 tarihinde ittifakla karar verildi.

———oOo———

850

881